

มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ

ร้อยโท นรินทร์ แพงไชสง

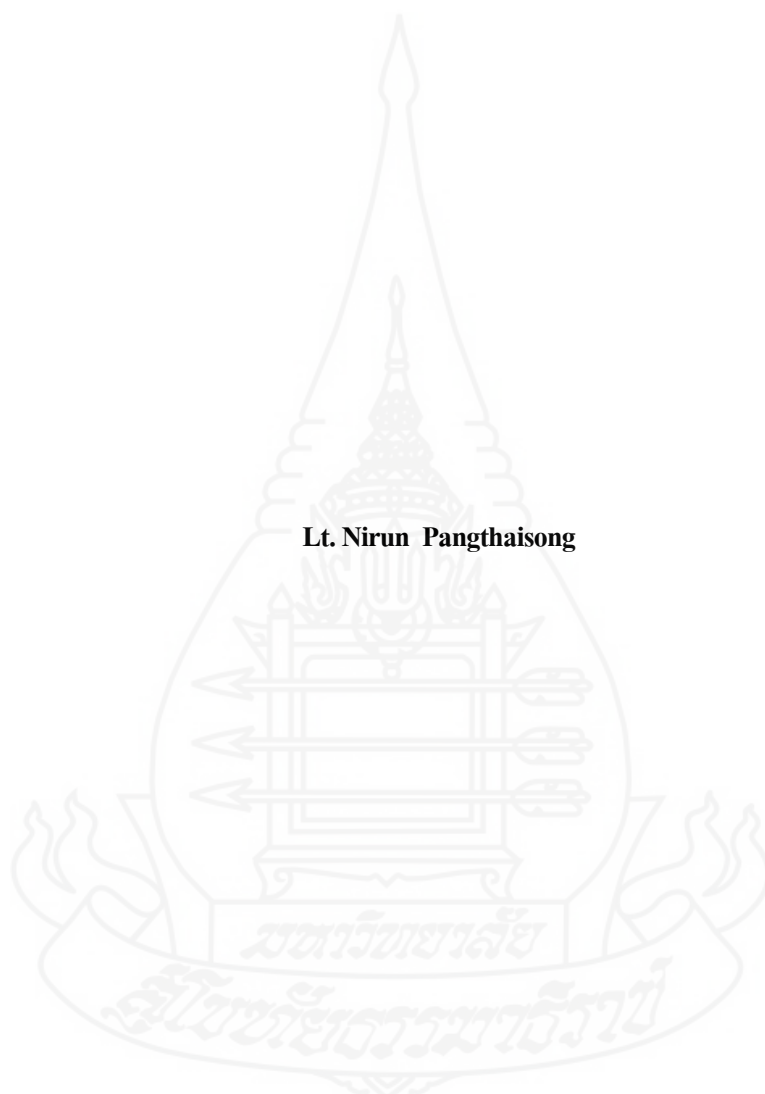

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

Legal Measure for Promoting the Enlisted Personnel Service

Lt. Nirun Pangthaisong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Public Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าวีอิสระ มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ
ผู้ศึกษา ร้อยโท นิรันดร์ แพงโรสง รหัสนักศึกษา 2594001048 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ศิริพันธ์ พลรบ ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าวีอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิดและวิวัฒนาการความเป็นมาของการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามกฎหมายประเทศไทย กฎหมายประเทศเกาหลีใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา (3) ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศเกาหลีใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา (4) หาแนวทางทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับกฎหมายการรับราชการทหารกองประจำการเพื่อส่งเสริมให้มีการสมัครรับราชการทหารกองประจำการ

การศึกษาค้นคว้าวีอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมาย หนังสือ ข้อหารือ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ

ผลการศึกษาทำให้ทราบ (1) แนวคิดและวิวัฒนาการความเป็นมาของการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทย (2) ทราบมาตรการทางกฎหมายในการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทย เกาหลีใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา (3) สามารถกำหนดแนวทางและทราบปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการตามกฎหมายไทย ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการตามกฎหมายรับราชการทหารที่ใช้ในปัจจุบัน เช่น การลงบัญชีทหารกองเกิน การสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ การสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการแล้วไม่สามารถเข้าเป็นทหารต่อไปได้อีก การรับรับราชการทหารกองประจำการรับเฉพาะผู้ชายเท่านั้น และสิทธิด้านสวัสดิการน้อยเกินไป(4)จึงเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา เช่น การลงบัญชีทหารกองเกินให้ลงบัญชีได้ที่อำเภอท้องที่ที่ตนมีภูมิลำเนาตามทะเบียนราษฎร ไม่น้อยกว่า 60 วัน การรับราชการทหารให้สามารถรับได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยหญิงที่มีความประสงค์สมัครใจสามารถเข้ารับราชการทหารกองประจำการได้เช่นเดียวกัน การสมัครเข้ารับราชการทหาร กองประจำการสามารถสมัครได้ทุกที่ตามความประสงค์ของผู้สมัครตามยอดที่หน่วยรับสมัครต้องการ มีการเพิ่มสิทธิพิเศษเกี่ยวกับการสมัครใจอยู่ต่อของทหารกองประจำการ และเพิ่มสวัสดิการของทหารกองประจำการมากกว่าเดิม

คำสำคัญ การส่งเสริม ทหาร กองประจำการ

Independent Study title: Legal Measures for Promoting the Enlisted Personnel Service
Author: Lt. Nirun Pangthaisong; **ID:** 2594001048; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Siriphan Polrob, Associate Professor;
Academic year: 2019

Abstract

The objective of this independent research is to (1) study the concepts and historical background for summoning the registered personnel to enter the enlisted personnel service, (2) study a legal measure for summoning the registered personnel to enter the enlisted personnel service under the laws of Thailand, South Korea, the People's Republic of China, Singapore, and the United States of America, (3) study and analyze legal problems relating to the promotion of the enlisted personnel service under Thai laws in comparison with the laws of South Korea, the People's Republic of China, Singapore, and the United States of America, and (4) find a proper guideline to solve problems relating to the enlisted personnel service law for promoting an application of the enlisted personnel service.

This independent study is a qualitative research using documentary research method through the study, research and collection of the information from various sources, such as laws, books, and matters for consultation, dissertations, thesis, and articles relating to the enlisted personnel service.

The finding of the studying result indicated that: (1) the concepts and historical background for summoning the registered personnel to enter the enlisted personnel service of Thailand have been recognized, (2) a legal measure for summoning the registered personnel to enter the enlisted personnel service of Thailand, South Korea, the People's Republic of China, Singapore, and the United States of America has been acknowledged, (3) a guideline can be established and the problems and obstacles for promoting the enlisted personnel service under Thai laws have been aware, and the analytical result has indicated the problems relating to the enlisted personnel service under the current applicable military service law, such as an enrollment of the registered personnel, an application of the enlisted personnel service, a failure to further serve in the army after an application of the enlisted personnel service, a particular recruitment of the men for the enlisted personnel service, and a too low welfare right, and (4) the corrective guideline for the problems has been suggested that, for instance, an enrollment of the registered personnel should be performed at the district in the locality where is the domicile under the civil registration for at least 60 days. Both males and females can be recruited for the military service whereas the women with wish and willingness can also enter the enlisted personnel service. The enlisted personnel service can be applied everywhere as desired by the applicant in accordance with total quantity required by the application unit. In addition, the enlisted personnel's preference relating to the willingness to continue their service, and the enlisted personnel's welfare should be increased to be more than before.

Keywords: Promotion, Military, Enlisted Personnel Service

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารการค้นคว้าอิสระเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ สิริพันธ์ พลรบ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและประธานกรรมการสอบในการทำเอกสารการค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ที่กรุณาให้คำชี้แนะแนวทางการศึกษาอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ให้คำแนะนำแนวทางการศึกษา ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นในประเด็นข้อกฎหมายต่าง ๆ ต่องานวิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พันโท พงศ์ศักดิ์ วงษ์พร สัสดีอำเภอเมืองร้อยเอ็ด พันโท ประเสริฐ สัตยาคุณ สัสดีมณฑลทหารบกที่ 27 พันโท ชีรพงษ์ ขณะฤกษ์ หัวหน้าแผนกสัสดีกองการสัสดีหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการศึกษาวิจัยของผู้วิจัย และที่สำคัญขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ภรรยา และครอบครัว ตลอดจนเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมีความมานะอดทนสาหัสอดทนมาโดยตลอดหากเอกสารการค้นคว้าอิสระเล่มนี้มีความบกพร่องไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ผู้วิจัยขอกราบ ขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย และขอน้อมรับความผิดพลาดไว้แต่ผู้เดียว

นิรันดร์แพงไธสง

มีนาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
3. กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
4. ประเด็นปัญหาการวิจัย.....	6
5. ขอบเขตของการวิจัย.....	6
6. คำนิยามศัพท์เฉพาะหรือ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
8. ระเบียบวิธีวิจัย.....	7
บทที่ 2 ความเป็นมาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับราชการทหาร กองประจำการ.....	8
1. ความเป็นมาของการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ.....	8
1.1 การทหารของประเทศในยุโรป.....	10
1.2 การทหารของชนชาติโรมัน.....	14
2. ความเป็นมาของการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ของประเทศไทย.....	15
2.1 ยุคก่อนสมัยสุโขทัย.....	15
2.2 ยุคสมัยสุโขทัย.....	17
2.3 ยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา.....	18
2.4 ยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน.....	24
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ.....	36
3.1 สิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ.....	36
3.2 การรับรองความเสมอภาคกัน.....	38
3.3 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย.....	39

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.4 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนายุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ.....	40
3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสมัครใจเข้ารับใช้ชาติ.....	44
3.6 แนวคิดการควบคุมทหารกองเกิน.....	45
บทที่ 3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ.....	47
1. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ.....	47
1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2540.....	47
1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2550.....	47
1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2560.....	47
1.4 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497.....	48
1.5 การเข้ารับราชการทหารกองประจำการ.....	78
1.6 ภารกิจของทหาร.....	80
2. กฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการของต่างประเทศ.....	82
2.1 กฎหมายรับราชการทหารของประเทศเกาหลีใต้.....	82
2.2 กฎหมายรับราชการทหารของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน.....	85
2.3 กฎหมายรับราชการทหารของประเทศสิงคโปร์.....	90
2.4 กฎหมายรับราชการทหารของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	92
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ.....	97
1. ปัญหาเกี่ยวกับการลงบัญชีทหารกองเกิน.....	97
2. ปัญหาเกี่ยวกับการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ.....	98
3. ปัญหาเกี่ยวกับทหารกองเกินที่สมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการบางคน ไม่สามารถเข้ารับราชการประจำการต่อไปได้เนื่องจากขาดคุณสมบัติ บางประการ.....	100
4. ปัญหาเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการรับเฉพาะผู้ชายเท่านั้น.....	101
5. ปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการของทหารกองประจำการ.....	103
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	106
1. บทสรุป.....	106
2. ข้อเสนอแนะ.....	109

ณ

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	112
ประวัติผู้ศึกษา.....	116

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเอกราช เอกสิทธิ์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมที่ดีงาม อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เป็นที่หมายปองของต่างประเทศ ที่ต้องการจะมายึดครองแผ่นดินไทย แต่ด้วยความสามารถความเสถียรของบรรพบุรุษไทยตั้งแต่สมัยโบราณที่ป้องกันประเทศและรักษาแผ่นดินไทยไว้ให้ลูกหลานได้มีแผ่นดินอยู่อาศัย บางครั้งจะแก่งแย่งชิงดีกันก็ตามแต่เมื่อเกิดสงครามขึ้นคนไทยก็มีความรู้รักสามัคคีรวมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อปกป้องแผ่นดินให้อยู่รอดปลอดภัยถือเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจของคนไทยจนทำให้ประเทศไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของชาติใด ปัจจุบันสถานการณ์ด้านการสู้รบแม้จะไม่เกิดขึ้นก็ตามแต่ก็ไม่อาจไว้วางใจได้ การมีกองทัพที่เข้มแข็งสมบูรณ์ถือเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจความปลอดภัยของคนในชาติและป้องกันคนต่างชาติเข้ามารุกราน จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าการรักษาป้องกันประเทศเป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ถือเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน

ทหารอาชีพหรือความเป็นอาชีพทหาร จะแสดงออกให้เห็นได้ชัดเจนช่วงมีเหตุการณ์ที่ประเทศชาติวิกฤตินั้นคือการต่อสู้เพื่อช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นให้มีชีวิตอยู่รอด โดยต้องสร้างความพร้อมไม่ว่าจะเป็นการฝึก ศึกษา ปลูกฝัง ความเชี่ยวชาญ ทักษะทางทหาร อันได้แก่ทักษะการสู้รบ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้นักรบรุ่นใหม่ๆ มีความพร้อมมีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในอุดมการณ์จรรยาบรรณมีความเชื่อมั่นต่อผู้บังคับบัญชาพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง แม้รู้ว่าตนเองจะเจอกับภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือครอบครัว แต่ก็ต้องสู้และอดทนเพื่อให้ลูกหลานได้มีชีวิตอยู่บนแผ่นดิน¹

¹ นิตยสารยุทธโศภ ปีที่ 124 .หน้า 34

ประเทศไทยของเรามีประชากรประมาณ 65² ล้านคนในจำนวนนี้เป็นคนที่อยู่ในวัยฉกรรจ์ สามารถนำมาใช้ในยามที่ประเทศชาติอยู่ในภาวะสงคราม หรือภาวะที่ไม่ปกติตามกฎหมายได้เป็นจำนวนนับสิบล้านซึ่งในยามปกติประเทศไทยของเราก็มีกำลังประจำการอยู่จำนวนหนึ่ง ให้เพียงพอใช้ป้องกันประเทศได้ช่วงระยะเวลาอันจำกัดอันหนึ่งและจะต้องมีการจัดระบบกำลังสำรองที่ดีเพื่อเข้ามาเสริมทดแทนกำลังประจำการได้อย่างทันท่วงทีและต่อเนื่องตลอดเวลาที่อยู่ในภาวะไม่ปกติหรือสงครามหรืออาจกล่าวไว้ว่ากำลังทหารประกอบด้วยกำลัง 2 ส่วน คือ กำลังประจำการและกำลังสำรอง กำลังสำรองทางทหารนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพลังอำนาจของประเทศชาติหรือกล่าวว่าเป็นกำลังที่เป็นกระดูกสันหลังของกองทัพ เพราะกำลังสำรองเป็นส่วนค้ำจุนให้กองทัพมีความเข้มแข็ง สดชื่น สามารถทำการรบได้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาว

การรับราชการทหารตามกฎหมายรับราชการทหารเป็นกฎหมายที่มีสำคัญอีกฉบับหนึ่งกับประชาชนทุกคนทุกเพศทุกวัยที่ได้กำหนดให้ผู้ชายที่มีสัญชาติไทยทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมายรับราชการทหารเพื่อรับใช้ประเทศชาติทั้งเวลาปกติและเวลาสงคราม ผู้ชายไทยทุกคนจึงต้องรู้หน้าที่และกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหาร โดยเฉพาะผู้ที่เป็นทหารกองเกินและทหารกองประจำการจะต้องรู้หน้าที่ของตนเอง เห็นได้ว่าในปกติเกือบทุกปีมีผู้ที่ได้รับโทษและไม่ได้สิทธิพิเศษจากกฎหมายฉบับนี้โดยไม่ได้มีเจตนาและรู้เท่าไม่ถึงการณ์เป็นจำนวนมากโดยกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี 2497 และได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาจนถึงปัจจุบัน³ ดังนี้

- 1) ข้อบังคับลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.122 (พ.ศ.2446)
- 2) พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ร.ศ.124 (พ.ศ.2448) ได้มีพระราชบัญญัติและประกาศแก้ไขเพิ่มเติม 3 ครั้ง คือ
 - (1) พระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.127 (ว่าด้วยคนสมัยคนสมักรคนอาสาและลูกจ้าง (พ.ศ.2451))
 - (2) ประกาศแก้ไข เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ร.ศ.129 (พ.ศ.2453)
 - (3) ประกาศแก้ไข เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2456
- 3) ข้อบังคับการเรียกเข้ารับราชการตำรวจภูธร ร.ศ.126 (พ.ศ.2450)
- 4) พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2460 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้ง คือ พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารเพิ่มเติม พ.ศ.2466

² หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. *การเรียกพลเพื่อตรวจสอบและฝึกวิชาทหาร ประจำปี 2559*. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2559

³ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 .หน้า 4

5) พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2475 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้ง คือ พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2477

6) พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2479 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม 4 ครั้ง

(1) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2481

(2) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2483

(3) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2489

(4) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2494

7) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม จนถึงปัจจุบัน 4 ครั้ง คือ

(1) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2498

(2) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2498

(3) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 226 ลง 15 ต.ค.2515

(4) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 300 ลง 13 ธ.ค.2515

(5) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2516

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ว่าจะเป็นฉบับใดก็ตามได้กำหนดหน้าที่ของบุคคลไว้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2560 ที่ได้กำหนดหน้าที่หลักของบุคคลดังต่อไปนี้ มาตรา 50 (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข, มาตรา 50(2) ป้องกันประเทศพิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มาตรา 50 (5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา 52 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย⁴

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 มาตรา 52

หน้าที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การป้องกันประเทศให้พ้นจากการรุกรานของศัตรู หากเราจะสร้างรั้วกำแพงรอบประเทศเหมือนอย่างสร้างรั้วบ้านย่อมไม่เกิดประโยชน์ไม่ได้ผลอะไร เพราะปัจจุบันอาวุธและวิธีการรบมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก กำลังที่จะป้องกันประเทศได้อย่างแท้จริงและจริงจังนั้นก็คือกำลังทหาร ในทุกประเทศจึงจำเป็นต้องมีกำลังทหารไว้เพื่อป้องกันประเทศ โดยจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับกำหนดให้เป็นแนวนโยบายแห่งรัฐไว้เลยว่า “รัฐต้องมีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราชและประโยชน์ของประเทศชาติ”

กำลังทหารเป็นกำลังที่ได้มาจากประชาชนคนไทยในประเทศบุคคลเหล่านี้ต้องรับราชการทหารด้วยตนเองทุกคนจะจ้างคนอื่นมารับราชการแทนตนไม่ได้ ปัจจุบันกำลังพลประเภททหารกองประจำการหรือพลทหาร ได้มาจากการคัดเลือกผู้ชายที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งปกติจะทำการตรวจเลือกระหว่างเดือนเมษายนกับพฤษภาคมของทุกปี โดยกระทำปีละหนึ่งครั้งผู้ที่ได้หรือถูกกำหนดให้เข้ากองประจำการจะต้องเข้ารับราชการทหารไม่น้อยกว่าสองปี เว้นแต่ผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษหรือเหตุการณ์พิเศษให้สามารถรับราชการทหารน้อยกว่าสองปีได้ ปัจจุบันการคัดเลือกบุคคลเพศชายหรือทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการให้กระทำตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ซึ่งมาตรา 7⁵ บัญญัติว่า “ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน” กล่าวคือพลเรือนเพศชายซึ่งมีสัญชาติไทยต้องรับราชการทหารกองประจำการด้วยตนเองทุกคนจะให้บุคคลอื่นรับราชการทหารแทนตนเองไม่ได้ เช่นพวกที่มีเงินทองจะจ้างบุคคลอื่นเข้ารับราชการทหารกองประจำการแทนตนเองไม่ได้ หรือพี่น้องเห็นใจกันจะเข้ารับราชการทหารแทนกันไม่ได้ที่กล่าวอย่างนี้เพราะต้องการหาทางป้องกันไม่ให้คนหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการเช่น ในอดีตทางราชการหาทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจยอมให้ผู้ที่ไม่มีเงินไม่ต้องรับราชการทหารโดยให้จ่ายเงินแทน เรียกว่า “ส่วย” ปัจจุบันจะทำแบบอดีตไม่ได้แล้วในทางกลับกันเมื่อถึงช่วงเวลาที่มีการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการปกติกระทำกันในช่วงเดือนเมษายนและพฤษภาคม จะเห็นว่าได้มีประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะชายไทยที่มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์ หรือตั้งแต่ 22 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจนถึง 29 ปีบริบูรณ์ ซึ่งยังไม่เคยเข้ารับราชการตรวจเลือกมีหน้าที่เข้ารับราชการตรวจเลือกทุกคน แต่ก็มีคนอีกบางกลุ่มที่จะพยายามหลบหนี หลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ หรือหาวิธีการไม่เข้ารับการตรวจเลือก โดยกระทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ตนไม่ต้องถูกเข้ากองประจำการซึ่งอาจกระทำได้โดยการไม่ยอมลงบัญชีทหารกองเกิน การไม่ยอมรับหมายเรียก การไม่ไปตามหมาย

⁵ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 7

นักของนายอำเภอ บางคนอาจหาหรือสร้างหลักฐานเท็จ โดยแสดงหลักฐานอาการเจ็บปวดทางร่างกาย ทางจิต หรือหาวิธีที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือทางไสยศาสตร์ เพื่อจะทำให้ตนเองรอดพ้นจากการรับราชการทหารกองประจำการ

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการเกี่ยวกับการรับราชการทหารของทหารกองเกินเข้ากองประจำการ ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่าน่าจะมีการส่งเสริมให้มีการรับราชการทหารกองประจำการเหมือนต่างประเทศให้สิทธิต่าง ๆ เช่น ค่าตอบแทน เบี้ยเลี้ยง การรักษาพยาบาล หรือแม้กระทั่งโอกาสความเจริญก้าวหน้าในการรับราชการทหารกองประจำการ ทั้งนี้เพื่อศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะวิวัฒนาการของการรับราชการของไทยที่เป็นปัญหาว่าทำไมชายไทยจึงไม่อยากสมัครใจเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งนอกจากจะเกิดประโยชน์โดยตรงตามวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาวิจัยแล้วการศึกษานี้ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์ความรู้ในงานวิชาการด้านการเข้ารับราชการทหารกองประจำการของ หน่วยสัสดีอำเภอ/เขต สำนักงานสัสดีจังหวัด/สำนักงานสัสดีกรุงเทพมหานคร สัสดีกองทัพทั้งสี่กองทัพ รวมถึงกองการสัสดี หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและวิวัฒนาการความเป็นมาของการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทย

2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามกฎหมายไทย กฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามกฎหมายไทย กฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา

2.4 เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายการรับราชการทหารกองประจำการเพื่อส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาแนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับกฎหมายการรับราชการทหารของชายไทยตามแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ทฤษฎีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทว่าด้วยความเข้มแข็งของทหาร กฎกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายการรับราชการของประเทศเกาหลีใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา

4. ประเด็นปัญหาการวิจัย

4.1 ปัญหากฎหมายของการลงบัญชีทหารกองเกินลงได้เฉพาะอำเภอ/เขต ภูมิลำเนาที่บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนาอยู่เท่านั้น ไม่สามารถลงได้ตามที่ต้องการอยากลงได้

4.2 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการสมัครรับราชการทหารกองประจำการ สมัครได้เฉพาะภูมิลำเนาทหารที่ตนลงบัญชีทหารกองเกินไว้เท่านั้น ทำให้ทหารกองเกินไม่ค่อยจะสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

4.3 ปัญหากฎหมายเรื่องทหารกองเกินสมัครเข้ารับราชการแล้วบางคนไม่สามารถเข้ารับราชการต่อได้อีกเนื่องจากขาดคุณสมบัติบางประการ

4.4 การรับราชการทหารกองประจำการรับเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ซึ่งทำให้ผู้หญิงบางคนที่จะอยากจะรับใช้ประเทศชาติด้านทหารหรือเป็นทหารกองประจำการ ไม่สามารถเข้ารับราชการกองประจำการได้

4.5 สิทธิด้านสวัสดิการน้อยเกินไป เช่น เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง ค่ารักษาพยาบาล

5. ขอบเขตการวิจัย

เพื่อทำการศึกษาถึงการนำกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหาร โดยเฉพาะพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ซึ่งได้ใช้ปฏิบัติมาถึง 66 ปี มีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้บุคคลที่เข้ารับราชการทหารตามกำหนดไม่มีการสมัครใจเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ หรือ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

- 6.1 ทหาร หมายความว่า ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากำหนดเข้ากองประจำการ
- 6.2 ทหารกองเกิน หมายความว่า ทหารเกณฑ์

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทราบแนวคิดและวิวัฒนาการความเป็นมาของการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทย
- 7.2 ทราบมาตรการทางกฎหมายในการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทย เกาหลีใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา
- 7.3 สามารถกำหนดแนวทางและทราบปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ ตามกฎหมายไทย
- 7.4 นำผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายการรับราชการทหารกองประจำการเพื่อส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ

8. ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ หนังสือ วารสาร และค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

บทที่ 2

ความเป็นมาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับราชการ ทหารกองประจำการ

1. ความเป็นมาของการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของประชาชนคือการป้องกันประเทศซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติ และรักษาประเทศให้พ้นจากการรุกรานของศัตรู ถ้าจะสร้างรั้วกำแพงล้อมประเทศเหมือนกับการสร้างรั้วบ้านก็คงไม่สามารถกระทำได้หรือหากทำได้ก็จะต้องใช้เวลานาน เช่นประเทศจีนในสมัยโบราณได้สร้างกำแพงล้อมประเทศจนเป็นตำนานว่ากำแพงเมืองจีนเพื่อเป็นการป้องกันประเทศแต่ก็ไม่พ้นจากการรุกรานของข้าศึกศัตรูหรือประเทศฝรั่งเศสภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้สร้างป้อมมายิโนต์ยาวไปตามพรมแดนด้านที่ติดต่อกับประเทศเยอรมนีโดยชาวฝรั่งเศสพากันเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของแนวป้อมนี้มากจนเป็นเหตุให้หลงไปว่าตนได้รับความปลอดภัยจากการรุกรานมีความประมาทละเลยไม่บำรุงกองทัพหรือเสริมสร้างกองทัพของตนให้เข้มแข็งแต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพเยอรมนีแทนที่จะเข้าโจมตีแนวป้อมมายิโนต์กลับบุกโจมตีจากทางด้านเหนือของประเทศฝรั่งเศส ประเทศฝรั่งเศสต้องพ่ายแพ้ จึงกล่าวได้ว่าการสร้างกำแพงหรือป้อมป้องกันประเทศไม่เกิดประโยชน์ เพราะปัจจุบันอาวุธมีการพัฒนาเจริญมากขึ้นกว่าเดิมวิธีการรบก็เปลี่ยนแปลง กำลังที่จะป้องกันประเทศได้อย่างแท้จริง คือ กำลังทหาร ทุกประเทศจำเป็นต้องมีกำลังทหารไว้เพื่อใช้ในการปกป้องป้องกันและพัฒนาประเทศอย่างที่รัฐธรรมนูญนั้น ไทยได้กำหนดแนวทางนโยบายแห่งรัฐไว้ว่า “รัฐต้องมีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช และประโยชน์แห่งประเทศชาติ” กำลังทหารที่ใช้ในการป้องกันประเทศย่อมได้มาจากประชาชนพลเรือนหรือพลเมืองจะจ้างชาวต่างชาติมาเป็นทหารแทนย่อมไม่ได้ผลหรืออาจเกิดความเสียหายแก่ประเทศได้ ดังนั้นประชาชนพลเรือนจะต้องรับราชการด้วยตนเองทุกคน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียกพลเรือนเข้ามารับราชการทหารตั้งแต่ยามปกติ แต่ก็ทำให้เสียเวลาในการทำมาหากิน ถ้าเกิดสงครามขึ้นจึงเรียกพลเรือนเข้ามารับราชการทหารกองประจำการย่อมไม่ได้ผล เพราะสงครามสมัยนี้ไม่เหมือนสมัยโบราณ สมัยโบราณรบกันด้วยอาวุธสั้น เช่น มีด, ดาบ, หอก อาวุธเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้เวลาฝึกก็สามารถทำการรบได้รูปแบบการฝึกก็ไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนักเหมือนกับสมัยปัจจุบัน อีกประการหนึ่งสมัยก่อนกองทัพยังเคลื่อนย้ายกำลังด้วยเท้าเป็นส่วนใหญ่ การคมนาคมก็ไม่สะดวก

การขาดรพาทจึงใช้เวลานานพออีกฝ่ายหนึ่งจะเตรียมการป้องกันได้ทัน สมัยโบราณจึงไม่ได้มีทหารประจำกองทัพไว้ตั้งแต่ยามปกติเมื่อมีศึกสงครามเกิดขึ้นจึงได้เรียกพลเรือนเข้าเป็นทหารและจัดตั้งกองทัพขึ้นเมื่อเสร็จสงครามก็ปล่อยทหารกลับภูมิลำเนา แต่สมัยปัจจุบันอาวุธยุทธโศปกรณ์เจริญเติบโตมีความทันสมัยมากกว่าเดิมการใช้อาวุธต้องได้รับการฝึกสอนเป็นเวลานานจึงจะสามารถใช้ทำการรบได้ วิธีการรบก็เปลี่ยนแปลงยุ่งยากหน่วยทหารต้องกระจายกันทำการรบในพื้นที่ที่กว้างขวางมีการรบทั้งบนดิน ทางน้ำ และอากาศ การติดต่อประสานงานเป็นไปด้วยความยุ่งยาก ต้องมีการฝึกทหารกันไว้ตั้งแต่ยามปกติจึงจะสามารถทำการรบได้ ถ้าจะรอให้เกิดสงครามแล้วค่อยเรียกพลเรือนเข้ามาเป็นทหารและฝึกการรบกันเบื้องต้นเล็กน้อยแล้วส่งไปทำการรบก็ทำกลับส่งคนไปตายเปล่า ๆ อีกอย่างสงครามสมัยนี้รวดเร็ว จนได้ชื่อว่าเป็นสงครามแบบสายฟ้าแลบกองทัพก็เคลื่อนที่ด้วยยานยนต์มีความสามารถในการเคลื่อนที่สูง เช่น สงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพเยอรมนีได้บุกเข้าโจมตีอเวร์อย่างจู่โจม ทหารเยอรมนีได้เข้าไปเป่าแตรปลุกทหารนอร์เวย์ถึงในโรงทหาร ทหารฝรั่งเศสกำลังฝึกคัดคนในเวลาเช้าอยู่ที่โรงทหารซึ่งเป็นที่ตั้งปกติห่างจากแนวซึ่งเยอรมนีทำการรุกถึง 200 ไมล์ ทหารเยอรมนีรุกเข้าจับเป็นเชลยศึกได้ทั้งหมดภายในโรงทหาร⁶

การป้องกันประเทศให้พ้นจากการรุกรานของประเทศภายนอก ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือการใช้กำลังประชาชนพลเรือนเข้ารับการฝึกแล้วเข้าต่อสู้ป้องกัน กำลังบุคคลเหล่านี้เรียกว่า “ทหาร” ทหารย่อมได้มาจากประชาชนพลเรือนของประเทศนั้น ๆ ความจำเป็นเหล่านี้รัฐต้องเตรียมประชาชนพลเรือนเข้ามารับราชการทหารกองประจำการตั้งแต่ยามปกติเพื่อเตรียมกำลังพลตลอดจนความพร้อมที่จะป้องกันประเทศชาติได้ทันเวลา

การคัดเลือกประชาชนพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการไม่ว่าประเทศใด ๆ ก็ตามย่อมมีความมุ่งหมายและข้อมูลในวิธีดำเนินการเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น

- 1) การคัดเลือกผู้ชายที่ร่างกายสมบูรณ์มาเป็นทหาร
- 2) การวางกำหนดกฎระเบียบบังคับบัญชา ควบคุม บังคับบัญชา เพื่อให้สามารถใช้กำลังทำการรบได้
- 3) การฝึกอบรมให้มีความชำนาญในด้านยุทธวิธี

วิธีการนำประชาชนพลเรือนเข้ามาเป็นทหารจะเป็นประเทศใดสมัยใดก็ตามมีวิธีการที่แตกต่างกัน ย่อมแล้วแต่ฐานะและเหตุการณ์ของแต่ละประเทศจะอำนวยความสะดวก เช่น พ่อค้า พระทหาร ไม่สับสนปะปนกันผู้มีหน้าที่อย่างใดก็ทำหน้าที่อย่างนั้น ทหารไม่ต้องทำงานอื่น

⁶นิตยสารยุทธโศภ ปีที่ 64. หน้า 43

ได้นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร ลูกหลานที่เกิดมาภายหลังก็ต้องเป็นทหารด้วย หรือบางประเทศกำหนดให้ผู้ชายมีหน้าที่เฉพาะทำการรบเพียงอย่างเดียวให้ผู้หญิงประกอบอาหารทำมาหากินเลี้ยงผู้ชาย หรือบางประเทศใช้วิธีการจ้างคนชาติอื่นมาเป็นทหาร หรือใช้วิธีการเกณฑ์พลเรือนเข้ามาเป็นทหารชั่วคราว จึงให้ปลดพ้นราชการทหารกลับไปประกอบอาชีพที่ภูมิลำเนาของตนเอง หรือบางประเทศที่เจริญประชาชนมีระดับการที่ดีและการศึกษาสูง มีความรู้สึกผิดชอบในหน้าที่ของลูกผู้ชายมีความเต็มใจตลอดเวลาสมัครตนเข้ารับราชการทหารเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติของตน การจัดกองทัพในสมัยก่อนไม่ได้มีการจัดทหารกองประจำการไว้ในยามปกติ เมื่อเกิดสงครามจึงเรียกประชาชนหรือพลเรือนเข้ามาเป็นทหารเพื่อจัดตั้งเป็นกองทัพในเวลาปกติ แต่เมื่อสงครามสิ้นสุดลงก็ปล่อยกลับภูมิลำเนาเพื่อประกอบอาชีพตามเดิมวิธีการจัดกองทัพของประเทศต่าง ๆ ในสมัยเดิมไม่ได้ใช้วิธีการเกณฑ์ใช้วิธีการแบ่งพลเรือนออกเป็นทหาร ไม่ทำกิจการทหาร ไม่ทำกิจการอย่างอื่นใด ๆ เมื่อเวลาเกิดสงครามจึงเกณฑ์ผู้ชายเข้าเป็นทหาร ภายหลังการแบ่งพลเรือนออกเป็นพลเรือนแล้ว การจัดพลเรือนเข้ากองประจำการก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วยโดยใช้วิธีการแบ่งพลเรือนประชาชนออกเป็นหมู่สำหรับการคัดเลือกทหาร⁷

1.1 การทหารของประเทศในยุโรป

ประเทศยุโรปมีการเปลี่ยนแปลงทางทหารหลายอย่าง⁸ เช่น การรู้จักทำเหมทิส การค้นพบทวีปอเมริกา ทำให้การทหารถูกเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งด้านการทหารจึงเกิดการจ้างคนเข้าเป็นทหารแต่เมื่อมีการจ้างคนเข้าเป็นทหารไม่เพียงพอกับจำนวนที่ต้องการจึงใช้วิธีการคัดเลือกทหาร ประเทศอังกฤษใช้วิธีการจ้างคนมาเป็นทหารเท่านั้นไม่ได้ใช้วิธีการคัดเลือกทหาร ถ้ามีการจ้างประชาชนในประเทศของตนไม่เพียงพอกับความต้องการก็จะจ้างประชาชนพลเรือนของประเทศอื่น ๆ เข้ามาเป็นทหาร ต่อมาประเทศยุโรปได้ใช้วิธีการจ้างทหารกันทั่วไปและยังมิได้จัดตั้งกองทัพขึ้นมาอย่างเป็นทางการ เมื่อมีสงครามเกิดขึ้นก็จะจ้างประชาชนเข้ามาเป็นทหารหากสงครามสิ้นสุดลงก็จะปล่อยกลับบ้านตามภูมิลำเนา กองทัพประเทศสวีเดนสมัยพระเจ้ากุสตาฟ อาโดลฟ์ ใช้วิธีการเรียกคนเข้าเป็นทหารกองประจำการอย่างหนึ่งเป็นวิธีการที่พระมหากษัตริย์พระราชทานที่ดินแก่ชนชาติสวีเดน

พร้อมทำการยกเลิกการเก็บภาษีอากรจากประชาชนในประเทศทั้งหมด แต่บุคคลเหล่านี้ต้องเข้ารับราชการทหารฝึกเป็นทหารตามที่กำหนดไว้หากมีสงครามเกิดขึ้นก็ต้องไปทำการ

⁷จาร์พ พงษ์สุริยา. "มาตรการในการพิจารณาแก้ไขการเกณฑ์ทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497" (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยรามคำแหง.กรุงเทพมหานคร. (2546). หน้า 14-15

⁸เรื่องเดียวกัน .หน้า 18-23

รบ ทหารจะได้รับเครื่องแต่งกาย อาวุธ อาหารจากทางราชการ ทหารของสวีเดนจะได้รับการฝึกเป็น อย่างดีจึงทำให้กองทัพของสวีเดนมีสมรรถภาพที่เข้มแข็ง ต่อมาประเทศในทวีปยุโรปได้เห็นผลร้าย ของทหารที่จ้างมาทำการรบและสมรรถภาพของกองทัพสวีเดนในครั้งสงคราม 30 ปี คือสงคราม ศาสนา ซึ่งทำการรบกัน ใน พ.ศ.2161 – 2191 ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้จัดตั้งกองทัพประจำชาติ ขึ้นมาไว้ใช้ในยามจำเป็นและยามปกติซึ่งประเทศสวีเดนจึงถือเป็นประเทศต้นแบบเกี่ยวกับแนวคิด การจัดตั้งกองทัพประจำการขึ้นมาไว้ในยามปกติ ประเทศอื่น ๆ ก็ค่อย ๆ เลิกจ้างทหารรับจ้าง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทัพก็ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาอันเป็นการสิ้นสุดของการจัดตั้งกองทัพตาม แนวความคิดแบบเดิม

1.1.1 ประเทศรัสเซีย

ประเทศรัสเซียสมัยของพระราชินีแคทเธอรีนาที่ 2 ได้วางระเบียบการเกณฑ์ พลเรือนเข้ารับราชการทหารให้เป็นระเบียบที่แน่นอน โดยวิธีการเกณฑ์พลเรือนเข้าเป็นทหารทุกปี ปีละ 1 ครั้ง มิใช่ว่าต้องการทหารเมื่อใดก็เรียกเกณฑ์เข้ามาต่อนั้นและจัดตั้งกองทัพหนุนขึ้นมาใหม่ สำหรับการป้องกันประเทศหรือการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน, รักษาทางส่งกำลังจากฐานทัพ และการส่งทหารใหม่ไปเพิ่มเติมกองทัพสนาม ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดจากเดิมดังที่ เคยทำกันมาแต่ก่อนเกี่ยวกับองค์ประกอบของกองทัพแห่งชาติ โดยพัฒนาจากแนวความคิดที่ว่า กองทัพแห่งชาติ นอกจากทหารหลักและพลเรือนในชาติแล้วยังเกิดทหารกองหนุนขึ้นมาเป็นส่วน หนึ่งของกองทัพแห่งชาติและวางระเบียบไว้ว่าในช่วงสงครามไม่ควรจัดกรมทหารขึ้นมาใหม่ให้ใช้ วิธีการเพิ่มเติมทหารเข้าไปในกรมกองที่มีอยู่แต่เดิมให้มีจำนวนมากขึ้น เวลาที่กองทัพออกไปทำ การสงครามในสนามเมื่อใดแล้วต้องจัดกองทัพหนุนขึ้นมาใหม่สำหรับการป้องกันภายในราชอาณาจักร เห็นได้จากกรณีของประเทศไทย หลังจากที่กองทัพรัสเซียพ่ายแพ้แก่กองทัพของนโปเลียน ในปี ค.ศ.1806 และได้ทำสัญญาเลิกสงครามที่เมืองทิลลิส พระเจ้านโปเลียนทรงกำหนดให้ประเทศ รัสเซียมีทหารได้เพียง 24,000 คน ชาร์ล ฮอร์สต์ เสนาบดี กระทรวงกลาโหมจึงได้เกิดแนวความคิด ให้มีทหารกองหนุนขึ้นมา สำหรับการระดมพลเข้ามาเพิ่มเติมทหารประจำการ โดยมีหลักว่าชนชาติ รัสเซียทุกคนต้องเป็นทหารไม่ว่าชนชั้นใด เช่น ลูกชวานา พ่อค้า ชวานา ต้องเป็นทหารทั่วถึง เหมือนกันหมดมีการเรียกบุคคลที่มีอายุครบกำหนดมารับราชการทหารทุกปี ถ้ามีบุคคลที่มีอายุครบ กำหนดมากกว่าหรือเกินอัตราที่รับได้ และใช้วิธีการจับสลากเท่ากับจำนวนที่ต้องการทหาร ประจำการต้องรับราชการเป็นเวลา 3 ปี แล้วปลดเป็นทหารกองหนุนกลับไปอยู่ตามภูมิลำเนาเดิม แต่ยังคงคุ้มครองทหารของตนเป็นกองหนุนกรมนั้น ๆ มีกำหนดระยะเวลา 2 ปี ซึ่งทหารกองหนุนจะ มีการเรียกมาฝึกวิชาทหารเป็นครั้งคราวเมื่อมีสงครามครั้งใดจะทำการระดมกำลังทหารกองหนุนเข้า เพิ่มเติมกองทัพประจำ

กองทัพแห่งชาติได้มีการพัฒนาขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง คือ กองทัพแห่งชาติประกอบด้วย กองกำลังประจำการปกติส่วนหนึ่ง ส่วนหนึ่งคือกองกำลังสำรอง มีการเปลี่ยนการรับราชการทหารเป็นทอด ๆ ตามช่วงอายุต่าง ๆ จนกระทั่งพ้นจากภาระการรับราชการทหาร ดังนั้น กองกำลังประจำการ จะประกอบไปด้วยทหารหลักหรือทหารอาชีพเป็นแกนนำในการก่อให้เกิดกองทัพแห่งชาติ กับทหารส่วนที่ได้มาจากส่วนอื่น ๆ เช่น อาสาสมัครหรือที่ถูกคัดเลือกมาเป็นทหารที่รบในยามปกติและอีกส่วนหนึ่งที่เพิ่มเติมเข้ามา คือ กำลังสำรองอาจมาจากทหารที่รับราชการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนที่มาจากอาสาสมัครหรือคัดเลือก

การพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเรือนในการรับราชการทหาร ได้พัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งใช้ระยะเวลาานานมาก โดยในยุคสมัยใหม่มีการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของกองทัพ ไปสู่แนวทางอื่นอีก เนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วยวิทยาการแขนงต่าง ๆ กำลังทหารอาจมีความสำคัญน้อยกว่าคุณภาพของกำลังทหาร การจัดกองทัพจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานการณ์ในประเทศนั้น ๆ อีกอย่างกฎหมายรับราชการทหารต้องมีการพัฒนาให้ทันสมัยเดียวกัน

1.1.2 ประเทศฝรั่งเศส

กองทัพของประเทศฝรั่งเศสได้ก่อตัวขึ้นและได้รับความนิยมนในประเทศแถบทวีปยุโรป เช่น อังกฤษ รัสเซีย แต่แนวความคิดเกี่ยวกับกองทัพในปี ค.ศ.1792 เกิดการจลาจลครั้งใหญ่ในประเทศฝรั่งเศส พระมหากษัตริย์ของประเทศรัสเซีย ออสเตรีย พร้อมประเทศพันธมิตรอื่น ๆ เข้าแทรกแซงและส่งคำเรียกร้องไปยังประเทศฝรั่งเศสเพื่อจัดการปกครองบ้านเมืองตามระเบียบเดิม แต่ประเทศฝรั่งเศสไม่ยินยอมกระทำตาม สงครามจึงเริ่มขึ้นไปจนถึงต้นปี ค.ศ. 1792 กองทัพฝรั่งเศสจึงพ่ายแพ้ในฤดูใบไม้ร่วงของปีเดียวกัน กองทัพของต่างประเทศยังได้ทำการยกเข้าไปในดินแดนของประเทศฝรั่งเศส จากสงครามครั้งนี้ทำให้ประเทศฝรั่งเศสได้เตรียมการต่อสู้อย่างเต็มที่และได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสำหรับการป้องกันบ้านเมืองขึ้น คณะกรรมการจึงได้วางระเบียบการไว้ดังนี้

1) ประเทศฝรั่งเศสได้จัดให้ผู้ชายทุกคนต้องเป็นทหาร โดยไม่มีการยกเว้นให้ใครคนใดคนหนึ่งจึงต้องเรียกเข้ามาเป็นทหารทั้งหมด

2) อาหารและเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับกองทัพเกณฑ์ได้จากประชาชนโดยทรัพย์สินของประชาชนถือเป็นทรัพย์สินสมบัติของประเทศไม่มีการถือเป็นของส่วนตัวแต่เมื่อกองทัพของประเทศฝรั่งเศสถือเอาทรัพย์สินสมบัติของประเทศที่ทำสงครามด้วยเชลยศึกให้ถือว่าเป็นสมาชิกของกองทัพประเทศฝรั่งเศส ระเบียบที่กำหนดไว้เช่นนี้ทำให้ประชาชนชายของประเทศฝรั่งเศสทุกคน

ต้องมาเป็นทหารเพื่อป้องกันประเทศในยามสงครามโดยไม่ได้รับการยกเว้นจึงทำให้เกิดความเดือดร้อนไปทั่ว รัฐบาลประเทศฝรั่งเศสจึงได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับลักษณะการเกณฑ์ทหารขึ้นใหม่ ค.ศ.1798 โดยมี นายพลยูร์ ดัง เป็นผู้คิดค้นหลักการขึ้นมา ซึ่งกล่าวว่า “พลเมืองฝรั่งเศสทุกคนต้องเป็นทหารสำหรับป้องกันบ้านเมืองในเมื่อมีประกาศว่าจะมีอันตรายต่อบ้านเมือง ส่วนในเวลาปกติ ให้เกณฑ์แต่เฉพาะบุคคลที่มีอายุระหว่าง 20 – 25 ปี เท่านั้น เข้าเป็นทหารกองประจำการ นอกเหนือจากอายุแล้วไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าบุคคลที่มีอายุครบกำหนดในปีหนึ่งมีจำนวนมากพอและมากกว่าตามที่ทางราชการต้องการและที่เหลือให้ปล่อยกลับภูมิลำเนา ซึ่งข้อยกเว้นจะไม่มีและไม่มีการปลดเป็นกองหนุน การปลดออกจากทหาร คือ การตาย หรือ บาดเจ็บ จนทำการรบไม่ได้”

การเกณฑ์ทหารหรือการคัดเลือกทหารของฝรั่งเศสเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการรับราชการทหารไว้ บุคคลที่เป็นทหารยังคงเป็นทหารอยู่ต่อไปโดยไม่มีกำหนด ทหารที่เข้าร่วมรบหากเกิดเจ็บป่วยล้มตายให้ปลดออก กฎหมายเกี่ยวกับลักษณะการเกณฑ์ทหารของประเทศฝรั่งเศสถือเป็นรากเหง้าของกฎหมายลักษณะการเกณฑ์ทหารที่ใช้กันอยู่เกือบทุกประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศทางยุโรปและเอเชีย รวมทั้งประเทศไทยด้วย ต่อมาปี พ.ศ.2415 ได้มีการออกกฎหมายการเกณฑ์ทหารขึ้นใหม่โดยกำหนดเวลาในการรับราชการทหารกองประจำการของประเทศฝรั่งเศสจะต้องรับราชการทหารนานถึง 20 ปี ต่อมาได้กำหนดเวลารับราชการทหารเพิ่มขึ้นอีกเป็น 25 ปี จึงปลดเป็นพันราชการทหาร แต่ในปี พ.ศ.2448 ได้เลื่อนเวลาออกไปอีกเป็น 29 ปี จนถึงปี พ.ศ.2456 ได้มีการคัดเลือกผู้ถูกเรียกเกณฑ์เข้าเป็นทหารกองประจำการซึ่งจะต้องมีการตรวจร่างกายเพิ่มขึ้น เพื่อให้บุคคลที่มีสุขภาพแข็งแรงเข้าเป็นทหารกองประจำการ

เห็นได้ว่าการพัฒนาแนวคิดที่ประชาชนพลเมืองที่จะทำหน้าที่ด้วยการเข้าเป็นทหารมีความเสมอภาคเกิดขึ้นมาจากเหตุการณ์ของประเทศฝรั่งเศสที่มีลักษณะของความเป็นชาตินิยมอย่างรุนแรง ประชาชนจะรวมกลุ่มกันเพื่อความปลอดภัยและรักษาประเทศชาติเอกราชจากการแทรกแซงของต่างประเทศ รวมถึงความกดดันจากเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงทำให้ประชาชนชาวฝรั่งเศสเกิดความรู้สึกว่าทุกคนมีภาระหน้าที่ในการป้องกันประเทศของตนแม้จะมีประชาชนบางกลุ่มบางรายไม่ต้องการเป็นทหาร แต่ความจำเป็นบังคับอันเนื่องมาจากสถานการณ์คับขัน กองกำลังทหารที่สำคัญที่สุดคือประชาชนในประเทศ เมื่อมีการออกกฎหมายรับราชการทหารขึ้นมา จึงทำให้กองทัพของประเทศฝรั่งเศสเป็นกองทัพแห่งชาติ มีสาระสำคัญ คือ ทหารหลักหรือทหารอาชีพเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งกองทัพแต่กำลังที่

แท้จริงแล้วมาจากประชาชนชาวฝรั่งเศสที่มีหน้าที่ต้องรักษาเอกราชของชาติซึ่งเป็นการเริ่มต้นแนวความคิดที่ว่าด้วยการจัดตั้งกองทัพแห่งชาติของประเทศฝรั่งเศสในเวลาต่อมา

กองทัพแห่งชาติของประเทศฝรั่งเศสมีองค์ประกอบที่เป็นหลักสำคัญคือ ทหารหลักที่มาจากประชาชนชาวฝรั่งเศส ทหารที่มาจากประชาชนอาจได้มาโดยหลายวิธี แต่วิธีที่นิยม คือ การเกณฑ์บุคคลเข้ารับราชการทหาร ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหน้าที่ของประชาชนในการป้องกันประเทศอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกันที่สุด ตามหลักการทั่วไปแล้วทุกคนต้องเข้ารับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน

1.2 การทหารของชนชาติโรมัน

โรมูลุส ผู้สร้างกรุงโรม ได้ทำการแบ่งประชาชนพลเมืองในด้านการปกครองออกเป็นพวก ๆ พวกหนึ่งมี 10 ครัวเรือน เมื่อครั้งมีการคัดเลือกทหารก็ใช้วิธีคัดเอาคนจากครัวเรือนเข้ามาเป็นทหารโดยเอาครัวเรือนละ 1 คน ต่อมากษัตริย์เซริอุส ตูลลิอุส ได้ใช้วิธีการคัดเลือกทหารขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นชาติแรกที่มีการจัดกองทัพอย่างเป็นระเบียบแบบแผนมีแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดพลเมืองเข้าประจำกองทัพโดยบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าพลเมืองทุกคนมีหน้าที่ช่วยเหลือปกป้องประเทศด้วยการเข้ารับราชการทหารและเสียภาษีตามส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งมีการแบ่งพลเมืองไว้ตามภูมิลำเนาด้วยการจัดให้มีสามะโนครัวและทำเนียบ สำหรับการแบ่งคนออกเป็นหมู่ ๆ ยามปกติใช้วิธีการเก็บภาษีอากรตามหมู่เหล่าและแบ่งประชาชนพลเมืองออกเป็น 5 ชั้น ตามทรัพย์สินสมบัติให้ถือตามที่ดินที่พลเมืองเป็นเจ้าของเป็นหลัก กล่าวคือ พลเมืองชั้น 1 ได้แก่ พลเมืองที่มีที่ดินมาก ๆ และมีสิทธิเป็นทหารม้าได้ ส่วนคนยากจนไม่สามารถจัดหาอาวุธและอาหารมาเลี้ยงตนได้ เวลาถึงสงครามก็ไม่ต้องเป็นทหาร แต่ต้องทำหน้าที่เป็นช่างหรือคนสำรอง เพื่อทำหน้าที่แทนคนที่ตายโดยใช้อาวุธของคนนั้น รวมทั้งจะเอาแต่พลเมืองที่เป็นชาว โรมันแท้ ๆ เข้ามาเป็นทหารทั้งหมดส่วนคนอื่น ๆ ถ้ามีเงินตั้งแต่ 1,000 แฟรงค์ ก็ต้องเป็นทหารด้วย⁹

เห็นได้ว่าการทหารของชาวโรมันจะคัดหรือเกณฑ์เฉพาะคนร่ำรวยมั่งมีที่เป็นชาวโรมันแท้ ๆ เพราะเหตุผลที่ว่าการคัดพลเมืองเข้าเป็นทหารไม่ใช่เกณฑ์เอาแต่เฉพาะตัวบุคคลเพียงอย่างเดียว คนที่ถูกคัดเข้าเป็นทหารจะต้องจัดหาเครื่องศาสตราอาวุธและเครื่องแต่งกายมาเอง หากถ้าคัดเอาคนจนเข้ามาเป็นทหารจะเป็นการเดือดร้อนลำบาก ต่อมา พ.ศ.131 เกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นอีกในวิธีคัดประชาชนพลเมืองเข้าเป็นทหารก็เลยถือเอาการรับสมัครเป็นสำคัญ เพราะคนมั่งมีอาจจนและคนจนอาจมั่งมีขึ้นมาก็ได้ ดังนั้น ชาวโรมันจึงใช้วิธีการให้เงินเดือนแก่ทหารที่ถูก

⁹เพิ่มศักดิ์ อางหาญสมรภูมิ. “แนวทางการรับราชการทหารของกองทัพไทย”. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการทัพบก. กรุงเทพมหานคร.(2531). หน้า 4

เกณฑ์เป็นชาติแรก ชาวโรมันสมัยแรกได้มีการแบ่งชาติเป็นสกุลหรือเผ่าออกเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่เรียกว่า คูเรีย ซึ่งทั้งหมดมี 30 คูเรีย ต้องจัดส่งคนเป็นทหาร 100 คน ทหารม้า 10 คน และส่งหัวหน้าครอบครัวเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาบรรดาบุคคลที่เป็นทหารทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 พวก ตามอายุ คือ (1) บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 19 – 46 ปี เรียกว่าทหารหนุ่มและมีสภาพเป็นทหารประจำการ (2) บุคคลที่มีอายุ 47 – 60 ปี เรียกว่าผู้ใหญ่มีสภาพเป็นทหารกองหนุน

ในการจัดประชาชนพลเรือนเข้าประจำการในกองทัพและการเรียกเกณฑ์ประชาชนพลเรือนเข้าเป็นทหารแบบดั้งเดิม ซึ่งรัฐโบราณต่าง ๆ ยังไม่มีความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของประชาชนพลเรือนในการรับราชการทหารทั้งโดยตรงและด้วยความเสมอภาค รวมทั้งการจัดประชาชนพลเรือนเข้าประจำกองทัพและการเรียกเกณฑ์ประชาชนพลเรือนยังไม่เข้มงวดถึงขนาดที่ว่าต้องเอาคนในชาติเป็นหลัก โดยการจ้างทหารรับจ้างเป็นส่วนใหญ่เข้ามาเป็นทหารเพื่อป้องกันประเทศ แต่เนื่องจากโรมันมีอาณาจักรที่กว้างใหญ่ จึงต้องนำกำลังทหารจากประเทศในอาณัติเข้ามาเป็นกำลังป้องกันชาติและแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐชาติ รัฐสมัยใหม่และชาตินิยมก็ยังไม่มีการแพร่หลาย

2. ความเป็นมาของการเรียกประชาชนพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทย

กองทัพไทยได้ก่อกำเนิดมาพร้อมกับความเป็นชาติไทยเมื่อประมาณ 700 ปี ซึ่งที่ผ่านมากำลังทหารเป็นเครื่องมือสำคัญของพระมหากษัตริย์ในการปกป้องรักษาแผ่นดิน ชำรงเอกราชอธิปไตยและคุ้มครองประชาชนพลเรือนมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

2.1 ยุคก่อนสมัยสุโขทัย

สมัยก่อน พ.ศ.400¹⁰ชนชาติไทยได้ถูกรุกรานจากชนชาติที่มีกำลังเหนือกว่าทำให้ต้องอพยพจากที่อยู่เดิมมาทางใต้ ต่อมาในราวปี พ.ศ.474 ได้อพยพมาสู่แหลมอินโดจีนบางส่วน พ.ศ.888 ก็อพยพใหญ่ลงมาอีกครั้งหนึ่ง แต่ยังไม่หมด ต่อมาเมื่อ พ.ศ.1000 ชนชาติไทยได้อพยพมาอยู่ในมณฑลยูนนาน กวางสี และกวางตุ้ง โดยเคลื่อนที่ลงมาทางตอนใต้ของประเทศจีนในปัจจุบัน และเลยมายังแหลมอินโดจีน ชนชาติไทยต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นพวก เพราะดินแดนแห่งใหม่ที่ชนชาติไทยหวังจะมาตั้งภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เดิมเป็นแคว้นของชาติขอม ละว้า และมอญ เป็นเรื่องธรรมดาในการถูกเจ้าของเดิมพยายามขับไล่อพยพแต่ด้วยความรักสามัคคีความกลมเกลียวและ

¹⁰ วารสารสี่สี ปีที่ 132 .หน้า 9-12

ความมีใจเป็นนักรบของไทยในครั้งนั้นสามารถตั้งบ้านเมือง ซึ่งมีขอบเขตให้เห็นและหลักฐาน ชั้นต้น 3 เมือง คือ พวกที่ไปตั้งบ้านเมืองลุ่มน้ำสาละวิน ใช้ชื่อว่า “สิบเก้าเจ้าฟ้า” ซึ่งต่อมาได้นามใหม่ว่า “ไทยใหม่” พวกที่ลงมาทางลุ่มแม่น้ำโขง ใช้ชื่อว่า “สิบสองไทย” ชาวเมืองเรียกว่า “สิบสองจุไทย” และสุดท้ายพวกที่ตั้งเมืองทางตะวันตกให้ชื่อว่า “สิบสองปันนา” พวกที่ตั้งบ้านเมืองขึ้น 2 เมือง ทางลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งต่อมาได้นามว่า “ไทยน้อย” ซึ่งก็คือพวกไทยเราในปัจจุบันนี้เอง อาณาจักรไทยทั้งหมดที่ตั้งขึ้นต่างก็เป็นอิสระแก่กันบ้างหรือเป็นพันธมิตรเมืองน้องเมืองพี่กันตามความสามารถและอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง

ในการอพยพลงมาทางใต้ของไทยในสมัยนั้นพากันมาเป็นกลุ่มเป็นพวก โดยมีญาติพี่น้องที่อยู่สกุลเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ แห่งใดพื้นที่ที่ลี้ภัยกัน ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ด้วยกันเป็นหมู่ เป็นพวกในหมู่หรือพวกเดียวกัน บุคคลใดเป็นผู้ใหญ่ที่มีความเคารพนับถือกันมากให้ยกฐานะเป็น “เจ้าหมู่” กล่าวคือให้เป็นหัวหน้าหมู่นั้นใครเป็นหัวหน้าในครัวเรือนใดให้มีหน้าที่ในการควบคุมลูกหลานของตนให้เป็นอยู่กลุ่มเป็นก้อนทั้งยามปกติและร่วมกันออกรบกับข้าศึกศัตรู หากมีกำลังอยู่เท่าไรต้องเตรียมพร้อมเสมอ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องบังคับให้ผู้ชายทุกคนต้องเป็นทหารและมีการควบคุมกันเป็นหมู่เป็นพวกตามวงศ์ตระกูลพี่น้อง โดยมีหัวหน้าเป็นนายบ้านทั้งยามปกติและเป็นนายกองเมื่อมีสงคราม เจ้าหมู่นี้ให้อยู่ความปกครองบังคับบัญชาของเจ้าเมืองที่เป็นหัวหน้าปกครองอาณาจักรของพวกนั้นอีกชั้นหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่าการคัดหรือเกณฑ์ทหารในสมัยเดิมมีประเพณีให้บรรดาชายไทยที่อยู่ในวัยฉกรรจ์ ต้องเป็นทหารทุกคนและในชั้นเดิมให้ถือเอาวงศ์ตระกูลหรือสกุลวงศ์เป็นหลักในการควบคุมหัวหน้าสกุลสังกัดทหารเป็นทหารอยู่หมู่ใดลูกหลานก็ให้สังกัดอยู่ในหมู่นั้นด้วย เวลาที่เจ้าเมืองต้องการกำลังพลไปต่อสู้กับข้าศึกหรือไปรบที่ใด จึงให้นายบ้านเกณฑ์คนที่สังกัดอยู่ตามหมู่และพวกต่าง ๆ เหล่านั้นมารวมกำลังกันจัดตั้งเป็นกองทัพเสบียงอาหารและพาหนะจัดหาของตนเองไปด้วย จึงเป็นมูลเหตุของการเกณฑ์ทหารในสมัยโบราณ และถือเป็นประเพณีที่คนไทยนิยมใช้บังคับกับบุคคลเพื่อให้เข้ารับราชการทหาร โดยถือเอาวงศ์ตระกูลเป็นหลักว่าบิดาเป็นทหาร ลูกหลาน ต้องเป็นทหารตามบิดาและได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลง

ปี พ.ศ.1400 แคว้นสิบสองเจ้าไทยมีหัวหน้านักรบคนสำคัญ เช่น ขุนบรมเจ้าเมือง แกลง ได้นำพวกไทยน้อย ขยายอาณาเขตรุกรลงมาทางใต้ ได้เขตแดนขอมทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขง และได้จัดตั้งบ้านเมืองขึ้น 2 เมือง คือ ทางทิศตะวันออก คือ หลวงพระบาง ทางทิศตะวันตก เรียกว่าแดนล้านนา ตั้งเมืองไซเป็นเมืองหลวง ซึ่งต่อมาได้สร้างเมืองเชียงแสนเป็นเมืองหลวงของแดนล้านนาในภายหลัง ต่อมาปี พ.ศ.1700 ขอมมีอำนาจได้ปกครองหัวเมืองในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท้าวมหาพรหม เจ้าเมืองเชียงราย ได้นำกองทัพไทยขับไล่ขอมเพื่อชิงเอาดินแดน และลงมาทางใต้จนถึง

เมืองสวรรค์โลกไทยจึงได้ที่มั่นและวางรากฐานสร้างเมืองขึ้นในดินแดนไทย ต่อมาปี พ.ศ.1800 ขอมกับไทยได้เกิดสู้รบกันอีกไทยเป็นฝ่ายชนะ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้สร้างเมืองสุโขทัยเป็นราชธานีในเวลาต่อมา

เหตุที่มีการบังคับบุคคลเพศชายทุกคนต้องเป็นทหารสมเด็จพระยาธรรมราชานุภาพได้ทรงอธิบายว่า “เพราะประเทศไทยขยายเขตแดนลงมาจากถิ่นเดิมด้วยความมุ่งหมายที่จะมาตั้งภูมิลำเนา มิใช่ตั้งหน้ามาเที่ยวปล้นทรัพย์ จับเชลยไปใช้สอยพวกไทยที่ลงมาครั้งนั้นย่อมเป็นพวกที่ร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในพวกหนึ่งคงร่วมเชื้อสายตระกูลเดียวกัน มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน ก็ตั้งบ้านเรือนอยู่ด้วยกัน พวกที่มาด้วยกันนั้นนับถือใคร คนนั้นก็เป็นที่นับถือใคร เป็นหัวหน้าในครัวเรือนใด ใครคุมลูกหลานในพวกของตน ทั้งในเวลาปกติและเวลาสงครามก็รวบรวมกันไปทำสงคราม เมื่อได้ภูมิลำเนาแห่งใดเป็นที่มั่นแล้วต้องคอยป้องกันศัตรูที่จะขับไล่ เพราะฉะนั้น เมื่อมีกำลังเท่าใดต้องเตรียมไว้ให้เต็มที่เสมอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องบังคับบรรดาชายไทยให้เป็นทหารทุกคนพร้อมทั้งให้ควบคุมโดยวงศ์ตระกูลหรือราชวงศ์¹¹

2.2 ยุคสมัยสุโขทัย

การปกครองสมัยในยุคนั้นกรุงสุโขทัย¹²ได้รับวัฒนธรรมทางการปกครองของขอมมาบางส่วน โดยแบ่งการบริหารบ้านเมืองออกเป็น 4 แผนก ตามแบบแผนของไทย และเรียกแผนก ตามชื่อ ไทยว่า แผนกเมือง แผนกวัง แผนกคลัง และแผนกนา (ภายหลังเรียกว่า จตุสดมภ์) การที่ไทยไม่ยอมรับเอาระบบการปกครองแบบเทวราชของขอมมาใช้เพราะการปกครองของขอมมีลักษณะที่คล้ายกับนายปกครองทาสซึ่งขัดกับประเพณีของไทยแบบดั้งเดิมกล่าวคือให้ถือเอาระบบการปกครองในระบบสกุลเป็นหลักปฏิบัติโดยเอาประชาชนในครัวเรือนทั้งหลายเป็นลูกบ้าน หลายครัวเรือนยกผู้อาวุโสขึ้นปกครองเรียกว่า พ่อบ้าน หลายบ้านรวมกันเป็นเมือง ขึ้นอยู่ในความปกครองกับพ่อขุน มีตำแหน่งเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ผู้ที่เป็นข้าราชการช่วยบริหารบ้านเมืองเรียกว่าลูกขุน

การปกครองแบบนี้เป็นการปกครองแบบพ่อปกครองลูกแม้ในช่วงหลัง การปกครองได้แปรผันไปตามกาลเวลา ไม่รุนแรงรู้จักให้อภัยถือเสมือนญาติพี่น้องตามแบบโบราณของไทย ครั้นเมื่อสุโขทัยเป็นราชธานีพ่อขุนรามคำแหงได้ทรงขยายอาณาเขตออกไป จึงทรงจัดการวางระเบียบการทหารให้เหมาะสมแก่การที่จะรักษาอาณาจักรไว้ การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนกลางก็ถือเป็นการป้องกันประเทศ การวางระเบียบการปกครองทหารสมัยสุโขทัยที่มีการ

¹¹ สมเด็จพระยาธรรมราชานุภาพ. “ตำนานเกณฑ์ทหาร”. หน้า 8

¹² พูน ปิยะรัตน์. “การสกัดกับการป้องกันประเทศ”. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการทัพบก.กรุงเทพมหานคร. (2509). หน้า 1-5

รวบรวมการทหารและพลเรือนเข้าด้วยกัน บรรดาพลเรือนที่เป็นทหารด้วยกันทั้งสิ้น เวลาที่บ้านเมืองไม่มีศึกสงครามให้กลับภูมิลำเนาทำมาหากินและบังคับบัญชาอย่างพลเรือน เมื่อเกิดสงครามให้บังคับอย่างทหาร การปกครองทหารในสมัยสุโขทัยก็รวมการทหารและพลเรือนเข้าด้วยกัน ซึ่งได้ยึดถือสืบทอดกันมาจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา

การปกครองบ้านเมืองในสมัยสุโขทัยชั้นหลัง ๆ ได้ผันแปรออกไปจากแบบไทยเดิมอยู่บ้างแต่ส่วนใหญ่แล้ว พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงยึดหลักการปกครองแบบรัฐบาลทหาร โดยกำหนดเขตอำนาจการปกครองและป้องกันอาณาเขตของบ้านเมืองของคนที่ย้ายออกไปอย่างกว้างขวางให้ผสมผสานกัน คือ ทรงถือเอาราชธานีเป็นศูนย์กลางการปกครองและบังคับบัญชาแล้วขยายอาณาเขตออกเป็นวงรอบซ้อนกัน ดังนี้

1) เขตชั้นในมีกรุงสุโขทัยราชธานีและเป็นศูนย์กลาง พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงดำรงตำแหน่งเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ปกครองหัวเมืองและทรงเป็นจอมทัพหลวง

2) เขตชั้นกลาง ได้แก่ บรรดาหัวเมืองเอกที่อยู่รอบราชธานีทั้ง 4 ทิศ คือ ศรีสัชนาลัย สระหลวง สองแคว และ ชากังราว พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงส่งพระราชวงศ์หรือขุนนางผู้ใหญ่ออกไปปกครอง มีฐานะเป็นเมืองด่านหน้าหรือป้องกันกรุงสุโขทัยมีระยะเวลาเดินเท้าสองวัน พอเหมาะกับการเคลื่อนย้ายกำลังพลเข้าไปช่วยเหลือกันในสมัยนั้น

3) เขตชั้นนอกอยู่ถัดจากเขตชั้นกลาง มีเมืองใหญ่หลายเมือง เช่น หลวงพระบาง เวียงคำ นครศรีธรรมราช ตะนาวศรี เป็นเมืองประเทศราชที่ให้มีการปกครองตนเอง

การจัดกำลังเข้ากองทัพคงให้ยึดหลักว่าในยามปกติบรรดาชายหนุ่มฉกรรจ์ในเขตราชธานีคงมีฐานะเป็นพลเมืองแต่เมื่อเกิดสงครามให้เปลี่ยนสภาพมาเป็นทหารเข้าประจำในกองทัพหรือตามหน่วยทหารที่ตนสังกัดซึ่งประเพณีเช่นนี้ถือว่าชายหนุ่มฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหาร ส่วนคนต่างด้าว เช่น มอญ ขอม และลาว ทางราชการไม่ยอมรับเข้ามาเป็นทหารเนื่องยังไม่ได้รับการไว้วางใจ

2.3 ยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา

เมืองอู่ทอง เป็นหัวเมืองชั้นเอกของกรุงสุโขทัย เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ทางเขตแดนระหว่างไทยกับขอม เจ้าเมืองอู่ทองมีหน้าที่รักษาเขตแดนทางด้านนี้ สมัยของพระเจ้าเลอไทย เจ้าเมืองอู่ทองสามารถรบชนะขอม ซึ่งเอาดินแดนของทางตะวันออกได้เมืองลพบุรีและหัวเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ใต้มณฑลปราจีนบุรี ขยายเขตแดนเมืองอู่ทองออกไปทางตะวันออกและได้ปากน้ำเจ้าพระยาไว้ในอาณาเขตทั้งหมด ต่อมาพระเจ้าเลอไทยสวรรคต พ.ศ.1890 พระเจ้าอู่ทองก็ย้ายมาอยู่เมืองอยุธยา อีก 3 ปีต่อมาก็สร้างกรุงศรีอยุธยา ตั้งตนเป็นอิสระไม่ยอมขึ้นตรงต่อพระเจ้าธรรมราชาธิ

ไทยราชโอรสของพระเจ้าเลอไทย และได้ครองกรุงสุโขทัยเป็นรัชกาลที่ 5 ในราชวงศ์พระร่วง¹³ เมื่อพระเจ้าอู่ทองประกาศตนเป็นอิสระภาพแล้วพวกเจ้าเมืองทางฝ่ายใต้พากันอ่อนน้อมร่วมเป็นพรรคพวกของพระเจ้าอู่ทองทั้งหมดทุกเมืองพระเจ้าอู่ทองมีกำลังมากและสามารถรุกตีได้เมืองนครธมอันเป็นเมืองหลวงของขอม พร้อมได้หัวเมืองที่ติดต่อกับเขตแดนกรุงศรีอยุธยา คือทางด้านตะวันออกเขตเมืองจันทบุรี และทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ แขวงเมืองนครราชสีมา ไว้เป็นอาณาเขตพระเจ้าธรรมราชาลิไทยเห็นว่าจะเอากรุงศรีอยุธยาไว้ในอำนาจไม่ได้ จึงยอมเป็นไมตรีอย่างเช่นบ้านพี่เมืองน้องกับกรุงศรีอยุธยา

พระเจ้าธรรมราชาลิไทย พระมหากษัตริย์ของกรุงสุโขทัย และพระเจ้าอู่ทองหรือสมเด็จพระรามาธิบดี อันเป็นปฐมกษัตริย์ในกรุงศรีอยุธยาต่างก็ได้เสด็จสวรรคตสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (ขุนหลวงพระจั่ว) ได้ครองกรุงศรีอยุธยากับพระมหาธรรมราชาไสลือไทย ราชโอรสของพระเจ้าธรรมราชาลิไทย ซึ่งครองกรุงสุโขทัยก็ลดลงมาเป็นประเทศราชอีกประมาณ 50 ปี ครั้นแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) เมื่อ พ.ศ.1967 ไม่มีเจ้านายในราชวงศ์พระร่วงพระองค์ใดที่จะปกครองบ้านเมืองต่อไปได้ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 จึงทรงอภิเษกพระราเมศวรราชโอรส ซึ่งเป็นรัชทายาทให้เป็นพระมหาอุปราชขึ้นไปปกครองหัวเมืองเหนือทั้งปวงอยู่ที่พิษณุโลก ประเทศไทยจึงได้รวมการปกครองทั้งหัวเมืองฝ่ายเหนือฝ่ายใต้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ประเทศไทยกว่าจะรวมอาณาเขตรวมกันให้เป็นประเทศไทยได้ต้องยอมเสียสละเลือดเนื้อเข้าแลกต่อหลายครั้ง และที่เป็นสงครามใหญ่ ๆ เช่นการเข้าตีเมืองนครธมราชธานีของขอม การตีกรุงสุโขทัยแสดงให้เห็นว่าการทหารของไทยสมัยนั้นมีความเข้มแข็งและมีระเบียบการฝึกฝนบังคับบัญชาฝึกหัดอบรมเป็นอย่างดี ซึ่งหลักฐานที่ยืนยันว่าไทยได้วางระเบียบการทหารไว้อย่างใดนั้น ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนแต่อย่างใดมาแสดงให้เห็นในสมัยสมเด็จพระรามาเมศวร ราชโอรสของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) ซึ่งครองราชย์สมบัติและทรงพระนามว่าสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ¹⁴ ได้ทรงจัดการเกี่ยวกับทหาร ดังนี้

1) การตั้งทำเนียบยศหรือที่เรียกว่า ศักดินา คือ การตั้งอัตราไว้ในกฎหมายว่าบุคคลยศชั้นใดจะมีที่นาได้เท่าใด เช่น กำหนดว่าไพร่พลเมืองคนหนึ่งจะมีที่นาได้เพียง 30 ไร่เป็นอย่างมาก เจ้าพระยามหาเสนาบดีมีที่นาได้คนละ 10,000 ไร่เป็นต้น

2) การจัดทำทำเนียบหัวเมือง คือ จัดให้หัวเมืองเหนือ ต่างขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยา ทำนองเดียวกับหัวเมืองชั้นใน ดังนั้น บรรดาหัวเมืองที่อยู่ห่างออกไปจัดเป็นหัวเมืองพระยามหานคร

¹³ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2. “ตำนานกษัตริย์ไทย”. หน้า 14-15

¹⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้า 19

เช่น เมืองนครราชสีมา เมืองนครศรีธรรมราช เมืองตระนาวศรี เมืองทวาย มีผู้ว่าราชการที่มีอำนาจบังคับบัญชาเป็นเมือง ๆ

3) ตั้งทำเนียบหน้าที่ กระทรวง ทบวง กรม คือ เอาการแบ่งหน้าที่ราชการเป็นฝ่ายทหารและพลเรือนมาแต่ก่อนนั้น ตั้งเป็นหลักการจัดระเบียบ กระทรวง ทบวง กรม ฝ่ายพลเรือนให้ มีอัครมหาเสนาบดีที่สมุหนายกคนหนึ่ง เป็นหัวหน้ากรมมหาดไทย เป็นหัวหน้าราชการฝ่ายพลเรือนคนหนึ่งและเอาหัวหน้าพนักงานการพลเรือนที่มีประจำพระนครมาแต่ก่อนยกขึ้นเป็นเสนาบดีที่สมุหบดีรองลงมาในฝ่ายพลเรือนอีก 4 คน เรียกกันว่า จตุสดมภ์ (เวียง วัง คลัง นา) ฝ่ายทหารก็ได้ มีอัครมหาเสนาบดีที่สมุหพระกลาโหมคนหนึ่งเป็นตำแหน่งหัวหน้าข้าราชการทั้งปวงในฝ่ายทหาร มีเสนาบดีชั้นแม่ทัพประจำการรองลงไป แต่ข้าราชการตลอดจนไพร่พลทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน ยังคงเป็นทหารทำการรบในเวลาที่มีสงคราม และวิธีการเกณฑ์ก็ยังคงเป็นเหมือนเดิม ทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตลอดมา ถึงกระนั้นการปกครองแบบทหารซึ่งรวมการทหารและพลเรือนเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะสมัยรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถที่ได้ทรงพยายามที่จะแยกการทหารและพลเรือนออกจากกันไม่เป็นผลสำเร็จ สมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น หลักการจัดทหารโดยทั่วไปไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยสุโขทัยมากนักเปลี่ยนแปลงไปก็แต่รายการปลีกย่อย ส่วนหลักการใหญ่ยังคงเหมือนเดิม

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงแก้ไขวิธีการปกครองเสียใหม่โดยทรงแยกการทหารและการพลเรือนออกจากกันและทำการจัดตั้งอัครมหาเสนาบดีขึ้นใหม่อีก 2 ตำแหน่ง

1) การทหารจัดเป็นแผนกหนึ่งมีสมุหกลาโหมเป็นหัวหน้ามีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาราชการฝ่ายทหารทั่วราชอาณาจักร

2) กำหนดพนักงาน เมือง วัง คลัง นา เป็นแผนกพลเรือน มีสมุหนายกเป็นหัวหน้าโดยให้มีหน้าที่บังคับบัญชาราชการฝ่ายพลเรือนทั่วราชอาณาจักรให้เจ้ากระทรวงทั้ง 4 เป็นจตุสดมภ์ ขึ้นตรงต่อสมุหนายกและขนานนามใหม่ ดังนี้

- (1) กรมเมือง เรียกว่า พระนครบาล
- (2) กรมวัง เรียกว่า ธรรมาธิกรณ์
- (3) กรมคลัง เรียกว่า พระโกษาธิบดี
- (4) กรมนา เรียกว่า พระเกษตราธิบดี

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินส่วนภูมิภาคในสมัยกรุงศรีอยุธยา หัวเมืองต่าง ๆ ยังคงขึ้นอยู่กับ 3 กระทรวง และมีการแบ่งอำนาจบังคับบัญชาตามภูมิศาสตร์ คือ สมุหนายกทำหน้าที่บังคับบัญชาหัวเมืองภาคเหนือ และสมุหพระกลาโหมทำหน้าที่บัญชาหัวเมืองภาคใต้ การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยา ยังคงใช้ตลอดมาจนกระทั่งถึงสมัย

รัชกาลที่ 5 ของกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทำการปฏิรูประบบการบริหารส่วนภูมิภาคครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2437 เมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเสด็จสวรรคตแล้ว สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ซึ่งเป็นพระราชโอรสได้เสวยราชสมบัติครองกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ. 2034 – 2072 ที่ครองราชย์เป็นเวลานานถึง 38 ปี พระองค์ได้ทรงจัดการเกี่ยวกับกิจการทหารเพิ่มจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ ถือว่าเป็นตัวอย่างอันประเสริฐที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ได้ทรงจัดระเบียบการปกครองฝ่ายทหารที่ยังบกพร่องอยู่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับกิจการทหารที่พระองค์ทรงจัดการเพิ่มเติม เช่น

- 1) การทำตำราพิชัยสงคราม
- 2) การทำสารบัญชี่ คือ การจัดทำบัญชีรื้อพลจัดระเบียบวิธีเกณฑ์คนเข้ารับราชการทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ให้สามารถเรียกเข้ากระบวนกองทัพได้ทันทั่วทั้งจัดระเบียบการควบคุมผู้คนให้เป็นหมวด กอง และกรมต่าง ๆ การทำสารบัญชี่นี้แต่ก่อนทางกลาโหมเป็นพนักงานทำบัญชีคนฝ่ายทหารและมหาดไทย เป็นพนักงานทำบัญชีคนฝ่ายพลเรือน เป็นการแยกย้ายกันอยู่ซึ่งไม่ใคร่จะเป็นระเบียบเรียบร้อย ต่อมาได้ทำการจัดตั้งกรมพระสุรัสวดีขึ้นมาสำหรับการเป็นพนักงานจัดทำบัญชีพลทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน¹⁵

- 3) การทำพิธีทั่วทุกหัวเมือง หรือเรียกว่า การทำพิธีตามหัวเมือง คือ การจัดระเบียบกองทหารตามหัวเมือง เพื่อให้ทราบถึงจำนวนพลและกระบวนทัพหัวเมือง

กรมพระสุรัสวดีซึ่งตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2034 – 2072 สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถนั้น หน้าที่สำคัญของกรมพระสุรัสวดีคือ หน้าที่ในการรักษาทะเบียนทางว่าบัญชีไพร่พลทั้งฝ่ายพลเรือนและทหารในกรุงและหัวเมืองทั่วทั้งประเทศ เป็นการรับภาระจากกลาโหมมีหน้าที่ทำบัญชีฝ่ายทหาร และกระทรวงมหาดไทยทำบัญชีฝ่ายพลเรือน อันเป็นประเพณีมาตั้งแต่ก่อนมารวมไว้ในกรมพระสุรัสวดีเสียทั้งหมด เพื่อให้กิจการทหารดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ไม่ก้าวก่ายซึ่งกันและกัน

กรมพระสุรัสวดีเป็นกรมบัญชีกลางในการกำกับกระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทยในการจ่ายเลข มีศาลทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีความในคดีที่แบ่งสังกัด หมู่ หมวด ไพร่พล และเป็นพนักงานที่ออกโฉนดมอบหมายให้ข้าราชการทราบเป็นการทั่วไป กรมพระสุรัสวดีเป็นกรมใหญ่ที่มีฐานะคล้ายกระทรวง ๆ มีผู้บังคับบัญชากรมขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์โดยตรงทะเบียนบัญชีจำนวนไพร่พลของกรมทหารต่าง ๆ ต้องส่งให้กรมพระสุรัสวดีทราบ และจะเป็นผู้เรียกเกณฑ์ไพร่พลเข้ากองทัพเมื่อต้องการกำลังรบ แต่ที่มีความสำคัญ

¹⁵ เรื่องเดียวกัน . หน้า 25

และยิ่งใหญ่กว่าก็โดยที่กรมพระสุรัสวดีเป็นเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีไพร่พลทั่วประเทศกล่าวคือ ทำหน้าที่ในการจัดทำเก็บทะเบียนทหารและสำมะโนครัวของพลเรือน ซึ่งในบางครั้งกรมพระสุรัสวดีก็ดำเนินการออกเป็นแม่ทัพเสียเองในการเป็นผู้เรียกเกณฑ์ไพร่พลเข้าประจำกองทัพเมื่อต้องการกำลังทำการรบ ครั้นต่อมาสมัยตอนกลาง กรุงศรีอยุธยา รัฐอนุญาตให้ไพร่เสียเงินค่าราชการแทนการเข้าเวร และกำหนดให้ไพร่ตามหัวเมืองส่งส่วยให้แก่รัฐ ดังนั้น กรมพระสุรัสวดีจึงต้องรับหน้าที่ในเรื่องของการส่งส่วยและเงินค่าราชการเพิ่มขึ้นอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อเจ้ากรมและนายหมวดตามท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เก็บเงินค่าราชการและส่วนต่าง ๆ จากไพร่ได้แล้วนำส่งกรมพระสุรัสวดี เพื่อตรวจสอบ ตลอดจนการชำระสะสางให้ถูกต้องแล้วนำส่งอีกต่อหนึ่ง

สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ชนชาติโปรตุเกสเข้ามาอยู่ในเมืองไทย และเป็นผู้นำวิธีการใช้ปืนไฟและวิชาการทหารอย่างฝรั่ง เข้าไปเผยแพร่ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ต่อมาแผ่นดินรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ต้องทำสงครามกับพระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้ กองทัพไทยได้ทำการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง เมื่อเข้าศึกยกทัพกลับไปพระองค์ได้ทรงเตรียมการต่อสู้ขึ้นมาใหม่ โดยทรงจัดการสำมะโนครัวและแก้ไขวิธีการเรียกคนขึ้นทะเบียนทหาร ซึ่งพระองค์ได้ทรงแต่งตั้งข้าหลวงออกไปทำการสำรวจทำบัญชีสำมะโนครัว และคัดคนเข้าทะเบียนเพิ่มเติมกำลังทหารทุกหัวเมืองชั้นใน ซึ่งก็คือการออกไปทำสักเลข

1) กำหนดเวลาการรับราชการทหารสมัยกรุงศรีอยุธยา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาถือหลักว่าผู้ชายไทยทุกคนต้องเป็นทหาร¹⁶ มีระบบการเกณฑ์ไพร่เข้ารับราชการ ไพร่จึงหมายถึง ราษฎรทั่วไปที่ศักดินาอย่างต่ำ 10 ไร่ อย่างสูง 25 ไร่ ไพร่จึงมี 2 ประเภท (1) ไพร่หลวง และ (2) ไพร่สม ไพร่หลวงเป็นไพร่ที่ขึ้นตรงกับพระมหากษัตริย์แผ่นดินโดยตรง และไพร่สมเป็นไพร่ที่ขึ้นกับเอกชนหรือมูลนาย กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาบังคับให้ไพร่ทุกคนที่เป็นชายฉกรรจ์ต้องเข้ารับราชการทหาร โดยไม่มีค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง และเงินเดือน ซึ่งการรับราชการทหารก็คือ การเกณฑ์ชายฉกรรจ์เข้าไปทำงานเป็นบ่าวไพร่ของเจ้านาย ขุนนางและทำงาน โยธาให้หลวง เมื่อเกิดศึกสงครามต้องเป็นทหารเพื่อออกรบ บุคคลที่มีอายุครบ 18 ปี ต้องขึ้นทะเบียนเป็นไพร่สมให้มูลนายฝึกหัดและใช้สอย โดยยังมีต้องเข้าเป็นทหารถ้าหากอายุครบ 20 ปี ปลดจากไพร่สมไปเป็นไพร่หลวงให้มีหน้าที่รับราชการทหาร ผู้อื่นจะเอาไปใช้สอยไม่ได้ต้องอยู่ในเขตรับราชการทหารถึง 3 คน ก็ให้ปลดบิดาพ้นราชการทหารได้ก่อนอายุครบ 60 ปี

¹⁶ จารุพล พงษ์สุริยา. “มาตรการในการพิจารณาแก้ไขการเกณฑ์ทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497”. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร. (2546). หน้า 34-36

ในเวลาปกติไพร่หลวงต้องเข้ามาประจำการปีละ 6 เดือนและได้อยู่ว่างปีละ 6 เดือน กำหนดเวลาเข้าประจำการนี้ เรียกว่า การเข้าเวร และยังคงเอาเสบียงอาหารของตนมากินเองด้วย ประชาชนพลเรือนที่เรียกว่า ไพร่พล รวมทั้งไพร่สมและไพร่หลวง นั้น สมัยโบราณมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เลข ไพร่สังกัดอยู่กรมกองใด เรียกว่า เลขของกรมกองนั้นอีกทั้งไพร่ที่อยู่กรมกองใดก็ตามที่เข้าเวรจะได้ไปตราภูมิห้ามในชั้นเดิมอนุญาตให้ผู้อื่นเข้าเวรแทนกันได้ ต่อมาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาต้องการใช้เงินมากกว่าการได้นुकคลมาเข้าเวร จึงอนุญาตให้ไพร่ซึ่งไม่ปรารถนาจะเข้าเวรต้องเสียเงินค่าราชการเดือนละ 6 บาท ไพร่สม เสียเพียงปีละ 6 สลึง ซึ่งการเข้าเวรประจำราชการ ให้กระทำได้เฉพาะแต่หัวเมืองชั้นใน หรือที่เรียกว่า ในวงราชธานี ส่วนหัวเมืองพระยามหานครซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปนั้น ในเวลาปกติไม่ต้องการไพร่เข้ามาประจำราชการ รัฐจึงใช้วิธีการส่งส่วยแทนการเข้าเวร เช่น ส่งดิน-ประสิวสำหรับทำดินปืน ซึ่งต้องใช้มูลค้างคาวที่มีอยู่ตามถ้ำหัวเมือง ส่วนดินบุกสำหรับทำลูกปืนมีอยู่มากในมณฑลภูเก็ตนอกจากนี้ยังมีส่วนอื่น ๆ อีกมากตามแต่จะกำหนดในแต่ละท้องถิ่น เช่น ส่วยเกลือ ส่วยสัก ส่วยเสา ฯลฯ กระนั้นก็มีการยอมให้ไพร่เสียเงินหรือส่วยแทนการเข้าประจำราชการทหารนี้กระทำเฉพาะแต่ในช่วงเวลาปกติเท่านั้น ถ้ามีเรื่องที่จะต้องใช้กำลังทหารเข้าทำการรบจะทำการเรียกเกณฑ์เข้ามารับราชการหมด

2) การควบคุมบังคับบัญชา

บรรดาชายไทยทุกคนที่มียศบรรดาศักดิ์สกุลใดก็ตามต้องเป็นทหารคนต่างชาติที่เกิดในเมืองไทยให้ถือว่าเป็นคนไทย แต่คนไทยที่ตกเป็นทาสหรือเชลยไม่ว่าจะเป็นคนชาติไทยหรือชาติอื่นใดก็ตาม ไม่นับว่าเป็นคนไทยในวิธีการเกณฑ์ทหารนักบวชในพุทธศาสนาไม่ว่านิกายใด ๆ รวมทั้งนักบวชหรือนักพรตในศาสนาและลัทธิต่าง ๆ ด้วย ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเป็นทหารบุคคลที่เป็นทหารต้องมีการควบคุมเป็นพวกเป็นหมู่พวกตามวงศ์สกุลหรือตระกูล มีหัวหน้าเป็นผู้ปกครองเป็นทั้งนายบ้านและนายกองเมื่อมีการจัดตั้งกรม ตั้งหน่วยงานทหารขึ้น บรรดาชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเข้าสังกัดอยู่ในกรมใดกรมหนึ่ง ถ้าบิดาสังกัดกรมไหนลูกหลานก็สังกัดกรมนั้น ปลัดกรมเป็นผู้ช่วยคนหนึ่ง สมุห์บัญชีเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบัญชีไพร่พลคนหนึ่ง และมีนายกองรองลงมาเรียกว่า ขุนหมื่น มักอยู่ตามท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของไพร่พล นายกองจะเป็นผู้เรียกไพร่พลในเวลาที่ต้องการตัวมารับราชการซึ่งเจ้ากรมจะเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งผู้ที่ลงทะเบียนแล้วและต้องสืบหาลูกหมู่ในกรม ตลอดจนการเกลี้ยกล่อมหาคนที่หลบเลี่ยงมาขึ้นทะเบียนเพิ่มเติมสมัยกรุงศรีอยุธยา มีระบบหนึ่งที่เรียกว่า “ระบบอุปถัมภ์” เป็นระบบหลักในการกำหนดความสัมพันธ์ ระหว่างมูลนายกับไพร่ รวมถึงการรับราชการทหารของไพร่ในสังกัดมูลนาย โดยมีการกำหนดว่า ไพร่สม ต้องเป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 18 – 20 ปี ที่ต้องขึ้นทะเบียนสังกัดมูลนาย พวกมูลนายที่รับจดทะเบียนไพร่สมเอาไว้แล้ว ต้องดำเนินการจัดทำทะเบียนให้เรียบร้อย เมื่อ

ไพร่สมอายุ 20 ปี ผู้เป็นมุลนายต้องจัดทำทะเบียนขึ้นอีกฉบับให้แก่กรมพระสุรัสวดี ซึ่งมีหน้าที่เก็บรักษาบัญชีไพร่หลวงและไพร่สมทั่วราชอาณาจักร โดยที่ทะเบียนดังกล่าวเขียนด้วยลักษณะยี่ดียว ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “ทะเบียนหางว่าว” และพวกที่ขึ้นทะเบียนแล้วให้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เลข” เป็นการสักที่ท้องแขนด้านในเพื่อบอกเหล่า ศักราช เลขประจำตัว และกรมเจ้าสังกัด เมื่อกรมพระสุรัสวดี ได้รับทางว่าจะต้องจำหน่ายเลขให้กับคนที่มิชื่อเข้าประจำกรม เมื่อไพร่สังกัดกรมให้เรียกว่า “ไพร่หลวง” ไพร่หลวงจะมีการสักเลขประจำตัวไว้เพื่อป้องกันการหนีจากกรมหนึ่งไปยังอีกกรมหนึ่ง โดยเวลามีศึกสงครามนั้น กรมพระสุรัสวดีจะเป็นผู้เรียกเกณฑ์เป็นกรม เมื่อสั่งเกณฑ์แล้วเจ้ากรม ปลัดกรม เจ้าหมู่ นายหมวดของหน่วยนั้นต้องทำหน้าที่ติดตามไพร่พลของตนมารวมกันเป็นหน่วย ส่วนตามหัวเมืองก็ใช้วิธีการเช่นเดียวกัน การเกณฑ์คนเข้ามาเป็นทหารเพื่อฝึกกระบวนอาวุธแบบปัจจุบัน เริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2

2.4 ยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน

การเกณฑ์ทหารในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีวิธีการที่สำคัญ¹⁷ คือ

1) ชายทุกคนให้เข้ารับราชการทหารตั้งแต่อายุ 18 ปี จนถึงอายุ 60 ปี โดยต้องมาเข้าทะเบียนที่กรมพระสุรัสวดี โดยเจ้าพนักงานจะสักที่มีชื่อว่า สังกัดกรมไหนถ้าชายใดไม่มาขึ้นทะเบียนสักข้อมือโดยมิได้รับอนุญาตยกเว้นตามกฎหมายเรียกว่า คนข้อมือขาว จับได้มีโทษและจะถูกสักและส่งไปเพื่อรับราชการในกรมที่มีงานหนัก

2) บรรดาไพร่พลที่สักแล้ว กำหนดเวลารับราชการต่างกัน โดยคนที่อยู่หัวเมืองชั้นในโดยรอบกรุงเทพฯ ทิศเหนือตั้งแต่เมืองชัยนาทลงมา ทิศใต้ตั้งแต่เมืองเพชรบุรีขึ้นมา ทิศตะวันออกตั้งแต่ปราจีนบุรีและฉะเชิงเทราเข้ามา ทิศตะวันตกตั้งแต่เมืองราชบุรีเข้ามา ไพร่พลที่อยู่ในเขตเหล่านี้ต้องเข้ารับราชการในกรุงเทพฯ ปีละ 2 เดือน และยังมีการระดมคนปีละครั้งหนึ่ง ส่วนพลเมืองที่อยู่หัวเมืองชั้นกลางห่างกรุงเทพฯ ไม่สะดวกคนอยู่ที่ไหนก็เข้าทะเบียนสังกัดอยู่เมืองนั้นมีหน้าที่รับราชการปีละเดือนหนึ่ง

3) การควบคุมคน จัดเป็นกรม กรมหนึ่งมีเจ้ากรม ปลัดกรม และสมุหบัญชีเป็นผู้บังคับบัญชา รองลงไปมีนายกอง นายหมวด โดยอยู่ตามท้องที่ที่ไพร่พลอยู่สำหรับดูแลและเรียกคนมารับราชการ

4) วิธีการหาคนเพิ่มเติมในกรมตามวิธีเก่า มีอยู่ 3 วิธี คือ วิธีที่หนึ่งไพร่พลที่สังกัดกรมไหน ถ้ามีลูกหลานออกมา เรียกว่า ลูกหมู่ ต้องเข้ารับราชการอยู่ในกรมนั้น วิธีที่สองคนที่มิข้อมือขาวไม่รู้ว่าตนเป็นลูกหมู่อยู่กรมไหนใครเกลี้ยกล่อมได้ก็เอาไปเข้าสังกัดกรมนั้นและวิธีที่

¹⁷ เรื่องเดียวกัน .หน้า 37-39

สามไพร่ที่สังกัดในกรมที่มีหน้าที่ได้รับราชการ ถ้าจะสมัคร ไปอยู่กรมอื่นที่มีหน้าที่ราชการหนักกว่า ก็ไปได้ตามใจสมัคร

ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีการคัดเลือกทหาร โดยกำหนดให้เอาคนที่ถูกคัดเลือกข้างต้นมาเป็นทหาร เมื่อกำหนดว่าจะเอาคนจากกรมใดมาก็ให้เรียกระดมคนจากกรมนั้น ๆ มาเพื่อเลือกชายฉกรรจ์เข้าฝึกกระบวนอาวุธ เมื่อฝึกหัดและแบ่งคนเหล่านั้น ออกเป็น 4 ส่วน ผลัดเปลี่ยนกันเข้าเวรอยู่ประจำการส่วนหนึ่งปล่อยให้ออกเวรไปทำมาหากิน 3 ส่วน ใครถึงเวรตัวเองต้องเข้ามารับราชการจะเสียค่าราชการแทนไม่ได้ แต่เวลาที่อยู่รับราชการจะได้รับพระราชทานเบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนของหลวงด้วย

จนกระทั่งในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ประวัติศาสตร์การรับราชการทหาร จากระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่เดิมมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเกณฑ์คนไปรับราชการทหารในยามสงครามและเกณฑ์แรงงานมาใช้ในราชการยามปกติ ต่อมาสภาพการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้วัตถุประสงค์ของระบบอุปถัมภ์ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพราะการทำสงครามระหว่างไทยกับพม่าค่อยเบาบางลง จนกระทั่งมายกเลิกในสมัยรัชกาลที่ 3 การควบคุมไพร่จึงเป็นผลประโยชน์ที่มูลนายได้รับโดยตรงและไพร่เป็นมูลนายอย่างแท้จริง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ศูนย์รวมอำนาจในการเกณฑ์บุคคลเข้ารับราชการทหารมิได้อยู่ที่พระมหากษัตริย์ แต่กลับกระจัดกระจายไปอยู่ตามมูลนายต่าง ๆ ซึ่งจากเหตุการณ์ที่อำนาจการเกณฑ์บุคคลเข้ามาเป็นทหาร จึงถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการควบคุมกำลังพลแบบเก่า จึงทำการยกเลิกระบบมูลนาย ไพร่ และระบบทาสสมัยรัชกาลที่ 5 ในเวลาต่อมา การเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีเป้าหมายอันหลักอยู่ที่การยกเลิกอำนาจของมูลนาย โดยให้ไพร่บางพวกมาเป็นไพร่หลวง มีการออกกฎหมายระบุให้โอนไพร่สมของมูลนายที่เป็นเจ้านายที่สิ้นพระชนม์หรือของขุนนางที่ถึงอนิจกรรม มาขึ้นเป็นไพร่หลวงให้หมดและมีการออกพระราชบัญญัติเก็บเงินค่าราชการเพื่อให้ประชาชนทราบว่า จะเก็บจากใครคนละเท่าไร และให้ทราบต่อไปว่า หากมีการเกณฑ์แรงงานมาใช้ในราชการ การเกณฑ์แรงงานจะต้องมีค่าจ้างจากผลที่เกิดขึ้น จึงถือเป็นการตัดหนทางของการเกณฑ์ไพร่มาใช้ประโยชน์ส่วนตัวของมูลนาย และประการสำคัญรัฐใช้วิธีการแปลงไพร่ของมูลนายมาเป็นทหารหลวงให้ขึ้นกับรัฐโดยตรง ซึ่งกรมหลวงนครไชยศรีสุรเดชพระราชโอรส ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชาการกรมยุทธนาธิการบังคับบัญชาทหารบกสมัยนั้น ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งเป็นข้อบังคับลักษณะการเกณฑ์ทหาร โดยทดลองจัดที่มณฑลนครราชสีมาหนึ่งก่อน ต่อมาเห็นว่าสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี จึงใช้ข้อบังคับกับอีก 3 มณฑล คือ มณฑลนครสวรรค์ มณฑลพิษณุโลก และมณฑลราชบุรี เมื่อเห็นว่าข้อบังคับลักษณะการเกณฑ์ทหารให้ผลดีแก่กองทัพเป็นอย่างมาก จึงมีการตรา

พระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหารให้ผลดีแก่กองทัพเป็นอย่างมาก จึงมีการตราพระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหารขึ้น เมื่อ 29 สิงหาคม ปีมะเส็ง รัตนโกสินทร์ศก 124 พุทธศักราช 2442 จากนโยบายดังกล่าว ระบบการเกณฑ์ไพร่หลวงและไพร่สมที่เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2423 นั้น จึงยกเลิกไปตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2447 ซึ่งได้แยกการเกณฑ์ทหารออกจากพลเรือนโดยเด็ดขาด และได้เริ่มทดลองในมณฑลตราขสีมาก่อนเมื่อ พ.ศ.2446 จนวิวัฒนาการมาเป็นพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2448 เป็นการแย่งชิงกำลังคนสังกัดต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายกันให้เข้ามาอยู่ในระบบทหารโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างแท้จริง

วิธีการเกณฑ์ทหารตามพระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2448 มีข้อความกล่าวว่า บรรดาชายฉกรรจ์ที่มีอายุ 18 ปี ต้องมาเข้าทะเบียนเป็นทหารกองประจำการอยู่ 2 ปี เมื่อรับราชการครบ 2 ปีแล้ว จะถูกปลดออกเป็นกองหนุนชั้นที่ 1 กองหนุนชั้นที่ 1 นั้นจะมีหน้าที่เข้ามาฝึกปีละ 2 เดือน นอกจากนั้นก็ปล่อยให้ทำมาหากินและเมื่ออยู่ในกองหนุนชั้นที่ 1 ครบ 5 ปีแล้ว ก็จะปลดออกเป็นกองหนุนชั้นที่ 2 ครบ 10 ปีแล้วให้ปลดพ้นราชการทหาร¹⁸

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าหัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้จัดระเบียบกระทรวงเสนาบดี ตั้งเป็น 12 กระทรวง เมื่อ พ.ศ.1435 (ร.ศ.111) โดยกำหนดหน้าที่ให้กระทรวงกลาโหมเป็นกระทรวงราชการทหารตามแบบโบราณ ให้มีหน้าที่บังคับบัญชาบรรดาหัวเมืองปักษ์ใต้ฝ่ายตะวันออก ตะวันตก และเมืองมลายูประเทศ กระทรวงมหาดไทย ให้มีหน้าที่บังคับหัวเมืองฝ่ายเหนือและเมืองลาวประเทศกระทรวงเมืองมีหน้าที่ว่าการ โป利斯และการบัญชีคน กรมพระสุรัสวดีจึงต้องไปรวมอยู่กับกระทรวงเมือง ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระสุริยวงษ์เป็นเสนาบดีกระทรวงกลาโหมโดยเริ่มจัดการเปลี่ยนแปลงราชการในกระทรวงกลาโหม กล่าวคือ ยกการบังคับบัญชาบรรดาหัวเมืองไปรวมอยู่ในกระทรวงกลาโหมจากศาลาลูกขุนใน ออกมาอยู่ที่ศาลายุทธนาธิการ ส่วนการจัดที่ในกระทรวงกลาโหมในชั้นนั้นเริ่มจัดการกรมพระสุรัสวดีเพื่อสำรวจเรื่องบัญชีพลเพราะการคัดเลือกทหารในสมัยนั้นยังใช้เก็บลูกหมู่ทหารและยกเลขกรมอื่นมาเป็นทหาร ทำให้ได้จำนวนทหารไม่เพียงพอแก่ความต้องการ จึงต้องทำการชำระเรียกคนตามบัญชีของกรมพระสุรัสวดี โดยการเอาคนส่งมาเป็นทหารให้ทันกับความต้องการเสียก่อน

ตำแหน่งหน้าที่ของกรมพระสุรัสวดี สมัยรัชกาลที่ 5 มีดังนี้ คือ

- (1) กองบัญชา มีเจ้ากรม ปลัดกรม และสมุหบัญชีกลา
- (2) กองทะเบียนและบอกเกณฑ์ มีนายเวร สมุหบัญชี 3 คน และเสมียนเอก 2 คน

¹⁸ เรื่องเดียวกัน .หน้า 40-42

(3) กองเรียกเร่งเงินค่าราชการ มีสมุหบัญชีการเรียกเร่ง สมุหบัญชี เบ็ดเสร็จ และสมุหบัญชีเงิน

(4) กองชำระ มีตุลาการ ยกกระบัตร และเสมียนเอก

จากนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกรมยุทธนาธิการขึ้นในปี พ.ศ.2429 (ร.ศ.105) สำหรับเป็นกรมบัญชาการทหารทั่วไป ซึ่งกรมทหารที่มีอยู่แต่เดิมก่อนตั้งกรมยุทธนาธิการ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและบังคับบัญชาอยู่ 10 กรม คือ

- (1) กรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์
- (2) กรมทหารปืนใหญ่
- (3) กรมทหารหน้า
- (4) กรมทหารฝึพาย
- (5) กรมทหารช้าง
- (6) กรมทหารล้อมวัง
- (7) กรมทหารดับเพลิง
- (8) กรมทหารรักษาพระองค์
- (9) กรมเรือบหรือกรมสุมพล
- (10) กรมเรือพระที่นั่งหรือทหารกรมแสง

ประเพณีกรมทหารที่เป็นอยู่แต่เดิมนั้น เกิดผลเสียหายแก่บ้านเมืองอยู่หลายประการพระองค์จึงได้จัดระเบียบการทหารเยี่ยงอารยประเทศและให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงบัญชาการทางทหารแทนในตำแหน่งนี้ และให้ตั้งตำแหน่งเจ้าพนักงานใหญ่ผู้จัดการในกรมทหาร สำหรับผู้ช่วยผู้บังคับบัญชาการทั่วไปอีก 4 ตำแหน่ง คือ เจ้าพนักงานใหญ่ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ผู้ช่วยผู้บัญชาการยุทธภัณฑ์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารเรือ นอกจากนี้ยังมีเจ้าพนักงานรอง เจ้าพนักงานใหญ่ทั้ง 4 ตำแหน่ง และมีเจ้าพนักงานผู้น้อยขึ้นอยู่ด้วยตามตำแหน่งหน้าที่

สำหรับเจ้าพนักงานใหญ่ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกนั้น มีหน้าที่ต่อไปนี้

- (1) ให้จัดการทั้งปวงที่เกี่ยวข้องด้วยกฎหมายข้อบังคับทหารบก
- (2) ให้จัดการทั้งปวงที่เกี่ยวข้องด้วยจำนวนผู้คนทหารบก
- (3) ให้จัดการทั้งปวงที่เกี่ยวข้องด้วยการฝึกหัดทหารบก
- (4) ให้จัดการทั้งปวงที่เกี่ยวข้องด้วยถ้อยความในทหารบก ทหารเรือ

(5) ให้การตั้งปวงที่กล่าวมานี้ ให้เป็นผู้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาการทั่วไป ที่มีคำสั่งในกรมหรือกับกรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

หน้าที่ของเจ้าพนักงานใหญ่ ผู้ช่วยบัญชาการทหารบก ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับจำนวนผู้คนทหารบก เป็นหน้าที่ของสัสดีโดยตรง จึงกล่าวได้ว่ากรมสัสดีได้เริ่มเกิดขึ้นเป็นรูปเป็นร่าง ตั้งแต่เวลานั้นเป็นต้นมา แต่ขณะเดียวกันที่มีการจัดตั้งกรมยุทธนาธิการเป็นครั้งแรกการเรียกชื่อเจ้าหน้าที่ที่กระทำ เช่น

(1) พนักงานตรวจสอบ มีหน้าที่ตรวจสอบลูกหมู่หรือเลขต่าง ๆ ที่กรมพระสุรัสวดีส่งมายังกรมยุทธนาธิการ เพื่อจะส่งเข้ารับราชการทหาร พนักงานตรวจสอบโดยมากมักจะตั้งหลายคนขึ้นมาเป็นคณะกรรมการ

(2) พนักงานบัญชีพล เมื่อทำการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว เป็นหน้าที่ของพนักงานบัญชีพลที่จะต้องลงบัญชีไว้เป็นหลักฐานและสักลเลข เป็นเครื่องหมายสังกัดกรมกองไว้ที่แขนของทุกคน ส่วนการที่จะส่งตัวบุคคลเข้ารับราชการทหารเป็นหน้าที่ของพนักงานรับส่งเลขจะต้องจัดการต่อไป

(3) พนักงานรับส่งเลข ทำหน้าที่ส่งบุคคลไปฝึกหัดรับราชการและส่งตัวไปให้กรมยุทธนาธิการ

การเกณฑ์บุคคลเข้ารับราชการทหารในสมัยนั้นแต่เดิมใช้วิธีการเลข โดยมีกรมพระสุรัสวดีเป็นเจ้ากรมบัญชีกลาง สำหรับทำหน้าที่จ่ายเลขให้แก่กรมกองทหารทั่วไปหรือถ้าเจ้านายข้าราชการถึงแก่กรรมเลขที่ขึ้นอยู่กับเจ้านายและข้าราชการนั้น ๆ จะต้องยกไปเป็นทหารหมด การชำระตรวจสอบบัญชี ตลอดจนการส่งเลขต่าง ๆ เข้ารับราชการทหารอยู่ในหน้าที่ของกรมพระสุรัสวดี ครั้นตั้งกรมยุทธนาธิการขึ้นแล้วทางราชการมีความประสงค์จะวางระเบียบการจัดบุคคลเข้ารับราชการทหารให้สะดวกและรวดเร็ว เพื่อไม่ให้เป็นการลำบากไพร่พล จึงให้กรมยุทธนาธิการ มีหน้าที่ในเรื่องของการจัดทำบัญชีพล การชำระตรวจสอบและส่งบุคคลเข้าเป็นทหาร เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่จากกรมพระสุรัสวดีอีกชั้นหนึ่ง แต่ยังคงดำเนินงานที่เกี่ยวข้องอยู่กับกรมพระสุรัสวดี เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2433 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติยกกรมยุทธนาธิการขึ้นมาเป็นกระทรวงยุทธนาธิการ สำหรับทำหน้าที่บังคับบัญชาการพลเรือนที่เกี่ยวข้องแก่ทหารบก ทหารเรือ และสำหรับการจัดหาที่จะต้องใช้อำกำลังทหารบก ทหารเรือ มียุทธนาธิการเป็นกรมหนึ่งในกรม ซึ่งเป็นฝ่ายทหารโดยกรมยุทธนาธิการนี้มี¹⁹

¹⁹ เรื่องเดียวกัน .หน้า 43

(1) ตำแหน่งหัวหน้าเวรบัญชีพล มีหน้าที่ตรวจจัดการทำบัญชีสำมะโนครัว และบัญชีจำนวนข้าราชการ นายทหาร ทหารเรือ และผู้ซึ่งต้องเป็นทหารทั้งที่กำลังรับราชการ ไม่ได้รับราชการ และจะรับราชการต่อไป

(2) หัวหน้าเวรการจัดการพล มีหน้าที่สำหรับเกณฑ์ไพร่พล เข้ารับราชการตามกรมกองทหารต่าง ๆ ในทางราชการ การประชุมพลหรือการระดมพล การเดินขบวน และมีหน้าที่ในการแต่งตั้ง เลื่อนยศ เปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ และการศึกษาวิชาการทหารบก ทหารเรือ ตามที่กรมทหารบก กรมทหารเรือจะแจ้งมา และ

(3) กองชำระคน แบ่งหน้าที่ราชการออกเป็น 2 เวร คือ

ก. เวรชำระทหารบก มีหน้าที่ตรวจชำระ เร่งคนที่ควรเป็นทหารบก และนำสักลงบัญชีเป็นพลทหารบก

ข. เวรชำระทหารเรือ มีหน้าที่ตรวจชำระ เร่งคนที่ควรเป็นทหารเรือและนำสักลงบัญชีเป็นพลทหารเรือ

จึงเห็นได้ว่างานในหน้าที่ของกรมสถิติได้เริ่มต้นเป็นหลักฐานโดยการแบ่งงานที่จะต้องกระทำออกเป็น หัวหน้าเวรบัญชีพล หัวหน้าเวรจัดการพล และกองชำระพล

ครั้งต่อมา วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2435 (ร.ศ.111) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบการกระทรวงเสนาบดีขึ้นใหม่เป็น 15 กระทรวง โดยกำหนดหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ให้เป็นกระทรวงราชการทหารตามแบบโบราณแยกการบังคับบัญชาทหารเรือจากกระทรวงยุทธนาธิการไปรวมกับกระทรวงกลาโหมส่วนกระทรวงยุทธนาธิการลดลงมาเป็นกรมยุทธนาธิการบังคับบัญชาทหารบก แต่ผู้บังคับการกรม ให้มียศเสมอเสนาบดีและเข้าที่ประชุมเสนาบดีได้ กรมยุทธนาธิการแบ่งออกเป็นกรมย่อยอีก 5 กรม คือ

- (1) กรมปลัดทหารบกใหญ่
- (2) กรมนายเวรใหญ่ทหารบก
- (3) กรมยกระบัตรทหารบกใหญ่
- (4) กรมยุทธภัณฑ์
- (5) กรมคลัง

ซึ่งกรมยกระบัตรทหารบกใหญ่ มีหน้าที่เป็นผู้รับคำสั่งผู้บัญชาการยุทธนาธิการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการมีคำสั่งได้ตอบหนังสือ ไปมาระหว่างกองทหารที่ว่าด้วยการตรวจ

รับส่งกองทหาร การสืบข่าวคราว และบังคับจัดการกำลังพล ทำบัญชีพลและรักษาพล ซึ่งแบ่งหน้าที่ราชการออกเป็น 6 แผนก คือ²⁰

- (1) รองยกระบัตรทหารบกใหญ่
- (2) ผู้ช่วยจเรทัพบกใหญ่
- (3) นายเวรชำระพล
- (4) นายเวรบัญชีพล
- (5) นายเวรรักษาพล
- (6) เสมียนเอก

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมางานในหน้าที่ของสัสดี จึงไปขึ้นอยู่กับกรมยกระบัตรทหารบกใหญ่ โดยแบ่งหน้าที่ออกเป็น 3 แผนก คือ เวรชำระพล เวรบัญชีพล และเวรรักษาพล ต่อมาเมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2437 (ร.ศ. 113) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศจัดระเบียบกระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทยขึ้นใหม่ โดยยกกรมพระสุรัสวดี มาขึ้นอยู่กับกระทรวงกลาโหมให้มีหน้าที่ในการชำระไพร่พลสำหรับราชการต่าง ๆ ในครั้งนี้ได้มีการจัดกองทหารเพิ่มขึ้น ซึ่งบุคคลที่จะต้องเข้ารับราชการทหารก็ต้องมีมากขึ้นการใช้ลูกหมู่ทหารไม่เพียงพอกับจำนวนที่ต้องการต้องอาศัยการยกเลจากกรมอื่นมาเป็นทหารและชำระเรียกตามบัญชีของกรมพระสุรัสวดีด้วยการเอาคนมาเป็นทหารได้ตามความต้องการก่อน เมื่อกรมพระสุรัสวดีขึ้นอยู่กับกระทรวงกลาโหมงานในหน้าที่เวรชำระพล เวรบัญชีพล และเวรรักษาพลที่ขึ้นอยู่กับกรมยกระบัตรทหารบกใหญ่ จึงยุบเลิกไปจากเดิมที่เคยกระทำมาแต่โบราณ งานในหน้าที่ของเวรรักษาพลจึงตกอยู่กับกรมกองทหารนั้น ๆ สำหรับเวรบัญชีพลได้จัดตั้งขึ้นใหม่ ชื่อว่า เวรฝึกหัดจัดการบัญชีพล เป็นหน่วยย่อยขึ้นตรงต่อกรมปลัดทหารบกใหญ่ในกรมยุทธนาธิการ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2438 (ร.ศ.114) ดังนั้นงานในหน้าที่ของสัสดีจึงแยกออกเป็นหน่วยงานโดยเฉพาะตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เมื่อ พ.ศ.2440 (ร.ศ.116) ได้มีการแก้ไขการจัดระเบียบการบัญชีสำหรับทหารเพื่อให้รัดกุมและดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยยิ่งขึ้น เวรฝึกหัดจัดการบัญชีพลต้องรับภาระมากขึ้น ทางราชการจึงได้จัดตั้งหน่วยงานในหน้าที่นี้ให้ใหญ่ขึ้นกว่าเดิมโดยเรียกชื่อว่า “สมุหบัญชีใหญ่” ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2440 และยกเลิกตำแหน่งเวรฝึกหัดจัดการบัญชีพล สมุหบัญชีใหญ่มีหน้าที่คัทรายชื่อลูกหมู่ญาติหมู่ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีสำมะโนครัว ซึ่งจะต้องเร่งเอาตัวมาเป็นทหารสังกัดกรมกองต่าง ๆ นั้นไว้ ปลัดทัพบกจะออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่กรมกองทหารต่าง มาคัด

²⁰ เรื่องเดียวกัน .หน้า 44-45

รายชื่อลูกหมู่ ญาติหมู่เหล่านั้นเข้าไป เพื่อจะได้เร่งเจ้าหมู่ นายหมวด นายกอง นำตัวมาสักกับราชการเป็นทหาร ตามข้อบังคับสำหรับชำระคน ซึ่งกรมยุทธนาธิการได้เพิ่มตำแหน่งผู้ช่วยสมุหบัญชีใหญ่ขึ้นอีกตำแหน่งหนึ่ง ต่อมาในปี พ.ศ.2446 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งข้อบังคับลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.122 สำหรับใช้ในหัวเมืองมณฑล หน้าที่ในการเกณฑ์ทหารจึงตกอยู่กับข้าหลวงทหารบก

ภายหลังการปฏิรูปสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้รวมอำนาจการบังคับบัญชาหัวเมืองทั้งหลาย ให้มาขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงนครบาล ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2465 ได้รวมกระทรวงนครบาลเข้ากับกระทรวงมหาดไทย ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้บังคับหัวเมืองต่าง ๆ แต่เพียงกระทรวงเดียวจนกระทั่งถึงสมัยปัจจุบันส่วนกระทรวงกลาโหมบังคับบัญชาแต่ราชการทหารเท่านั้น ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้บังคับบัญชาทั้งทหารบก ทหารเรือ และกรมยุทธนาธิการ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พ.ศ.2453 ได้ยุบเลิกกรมยุทธนาธิการให้เสนาบดีกระทรวงกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชาการทหารทั่วไป รวมทั้งการเกณฑ์ทหารเข้ารับราชการด้วย

การที่มีประเพณีเข้ารับราชการประจำตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหารนั้น หมายถึง การที่ประเทศไทยได้เริ่มต้นของการมีกองทัพประจำการ ซึ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของทหารกองประจำการ มีหน้าที่รักษาเอกราชอธิปไตยและความมั่นคงของประเทศ การเป็นทหารในระบบนี้จะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมทั้งทางด้านยุทธวิธีและด้านจิตใจ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของทหารใหม่จะต้องใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย จะต้องอาศัยการฝึกหัดให้มีความชำนาญอยู่เสมอ

การมีทหารกองประจำการ²¹ (ทหารเกณฑ์) ขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นี้ ถือเป็นการเริ่มต้นของการตั้งกองทัพประจำการไว้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถึงอย่างไรก็ตามปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญอยู่ในเวลานั้นล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดระบบกองทัพประจำการ คือ

(1) ความเสื่อมในระบบไพร่ โดยที่ระบบไพร่ ซึ่งใช้เป็นระเบียบการปกครองมาเป็นเวลานานไม่อาจที่จะคงรูปเดิมได้อีกปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้ระบบไพร่เสื่อมลงเรื่อย ๆ เช่น เรื่องของไพร่ที่หนีศึก สมัยรัตนโกสินทร์ทางการจะผ่อนปรนเรื่องเวลาเข้ารับราชการของไพร่เหลือเพียงแค่ 3 เดือน และในกรณีที่ไม่มีสมัครใจจะเข้าประจำการด้วยตนเองก็อาจเสียเงินแทนก็ได้แต่ที่ปรากฏคือมีไพร่เป็นจำนวนมากไม่ยอมเสียเงินค่าราชการและหลบหนีจากงานเกณฑ์

²¹ เรื่องเดียวกัน .หน้า 46

ต่าง ๆ เพราะการเกณฑ์ไพร่ไม่มีค่าตอบแทนให้และต้องนำเสบียงอาหารมาเองด้วย ทำให้เกิดการหลบหนีหรือหลบเลี่ยงโดยไม่ต้องการที่จะเป็นไพร่อาจจะหลบหนีเข้าป่าบ้างไปบวชบ้าง บางคนอาศัยบารมีของเจ้าขุนมูลนายที่มีอำนาจต่าง ๆ จนเกิดการสะสมบารมีให้พวกเจ้าขุนมูลนายและเปิดโอกาสให้คนเหล่านี้ทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้ง่าย

ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบไพร่ คือ ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจใหม่ไม่ว่าจะเป็นสนธิสัญญา เบาริ่งที่ประเทศไทยทำกับประเทศอังกฤษในปี พ.ศ.2398 และสัญญาต่าง ๆ ที่ทำกับประเทศตะวันตกอื่น ๆ ทำให้เศรษฐกิจไทยต้องเปลี่ยนระบบจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า ทำให้ประเทศต้องมุ่งผลิตสินค้า เพื่อการส่งออกและในระบบการผลิตเพื่อการค้า ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบเงินตราขึ้นด้วย การเกณฑ์แรงงานไพร่มาใช้ในราชการ จึงขัดกับการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจเช่นนี้ ดังนั้น การจ้างแรงงานด้วยเงินและสิ่งตอบแทนจึงได้รับผลดีการเกณฑ์แรงงานไพร่จึงไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและสัญญาต่าง ๆ ที่ทำกับประเทศตะวันตก ทำให้เศรษฐกิจไทยต้องเปลี่ยนระบบจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้าทำให้ประเทศไทยต้องมุ่งผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกและในระบบการผลิตเพื่อการค้านี้ ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบเงินตราขึ้นด้วย การเกณฑ์แรงงานไพร่มาใช้ในราชการ จึงขัดกับการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจเช่นนี้ การจ้างแรงงานด้วยเงินและสิ่งตอบแทนจึงได้รับผลดีการเกณฑ์แรงงานไพร่จึงไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและนอกเหนือจากนี้แล้ว ความเสื่อมแรงงานไพร่ที่ไม่สามารถตอบสนองนโยบายในการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 รูปแบบของการควบคุมกำลังคนในระบบไพร่จึงเป็นการกระจายอำนาจความจงรักภักดีและผลประโยชน์ที่ควรจะเป็นของพระมหากษัตริย์ไปยังเจ้าขุนมูลนายเป็นการทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์สั่นคลอน เสี่ยงต่อการถูกแย่งชิงอำนาจและเป็นการยากที่จะทำการควบคุมไพร่ทุกคนได้ทั่วถึง

(2) ความล้มสมัยของการจัดกองทัพตามแบบเดิม การเกณฑ์คนเข้ามาเป็นทหารตามระบบเดิมมีข้อจำกัด เนื่องจากเวลาเกิดสงคราม ชายหนุ่มฉกรรจ์ทุกคนต้องเข้าเป็นทหารทำการรบหากเสร็จสงครามกองทัพก็หมดไป ลักษณะเช่นนี้เท่ากับว่าประเทศไทยมีกองทัพประจำการในเวลาปกติ ดังนั้น หากเกิดเหตุวิกฤติขึ้นคราวใด ก็ยากที่จะเกณฑ์ไพร่พลเข้ากองประจำการได้ทันทั่วทั้ง การฝึกทหารสมัยก่อนมีลักษณะเร่งด่วนในระยะสั้นและไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ประเพณีการเกณฑ์คนเข้ารับราชการแบบเข้าเดือน และในยามปกติไพร่พลที่เกณฑ์เข้ามามักจะไปใช้งานโยธาหรือยืนยามรักษาการณ์ไม่ได้ฝึกหัดอาวุธ ซึ่งอาจเป็นเพราะยุทธโศภนสนัยนั้นล่าช้าคุณภาพของทหารสมัยก่อนจึงแทบไม่มีเลย ประเทศไทยจำเป็นต้องมีกองทัพแบบใหม่พร้อมอาวุธที่ทันสมัย รวมทั้งการใช้เวลาในการฝึกหัดทางด้านระเบียบวินัยและยุทธวิธีมากขึ้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงริเริ่มการจัดระเบียบการรับราชการทหารตามแบบสมัยใหม่²² แต่ยังมีบางกรมที่ยังไม่ได้มีการฝึกทหารตามแบบใหม่ ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในหน้าที่ของพลเมืองในการรับราชการทหาร จึงทรงประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2448 จนเมื่อถึงปี พ.ศ.2459 จึงได้ประกาศใช้ทั่วราชอาณาจักร โดยเป็นการยกเลิกระบบการเกณฑ์ไพร่พล ที่ใช้ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวพระมหากษัตริย์พระองค์แรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีหลักการที่เป็นสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ จะทำการเกณฑ์ชายไทยที่มีอายุ 18 ปี ต้องเข้ารับราชการทหารในกองประจำการ 2 ปี แล้วปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ 1 อีก 5 ปี ในแต่ละปีต้องเข้าฝึก 2 เดือน แล้วปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ 2 อีก 10 ปี และในแต่ละปีต้องเข้ารับการฝึก 15 วัน แล้วปลดเป็นพันราชการ และชายฉกรรจ์ที่อายุพ้น 46 ปี ไปแล้วไม่มีหน้าที่รับราชการทหาร

การรับราชการทหารตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2448 นี้ได้รับการยกเว้นการรับราชการมากมายให้แก่เชื้อพระวงศ์ และกรณีอื่น ๆ กระทั่งปี พ.ศ. 2460 พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2448 จึงถูกยกเลิกและมีประกาศพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2460 แทน โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชดำริว่า หลักการของการเกณฑ์ทหารตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2448 ยังไม่มีความสมบูรณ์ เพราะมีการยกเว้นการรับราชการทหารมากเกินไป ประชาชนทุกคนที่เป็นเพศชายน่าจะพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนทยอยกันเข้ารับการฝึก เมื่อฝึกเสร็จก็ให้กลับไปอยู่ตามภูมิลำเนา พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้มีทหารอาสาสมัครและทหารรับจ้างด้วย ซึ่งพระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตั้งกรมเกียกกายทัพบกขึ้นใหม่อีกกรมหนึ่งเป็นกรมหัวหน้าขึ้นตรงต่อกรมยุทธนาธิการและเอาหน้าที่ของสมุหบัญชีใหญ่เข้ามาไว้ในกรมนี้ด้วย ดังนั้น หน้าที่ของสัสดีจึงไปขึ้นกรมเกียกกายทัพบกและได้ตั้งข้าหลวงทหารบกประจำมณฑล ผู้ช่วยข้าหลวงทหารบกประจำเมือง และพนักงานทหารประจำอำเภอ ไปอยู่ประจำอำเภอต่าง ๆ ตามความจำเป็น

จากนั้นในปี พ.ศ.2451 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชดำริว่า กรมเกียกกายทัพบก ชื่อกรมไม่มีความเหมาะสม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อจาก กรมเกียกกายทัพบก เป็น กรมสัสดี ข้าหลวงทหารบกประจำมณฑลเป็นสัสดีมณฑล ผู้ช่วยข้าหลวงทหารบกประจำเมือง เป็นสัสดีเมือง พนักงานทหารประจำอำเภอ เป็นสัสดีอำเภอ

พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2460 ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมอีก และถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2475 เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความ

²² เรื่องเดียวกัน .หน้า 48

ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ได้ทำการแก้ไขรายละเอียดจากเดิมบางประการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนั้น พระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2475 จึงได้ถูกยกเลิกไป โดยพระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2479 พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้วางหลักการเกี่ยวกับการรับราชการทหารให้มีความทันสมัยและมีการเปลี่ยนชื่อพระราชบัญญัติเดิมเสียใหม่ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2481 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2483 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2489 (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2494 (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2496

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2496 (ฉบับที่ 6) ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ฉบับนี้ถูกแก้ไขโดยพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2498 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2507 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2516 (ฉบับที่ 4) และกฎกระทรวงต่าง ๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2496

ปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้พระราชบัญญัติรับราชการทหาร ปีพุทธศักราช 2497 ในการเรียกบุคคลเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยระบุว่าให้ชายที่สัญชาติไทยเมื่อมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ให้ไปลงบัญชีทหารกองเกินหรือชาวบ้านเรียกว่าไปขึ้นทะเบียนทหารไว้ที่อำเภอ เมื่ออายุ 20 ปีบริบูรณ์ต้องไปปรับหมายเรียกเพื่อที่จะเข้ารับการตรวจเลือกในปีต่อไป และอายุ 21 ปีบริบูรณ์จะต้องไปทำการตรวจเลือกคัดเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการในอำเภอซึ่งตนเองไปลงบัญชีทหารกองเกิน โดยทำการตรวจร่างกาย วัดขนาด และจับสลาก ผู้ที่จับได้สลากไม่ต้องเป็นทหารกองประจำการ ส่วนผู้ที่จับได้สลากแดงจะถูกกำหนดให้เข้ากองประจำการเป็นทหารสังกัดตามหน่วยที่ระบุไว้ในสลาก โดยแบ่งออกเป็น 2 ผลัด สำหรับทหารบกและทหารอากาศ ส่วนทหารเรือแบ่งออกเป็น 4 ผลัด โดยผลัดที่ 1 จะถูกส่งเข้ากองประจำการเดือนพฤษภาคมของปีนั้น ผลัดที่ 2 จะถูกส่งเข้ากองประจำการเดือนพฤศจิกายน ของปีนั้น สำหรับทหารเรือที่ถูกกำหนดให้เข้ากองประจำจะถูกส่งเข้ากองประจำการ โดยผู้ที่ถูกส่งเข้ากองประจำการผลัดที่ 1 ให้เข้ากองประจำการเดือนพฤษภาคม ของปีนั้น ผลัดที่ 2 ให้ส่งเข้ากองประจำการเดือนสิงหาคม ของปีนั้น ผลัดที่ 3 ให้ส่งเข้ากองประจำการเดือนพฤศจิกายนของปีนั้น และผลัดที่ 4 ให้ส่งเข้ากองประจำการเดือนกุมภาพันธ์ของปีถัดไป การเข้ารับราชการในกองประจำการจะต้องรับราชการไม่น้อยกว่า 2 ปี ยกเว้นผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษหรือเหตุการณ์พิเศษจะสามารถเข้ารับราชการน้อยกว่าสองปีได้ หากผู้ที่สมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ถ้ามีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าจะได้สิทธิเข้ารับราชการทหารกองประจำการเพียง 1 ปี ส่วนผู้ที่มีคุณวุฒิตั้งแต่ระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงขึ้นไปหรือเทียบเท่าหากสมัครเข้ารับราชการทหารจะรับราชการเพียง 6 เดือน

สำหรับบุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการกองประจำการเลยไม่ว่าจะยามปกติหรือยามสงคราม²³

(1) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนา แห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์

(2) คนพิการทุพพลภาพซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้

(3) บุคคลซึ่งไม่ควมวุฒิที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่

บุคคลดังต่อไปนี้ เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้วไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ คือ²⁴

(1) พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีน หรือญวนซึ่งเป็นนักรรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

(2) นักบวชศาสนาอื่นที่มีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

(3) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

(4) นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม

(5) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

(6) นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

(7) นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม

(8) บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ

(9) บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกัน ตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน

²³ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 13

²⁴ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 14

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ

3.1 สิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

คำว่า “สิทธิ” ตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึงอำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” หมายถึงว่าการบุคคลสามารถจะเลือก คิด ทำ พูด อย่างไรก็ตามตามความพอใจของตน²⁵

คำว่า “หน้าที่” หมายถึงความว่า กิจที่ควรทำ กิจที่ต้องทำ ซึ่งแตกต่างกันไปตามบทบาทของแต่ละคน เช่น พ่อแม่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูก ส่วนลูกมีหน้าที่แสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ นักเรียนมีหน้าที่เรียนหนังสือ เป็นต้น

การคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของคนเราจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนัก รู้ และจะต้องไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ซึ่งถือเป็นปกติของสังคมที่จะกำหนดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลว่าจะใช้ทำอะไรก็ได้ トラบเท่าที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ตลอดจนหน้าที่ของประชาชนคนไทยไว้ ดังนี้

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนไทยตามรัฐธรรมนูญ

1) การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือการห้ามปฏิบัติต่อมนุษย์เยี่ยงอย่างสัตว์หรือเยี่ยงทาส เช่น จะนำมนุษย์มาทดลองเหมือนสัตว์ไม่ได้ และจะใช้สิทธิที่ได้รับการรับรองนี้ทำสิ่งใดก็ได้ แต่ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เช่น

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ²⁶

มาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

²⁵ พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525

²⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติแม้ยังไม่มีกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ²⁷

มาตรา 30 การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือการรบ²⁸

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อ และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพิกงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ²⁹

มาตรา 40 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพิกงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสองต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา³⁰

3.2 การรับรองความเสมอภาคกัน

²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25

²⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 30

²⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32

³⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40

รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะให้ความคุ้มครองประชาชนไทยทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติกับคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม³¹

มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายการจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ³²

มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนเสมอว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

³¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27

³² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ³³

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อ และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ³⁴

3.3 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้ดังนี้

มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่³⁵ดังต่อไปนี้

- (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (2) ปกป้องประเทศ พิทักษ์รักษา เกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- (4) เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ
- (5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม
- (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ
- (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
- (9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

³³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29

³⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32

³⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50

3.4 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนายุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ³⁶

การป้องกันประเทศเป็นหน้าที่ของรัฐ เพราะเป็นบริการสาธารณะที่จำเป็นเกี่ยวกับความปลอดภัยของประชาชนและประเทศชาติ รัฐธรรมนูญประเทศไทยของเราได้กำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐไว้ว่า “รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราช และร่วมมือกับนานาประเทศ เพื่อบำรุงสันติสุขของโลก”

ประเทศไทยมีสภาพป้องกันราชอาณาจักรเป็นที่ปรึกษาและเสนอความคิดเห็นต่อรัฐมนตรี และสภามีหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับการทหาร การเศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนสวัสดิภาพของประชาชนเท่าที่เกี่ยวกับการป้องกันราชอาณาจักร อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันประเทศเป็นของกระทรวงกลาโหม ซึ่งรวมกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เข้าไว้เป็นกระทรวงเดียวกัน สมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เคยยกกรมทหารเรือซึ่ง

สังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหม ขึ้นเป็นกระทรวงทหารเรือ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2453 แต่เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่ายแผ่นดิน จึงได้ยุบมารวมกับกระทรวงกลาโหม เมื่อ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2474 ในสมัยรัชกาลที่ 7 ประเทศสหรัฐอเมริกากระทรวงกลาโหมแบ่งออกเป็น 3 ทบวง คือ ทบวงทหารบก ทบวงทหารเรือ และทบวงทหารอากาศอยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการทบวงทหารบก รัฐมนตรีว่าการทบวงทหารเรือ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทหารอากาศ รัฐมนตรีว่าการทบวงทหารทั้ง 3 ทบวงขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และมีประธานาธิบดีเป็นผู้บัญชาการสูงสุดของกองทัพ

การจัดกำลังป้องกันประเทศทหารเป็นกำลังต่อสู้อันสำคัญของประเทศ มีหน้าที่ในการป้องกันประเทศโดยตรง การที่ทหารจะมีประสิทธิภาพเข้มแข็งใช้ทำการรบได้ผลดี มีกำลังเป็นปรีกแผ่น สะดวกต่อการปกครองบังคับบัญชา การอำนวยความสะดวก และการบำรุงเลี้ยงดู จำเป็นต้องจัดตั้งเป็นกองทัพขึ้นการจัดกองทัพย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์สมัยก่อนประเทศต่าง ๆ ไม่ได้จัดกองทัพประจำไว้ตั้งแต่ยามปกติ ต่อเมื่อเกิดสงครามขึ้นจึงเรียกเกณฑ์พลเมืองประชาชนเข้ามาเป็นทหาร จัดตั้งเป็นกองทัพขึ้นครั้งเมื่อเสร็จสงครามก็ปล่อยทหารกลับภูมิลำเนา กองทัพที่จัดขึ้นชั่วคราวนี้ไม่มีสมรรถภาพในการรบอย่างเต็มที่เนื่องจากไม่ได้รับการฝึกไว้ตั้งแต่ยามปกติ ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้จัดตั้งกองทัพประจำขึ้นไว้ตั้งแต่ยามปกติ เช่น ประเทศอังกฤษจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.2203 ประเทศรัสเซียตั้งกองทัพประจำขึ้นเมื่อ พ.ศ.2242 ประเทศไทยได้ตั้งกระทรวงกลาโหมขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยแรกที่ตั้งกองทัพ

³⁶ ธนภัทร ฉัยกุล และ กมลพร กัลยาณมิตร. “แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 .หน้า 22-31

ประจําขึ้นนั้นปรากฏว่าการจัดพลเมืองเข้าประจำกองทัพใช้ทหารจ้างเป็นส่วนใหญ่ เมื่อทหารจ้างไม่พอก็เกณฑ์ประชาชนพลเมืองเข้าเป็นทหารเพิ่มเติมสำหรับกองทัพอังกฤษในสมัยนั้นได้ใช้เฉพาะทหารจ้างเท่านั้น ไม่ได้เกณฑ์พลเมืองเข้ารับราชการทหาร จำนวนทหารในกองทัพประจำของประเทศต่าง ๆ มีมากขึ้นทุกที

การจัดกองทัพประจำขึ้นตั้งแต่ยามปกติย่อมดีกว่า กองทัพที่จัดตั้งขึ้นชั่วคราว เพราะมีโอกาสฝึกอบรบทหารให้มีระเบียบวินัย และความรู้ความสามารถในการใช้อาวุธ และชำนาญในการรบ กองทัพมีประสิทธิภาพเข้มแข็ง พร้อมทั้งจำทำการรบได้ทุกเมื่อ นอกจากนั้นยังมีโอกาสที่จะปรับปรุงกองทัพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอด้วย การจัดกองทัพประจำนั้นต้องมีทหารมาประจำอยู่กับกองทัพตลอดเวลา จึงทำให้เสียเวลาทำมาหากินของราษฎร เสียแรงงานในการผลิต และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทหารมาก

การจัดตั้งกองทัพประจำไม่มีประเทศใดสามารถจัดกองทัพใหญ่โตเท่าที่จะใช้ในยามสงครามได้ซึ่งเกี่ยวกับงบประมาณและเศรษฐกิจของประเทศ แม้แต่ประเทศมหาอำนาจ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา มีนโยบายจัดกองทัพขนาดเล็ก ต่อเมื่อมีสงครามจึงขยายให้ใหญ่โตกำลังกองทัพในเวลาปกติย่อมจัดให้มีพอสมควร เพื่อเป็นโครงสร้างสำหรับฝึกอบรบทหาร และเป็นโครงการสำหรับขยายกำลังในยามสงคราม เพื่อให้เหมาะสมกับฐานะของประเทศ และรักษาความสงบภายในของประเทศ ภายหลังสงครามครั้งที่ 2 สงบลง ประเทศตุรกีก็จำเป็นต้องมีทหารไว้เป็นจำนวนมากเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เนื่องจากการคมนาคมไม่ดีทำให้การระดมพลทำได้ช้า ประเทศตุรกีต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทหารประมาณครึ่งหนึ่งของรายได้ประจำปี พร้อมเสียแรงงานในการผลิตเป็นจำนวนมาก คณะผู้แทนให้ความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกาจึงแนะนำให้สร้างทางคมนาคมให้ดีขึ้น เพื่อการระดมพลและการขนส่งทหารเป็นไปโดยรวดเร็ว ถนนยุทธศาสตร์หลายแห่งได้ถูกสร้างขึ้น ทำให้รัฐบาลตุรกีสามารถลดจำนวนทหารในกองทัพประจำลงได้เป็นจำนวนมาก และสามารถลดเวลาบริหารราชการทหาร จาก 3 ปี เหลือ 2 ปี การวัดอำนาจการทหารของประเทศย่อมไม่วัดด้วยกองทัพประจำที่มีอยู่ตามปกติ เป็นการวัดกันด้วยปริมาณและคุณภาพของทหารกองหนุนที่ได้รับการฝึกอบรบไว้เป็นอย่างดี และสามารถจะระดมพลจัดเป็นกองทัพได้โดยรวดเร็ว

จำนวนทหารในกองทัพของประเทศต่าง ๆ ย่อมไม่เท่ากัน ประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย อังกฤษ มีกำลังทหารมากจะมีเท่าใดนั้นทุกประเทศถือว่าเป็นความลับ บางประเทศมีกฎหมายกำหนดจำนวนทหารในกองทัพประจำไว้ การมีกฎหมายกำหนดจำนวนทหารประจำกองทัพไว้โดยแน่นอนย่อมเป็นการเปิดเผยกำลังกองทัพของชาติ ซึ่งอาจเสียเปรียบแก่ศัตรูในยามสงคราม และเมื่อมีความจำเป็นต้องเพิ่มกำลังทหารก็เรียกประชาชนพลเรือนเข้ารับราชการ

ทหารเพิ่มเติมอีกไม่ได้ ต้องเสียเวลาแก้กฎหมายกันใหม่ พระราชบัญญัติรับราชการ พ.ศ.2497 ที่ใช้กันในปัจจุบันนี้ไม่ได้กำหนดจำนวนทหารในกองทัพไว้ สามารถเรียกประชาชนพลเรือนเข้ารับราชการทหารได้ตามความจำเป็นของประเทศ เป็นวิธีที่สะดวกและไม่เปิดเผยกำลังทหารในกองทัพ แต่ละประเทศมีกองทัพประจำขนาดเล็ก จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ ส่งเสริมการฝึกวิชาทหารแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการป้องกันประเทศ เป็นกองหนุนสำหรับขยายกองทัพประจำในเวลาสงคราม ส่วนประเทศไทยของเรามีกองทัพขนาดเล็ก รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการฝึกวิชาทหารแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (กรมรักษาดินแดน) รัฐบาลยังได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.2497 เพื่อฝึกวิชาทหารแก่ประชาชนพลเรือนให้มีความรู้ในการป้องกันตนเอง และประเทศชาติ

การพัฒนายุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ดังนี้

1) ภาพรวมองค์ประกอบของยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศเห็นได้ว่าสถานะแวดล้อมในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องเสริมสร้างความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนให้แข็งแกร่งและเกิดความยั่งยืนการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ทำให้มีแนวโน้มและความเป็นไปได้สูงที่จะมีการสร้างความร่วมมือระหว่างกันมากยิ่งขึ้นในรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ดังกล่าว อาจประกอบด้วย อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายข้ามชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ เป็นต้น ดังนั้นการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน เป็นส่วนหนึ่งในสามเสาความร่วมมือสำคัญของประชาคมอาเซียน ที่ช่วยเสริมสร้างสันติภาพและความมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในด้านต่าง ๆ เสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงทั้งแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ บนพื้นฐานของหลักการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์และให้ประชาคมอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก การประเมินขีดความสามารถของกองทัพไทยพบว่าทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงทำให้เกิดการบูรณาการร่วมได้ดี และกองทัพไทยยังมีจุดแข็งในด้านการเป็นกองทัพชั้นนำมีทั้งกำลังพลและกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านแต่ยังมีจุดอ่อนโดยพบว่ายังขาดกฎหมายบางส่วนรองรับและขาดแคลนยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสม

2) องค์ประกอบของความยั่งยืนของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พบว่าต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการดำรงอยู่ของประเทศสมาชิกและมุ่งรักษาความสมดุลของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเพื่อให้เกิดความร่วมมือของประเทศสมาชิกที่มีกลไกสำคัญในการดำเนินการช่วยกันผลักดันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางสังคม เศรษฐกิจ และประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ต้องช่วยกันเสริมสร้างความมั่นคงร่วมกัน มีการสร้างบรรยากาศความเป็นมิตรรักษาความเป็นกลาง ปราศจากการใช้กำลัง ลบเงื่อนไขและลดโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง และต้องมีผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก โดยปราศจากการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจ เมื่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนของประเทศสมาชิกมีแนวทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนร่วมกัน และมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นแล้วประชาคมอาเซียนก็จะเป็นประชาคมแห่งความยั่งยืนและดำรงอยู่ได้ต่อไป

3) แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนพบว่าแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ให้ชัดเจนตั้งแต่วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ เมื่อกำหนดได้อย่างชัดเจนแล้วก็จะนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ซึ่งจะอยู่ในรูปของพิมพ์เขียวในการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดมุ่งหมายในระดับยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การกำหนดกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ได้อย่างประสานสอดคล้องก็จะนำไปสู่การกำหนดวิธีการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเด็นสำคัญเมื่อสามารถกำหนดวิธีการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ได้แล้ว วิธีการและทรัพยากรเหล่านั้นจะตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายในระดับยุทธศาสตร์หรือเป็นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ดังนั้นแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์จึงเป็นกระบวนการของการบริหารงานอย่างมีวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนงาน/โครงการภายใต้กรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนของกระทรวงกลาโหม โดยเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้กระทรวงกลาโหมมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความยั่งยืนให้แก่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ดังนั้นแผน/โครงการภายใต้กรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน จึงเป็นการแปลงยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนให้แก่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสมัครใจเข้ารับใช้ชาติ³⁷

กล่าวคือประชาชนพลเมืองอาสาสมัครเข้ารับราชการทหาร โดยไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัล อาจไม่ได้จำนวนเพียงพอกับความต้องการของทางราชการทหาร ทหารที่สมัครใจหรืออาสาสมัครเต็มใจที่จะเข้ารับราชการทหารเพื่อรับใช้ชาติย่อมมีระเบียบวินัยที่ดีมีสมรรถภาพเข้มแข็ง การใช้ระบบทหารอาสาสมัครทำให้สามารถรับราชการทหารได้นาน ๆ โดยไม่เบื่อครื่องและกระทบกระเทือนต่ออาชีพของประชาชน ประเทศอังกฤษใช้ระบบทหารอาสาสมัครมานานตามกฎหมายปี พ.ศ.2410 ได้กำหนดเวลารับราชการทหารสำหรับผู้ที่อาสาสมัครเป็นทหารราบ ทหารม้า ทหารปืน มีกำหนด 12 ปี เมื่อรับราชการครบกำหนดจะสมัครรับราชการทหารต่อไปอีกก็ได้จนถึงอายุ 21 ปี

ประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตน โกสินทร์ ได้ใช้ทหารสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2460 ได้กำหนดความหมายของทหารอาสาสมัครไว้ว่า “ทหารสมัครคือผู้ที่ถึงกำหนดปลดออกจากกองประจำการแล้ว ขอคงอยู่ในกองประจำการต่อไป หรือผู้ได้ปลดออกจากกองประจำการแล้ว ขอกลับเข้ารับราชการกองประจำการอีก” การรับราชการทหารแล้วแต่ความต้องการของทางราชการทหาร ถ้าทางราชการเห็นว่าทหารสมัครผู้ใดจะเป็นประโยชน์ก็รับไว้มีกำหนด 6 เดือน 1 ปี หรือ 2 ปี แล้วแต่จะตกลงกัน ทหารสมัครที่ได้ตกลงสมัครเข้ารับราชการเป็นเวลาเท่าใดแล้วจะขอลาออกจากกองประจำการก่อนกำหนดนั้น ไม่ได้ แต่เมื่อรับราชการครบตามที่กำหนดจะสมัครรับราชการต่อไปอีกก็ได้

ทหารที่สมัครใจหรือทหารอาสาสมัครนี้อาจเป็นพลเรือนของประเทศนั้น หรือชาวต่างด้าวที่เข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในประเทศนั้นก็ได้ ทหารอาสาสมัครที่เป็นพลเรือนของประเทศนั้น ย่อมดีกว่าชาวต่างด้าว เพราะย่อมรักชาติมากกว่าชาวต่างด้าว การที่ทหารอาสาสมัครเข้ารับราชการทหาร ซึ่งบางคนอาจจะสมัครด้วยสมัครเต็มใจ เพื่อตอบแทนบุญคุณที่ประเทศนั้นให้ความคุ้มครองให้เขาอาศัยอยู่ด้วยความผาสุก หรือบางคนอาจสมัครเข้ารับราชการเพื่อให้มีสิทธิบางประการ เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

การใช้ทหารอาสาสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการในระบบการจัดกองทัพประจำจะเหมาะสมหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับนิสัยของพลเมืองประเทศและสถานการณ์ของโลก หากประชาชนเห็นความจำเป็นในการรับราชการทหารและยอมเสียสละความสุขส่วนตัวสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการเพื่อรับใช้ประเทศชาติเป็นจำนวนมากก็อาจใช้ระบบทหาร

³⁷ ขรรยงค์ ศรีอุตตะมะโยธินา. “การรับราชการทหาร”. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.กรุงเทพมหานคร. (2498) .หน้า 10-13

อาสาสมัครแต่อย่างใดเป็นทหารกองประจำการเช่น ประเทศอังกฤษซึ่งได้เคยใช้ระบบทหารอาสาสมัครแต่อย่างใดเป็นทหารกองประจำการโดยไม่ได้เกณฑ์ประชาชนเข้ารับราชการทหารเลย หากถ้าประชาชนไม่นิยมเป็นทหารและมีทหารอาสาสมัครน้อยก็จะใช้ระบบทหารอาสาสมัครเป็นทหารประจำการอย่างใดไม่ได้จะต้องใช้ประกอบกับวิธีอื่นประกอบด้วย

3.6 แนวคิดการควบคุมทหารกองเกิน³⁸

เมื่อผู้ชายไทยได้มาแสดงตนเพื่อลงบัญชีไว้ที่อำเภอ ทางอำเภอก็จะได้จัดทำบัญชีทหารกองเกินสำหรับเก็บไว้ที่อำเภอทางอำเภอก็จะจัดทำบัญชีรายชื่อคนที่ลงบัญชีทหารกองเกินให้แยกเป็นตำบล ให้แต่ละตำบลเรียงตามลำดับของหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านให้เรียงตามเลขที่บ้าน โดยอำเภอจะจัดส่งให้จังหวัดภายในเดือนมกราคมของปีถัดไป เมื่อจังหวัดได้รับบัญชีไว้ก็จะทำการตรวจสอบและคัดรายชื่อที่ได้รับลงบัญชีรายชื่อทหารกองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ไว้เก็บที่จังหวัดเป็นหลักฐาน โดยการจัดรวบรวมยอดเป็นตำบลและอำเภอ พร้อมรายงานให้มณฑลทหารบกในเขตพื้นที่รับผิดชอบทราบด้วย เช่น จังหวัดร้อยเอ็ด มณฑลทหารบกที่รับผิดชอบคือ มณฑลทหารบกที่ 27 หรือ จังหวัดมหาสารคาม มณฑลทหารบกที่รับผิดชอบ คือ มณฑลทหารบกที่ 26 ซึ่งมีพื้นที่ตั้งของมณฑลทหารบกอยู่ที่จังหวัดบุรีรัมย์ถ้าได้มีการรับลงบัญชีเพิ่มเติมหรือถ้าหากได้จำหน่ายขาดจากบัญชีทหารกองเกินด้วยเหตุใดก็ตาม เมื่ออำเภอได้เพิ่มหรือจำหน่ายของอำเภอจะต้องแจ้งให้จังหวัดทราบด้วย และจังหวัดก็ต้องแจ้งให้มณฑลทหารบกที่รับผิดชอบทราบเพื่อจะได้เพิ่มหรือจำหน่ายขาดจากบัญชีของตน ทั้งนี้การควบคุมทหารกองเกินก็เพื่อให้ทราบว่ามิจำนวนทหารกองเกินในพื้นที่แต่ละชั้นปีมีจำนวนเท่าใดสามารถเรียกปฏิบัติในเวลาที่ประเทศชาติมีความต้องการ

ทหารกองเกินถ้าหากได้มีอายุครบ 30 ปีบริบูรณ์ ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ชั้นที่ 2 สัสดีอำเภอจะให้บันทึกปลดย้ายประเภทในบัญชีทหารกองเกินของอำเภอการบันทึกปลดย้ายประเภทนี้ให้คำนวณอายุพร้อมทั้งบันทึกปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ 2 และ 3 ตามลำดับจนปลดพ้นราชการทหารในคราวนั้นด้วย สำนักงานสัสดีจังหวัดให้บันทึกปลดในบัญชีรายชื่อทหารกองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ 2 พร้อมคำนวณอายุครบปลดย้ายประเภทและบันทึกปลดย้ายตามลำดับจนถึงปลดพ้นราชการทหารพร้อมทั้งให้คัดรายชื่อลงในบัญชีตรวจสอบสภาพประเภทบัญชีทหารกองหนุนประเภทที่ 2 แยกเป็นอำเภอและตำบล ส่งให้มณฑลทหารบกที่รับผิดชอบต่อไป

³⁸ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน .ให้ใช้คำแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสัสดี พ.ศ.2529 .(2529).

ทหารกองประจำการที่ได้รับการปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ชั้นที่ 1 ให้ สัสดีจังหวัดคัดรายชื่อลงในบัญชีรายชื่อทหารกองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ในชั้นอำเภอ และตำบลเดียวกันพร้อมทั้งคัดรายชื่อลงในบัญชีตรวจสอบสภาพทหารกองหนุนประเภทบัญชี ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 โดยแยกเป็นส่วนหนึ่ง หากมีอายุครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุน ประเภทที่ 2 ชั้นที่ 2 ให้คัดรายชื่อไปรวบรวมไว้ในบัญชีตรวจสอบสภาพทหารกองหนุน หากครบ กำหนดปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ 2 และ 3 ตามลำดับแล้วปลดพ้นราชการทหารไปพร้อมด้วย

ทหารกองประจำการถ้าหากับราชการกองประจำการครบกำหนดให้ปลดเป็น ทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ทหารกองประจำการบุคคลใดปลดเป็นทหารกองหนุน 1 ชั้นที่ 1 มณฑลทหารบกที่รับผิดชอบต้องจำหน่ายรายชื่อในบัญชีรายชื่อในทะเบียนทหารกองประจำการ พร้อมทั้งคัดรายชื่อลงในบัญชีตรวจสอบสภาพทหารกองหนุน ประเภทบัญชีสิบตรี หรือ จ่าตรี (กอง ประจำการ) กองหนุน และบัญชีพลทหารกองหนุน ให้แยกบัญชีเป็นชั้นกองหนุนและรุ่นปีที่ปลด สังกัดที่เป็นกองหนุนและจังหวัดภูมิลำเนาทหารตามบัญชีในทางว่านำปลดและส่งทางว่านำปลด ไปยังสัสดีจังหวัดภูมิลำเนาทหาร จากนั้นเมื่อสัสดีจังหวัดดำเนินการปลดแล้วให้คัดรายชื่อลงใน บัญชีตรวจสอบสภาพทหารกองหนุนประเภทบัญชีสิบตรี หรือ จ่าตรี (กองประจำการ) กองหนุน และบัญชีพลทหารกองหนุน โดยแยกบัญชีเป็นรุ่นปีที่ปลดและชั้นกองหนุน โดยแยกบัญชีเป็นชั้น กองหนุนและรุ่นปีที่ปลดเช่นเดียวกับมณฑลทหารบกเสร็จ จึงแจ้งให้อำเภอทราบเพื่ออำเภอจะได้ จัดการบันทึกบัญชีทหารกองเกินไว้ให้ตรงกัน ทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ถ้าหากอยู่ในกองหนุน ครบกำหนดให้ปลดย้ายประเภทเป็นกองหนุนชั้นอื่นต่อไป โดยสัสดีมณฑลทหารบกและสัสดี จังหวัดจัดการปลดย้ายประเภทให้ถูกต้องตรงกันเมื่อครบกำหนดปลดพ้นราชการทหารให้จัดการ ทำลายบัญชีทหารกองหนุน

บทที่ 3

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ

1. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทย

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2540

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540³⁹ ได้กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยทุกคนจะต้องรักษาหรือป้องกันประเทศไว้ให้สงบสุขดังที่กล่าวไว้ในหมวด 4 ดังนี้

มาตรา 68 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร ช่วยเหลือราชการรับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2550

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550⁴⁰ ได้กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ดังนี้

มาตรา 70 บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 71 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติและปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรา 73 บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณภัยภัยอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2560

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁴¹ ได้กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ดังนี้

³⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 68

⁴⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 70, 71, 73

⁴¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50

มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- (4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ
- (5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม
- (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ
- (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
- (9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

1.4 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497

ประเทศไทยได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของชายที่มีสัญชาติไทยทุกคนมีหน้าที่รับราชการทหารกองประจำการ ในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 หน่วยงานที่ทำหน้าเป็นรับผิดชอบโดยตรงคือกระทรวงกลาโหม ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้ทำการออกกฎกระทรวงโดยอาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติ และมอบหมายให้กองทัพบกเป็นหน่วยดำเนินการและรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการหรือการเรียกพลเรือนชายเข้าเป็นทหารซึ่งบ้านเราอาจเรียกว่าการเกณฑ์ทหารนั่นเอง ส่วนกองทัพเรือ กองทัพอากาศ มีหน้าที่ให้การสนับสนุนกำลังพลไปร่วมตามที่กองทัพบกต้องการและร้องขอ ซึ่งกองทัพบกได้ออกคำสั่งหลักเกณฑ์รวมทั้งวิธีปฏิบัติให้หน่วยรองไปดำเนินการ หน่วยที่รับผิดชอบในการเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการหรือการเกณฑ์ทหารนั้นหน่วยหลัก คือ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ซึ่งได้มีการขั้นตอนการดำเนินการตามพระราชบัญญัติรับราชการทหารตั้งแต่การลงบัญชีทหารไปจนกระทั่งปลดพ้นราชการทหารดังนี้

1.4.1 การลงบัญชีทหารกองเกิน⁴²

มาตรา 7 ชายที่มีสัญชาติไทยมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน

มาตรา 16 ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย เมื่อมีอายุย่างเข้าสิบแปดปีในพุทธศักราชใด ต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตนภายในพุทธศักราชนั้น

ถ้าไม่สามารถไปลงบัญชีด้วยตนเองได้ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ถ้าไม่มีผู้มาแจ้งแทนให้ถือว่าหลีกเลี่ยงชัดเจน

มาตรา 18 บุคคลที่มีได้ลงบัญชีทหารกองเกินพร้อมกับคนชั้นปีเดียวกันเพราะเหตุใด ๆ ก็ดี ถ้าอายุยังไม่ถึง 46 ปีบริบูรณ์ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ มาตรา 16 ภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่สามารปฏิบัติได้ แต่จะให้ผู้อื่นแจ้งแทนมิได้ ถ้านายอำเภอจะเรียกตัวมาลงบัญชีทหารกองเกินย่อมกระทำไม่ได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงกำหนดเวลา

มาตรา 19 เมื่อมีความจำเป็น นายอำเภอจะประกาศเรียกบุคคลที่ลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว ให้มาลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันประกาศก็ได้

การลงบัญชีทหารกองเกินถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกของการเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ ซึ่งชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายเมื่อมีอายุย่างเข้าสิบแปดปีในพุทธศักราชใดต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินภายในพุทธศักราชการนั้น ถ้าไม่สามารถไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ถ้าไม่มีผู้แจ้งแทนให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดเจน สำหรับผู้ที่ไม่ได้ไปลงบัญชีทหารกองเกินพร้อมกับคนชั้นปีเดียวกันไม่ว่าด้วยสาเหตุใด ๆ หากอายุยังไม่ถึงสี่สิบหกปีบริบูรณ์ก็ให้ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินที่ภูมิลำเนาทหารของตนได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่สามารปฏิบัติได้แต่จะให้ผู้อื่นไปแจ้งแทนไม่ได้

หากนายอำเภอจะประกาศให้บุคคลที่ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วให้สามารถมาลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันประกาศก็สามารถทำได้

1.4.2 วิธีนับอายุ⁴³

ตามที่พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 4 ได้กำหนดไว้ว่าการนับอายุในทางทหารมีวิธีการนับอยู่ 4 วิธี คือ

⁴² พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 7, 16, 18 และ 19

⁴³ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 4

วิธีนับอายุบริบูรณ์ กล่าวคือคนเกิดพุทธศักราชใดหรือในปีใดก็ตามเมื่อสิ้นพุทธศักราชที่บุคคลนั้นเกิดหรือสิ้นปีนั้นให้นับอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ และนับอายุครบ 2,3,4 และ 5 ปีบริบูรณ์ ตามลำดับจนสิ้นพุทธศักราชต่อ ๆ ไป ตัวอย่างเช่น คนเกิดในพุทธศักราช 2545 จะเป็นวันเดือนปีใดก็ตามให้นับอายุครบ 1 ปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นพุทธศักราช 2545 อายุครบ 2 ปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นพุทธศักราช 2546 โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเกิดวันเดือนใดในปีนั้นก็ตาม เช่น นายนเกิดวันที่ 1 มกราคม 2545 นายปลาเกิดวันที่ 13 เมษายน 2545 หรือนายแมวเกิดวันที่ 31 ธันวาคม 2545 หากสิ้นพุทธศักราชนั้นหรือหมดวันที่ 31 ธันวาคม 2545 ทั้งสามคนจะมีอายุเท่ากันหมดคือหนึ่งปีบริบูรณ์

วิธีนับอายุอย่าง กล่าวคือ นับตั้งแต่บุคคลเกิดมาก็มีอายุย่างเข้าหนึ่งปี เมื่อสิ้นพุทธศักราชนั้นก็จะมีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ในขณะเดียวกันก็จะมีอายุย่างเข้าสองปีด้วย และนับทำนองนี้ต่อ ๆ ไป เช่น นายขาว เกิดวันที่ 5 เมษายน 2545 นับตั้งแต่วันนี้จะมีอายุย่างเข้าหนึ่งปี ถ้าสิ้นพุทธศักราช 2545 จะมีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ ขณะเดียวกันก็จะมีอายุย่างเข้าสองปีด้วยในพุทธศักราช 2546 ด้วย

วิธีนับอายุเป็นชันปี กล่าวคือ บุคคลใดมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในปีใดเรียกว่าเป็นคนชันปีนั้น เช่น คนเกิดใน พ.ศ.2544 จะมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ใน พ.ศ.2562 เรียกว่าคนชันปี 2562 คือ เอา พ.ศ.เกิดบวก 18

ในกรณีบุคคลที่ไม่ปรากฏปีเกิดให้นายอำเภอท้องที่เป็นผู้กำหนด โดยให้ถือหลักเกณฑ์การสอบถามจากบิดามารดาหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือญาติพี่น้องหรือสังเกตสิ่งปลูกสร้าง เช่น กำแพง เจดีย์ วัด ประกอบกับการสังเกตร่างกายตัวบุคคลเป็นเกณฑ์กำหนด

1.4.3 ภูมิฉันทหาร

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นภูมิฉันทหารของบุคคลในการลงบัญชีทหารกองเกินไว้คือ

มาตรา 5 บุคคลซึ่งต้องลงบัญชีทหารกองเกินให้ลงบัญชีที่อำเภอดังต่อไปนี้⁴⁴

(1) บุคคลซึ่งบิดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าบิดาถึงแก่กรรมแล้ว มารดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าทั้งบิดาและมารดาถึงแก่กรรมแล้วมีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

(2) บุคคลซึ่งเกิดนอกสมรสและบิดามีได้จดทะเบียนรับรองบุตรหรือถ้ามารดาถึงแก่กรรมแล้วมีผู้ปกครองให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่มารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

⁴⁴ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 5

(3) บุคคลนอกจากที่กล่าวใน (1) และ (2) หรือบุคคลที่ไม่อาจลงบัญชีทหารกองเกินตาม (1) และ (2) ได้ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนาถ้าบุคคลนั้นไม่ปรากฏภูมิลำเนาให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่พบตัวบุคคลนั้น

เมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วให้ถือว่าผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภอที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินภูมิลำเนาทหารให้มีได้เพียงแห่งเดียว

ในกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดภูมิลำเนาทหารไว้ 3 อนุมาตราด้วยกันใน

(1) ได้กำหนดลำดับเอาไว้ว่าหากบิดามีชีวิตอยู่ให้ลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของบิดาหากบิดาเสียชีวิตให้ลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของมารดา หากทั้งบิดาและมารดาเสียชีวิตก็ให้ลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของผู้ปกครอง

(2) ถ้าเป็นบุตรที่เกิดนอกสมรส และบิดาไม่ได้จดทะเบียนรับรองการเป็นบุตรไว้ ให้กำหนดภูมิลำเนาตามมารดาหากมารดาเสียชีวิตก็ให้ลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของผู้ปกครอง เมื่อพิจารณาข้อความที่บัญญัติไว้ใน (2) แล้วต้องกลับไปพิจารณาใน (1) อีกครั้งพิจารณาความหมายของคำว่า บิดา เพราะ (2) พูดถึงบุตรนอกสมรสและการจดทะเบียนรับรองการเป็นบุตรโดยผู้ที่มาของลงบัญชีถ้าเป็นบุตรนอกสมรส และบิดาไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตร(2) กำหนดให้ลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของมารดาหรือผู้ปกครองแล้วแต่กรณีไม่ต้องคำนึงถึงบิดาเพราะฉะนั้นหากบิดายังมีชีวิตอยู่ตามความใน (1) นั้นหมายถึงบิดาที่ได้ทำการจดทะเบียนสมรสกับมารดาตามกฎหมายแล้วเท่านั้น หากพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1458 “การสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงยินยอมเป็นสามีกันและต้องแสดงการยินยอมให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย” การที่สามีภรรยาอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยไม่มีการจดทะเบียนสมรสก็ไม่มีผลผูกพันกันตามกฎหมายหากมีบุตรที่เกิดด้วยกันบุตรก็จะไปเป็นบุตรนอกสมรส หากบิดาไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตรให้กับบุตรซึ่งเกิดกับภรรยาที่มิได้จดทะเบียนสมรสกัน บิดาและบุตรนี้ก็ไม่ผลผูกพันกันตามกฎหมายในฐานะบิดาและบุตร ซึ่งหมายความว่าตามกฎหมายแล้วไม่ใช่บิดาและบุตรกันนั่นเอง อันนี้เป็นผลตามกฎหมาย กรณีหากมีผู้มาของลงบัญชีทหารกองเกินเมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่าเป็นบุตรนอกสมรสก็ไม่ต้องนำเรื่องของบิดามาพิจารณาแต่ในกรณีที่พิจารณาแล้วเป็นบุตรนอกสมรสก็จริงแต่บิดาจดทะเบียนรับรองบุตรไว้ความเป็นบิดาและบุตรก็มีผลผูกพันกันตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1547 “เด็กที่เกิดจากบิดามารดาที่มีได้สมรสกัน จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดาและ

มารดาได้สมรสกันในภายหลังหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร” กล่าวคือกฎหมายให้การรับรองความเป็นบิดาและบุตรแม้บิดากับมารดามีได้จดทะเบียนสมรสกันก็ตาม

สำหรับ (3) กำหนดเอาไว้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเอาไว้ล่วงหน้าในกรณีที่ไม่มีทั้งบิดา มารดา และผู้ปกครอง หรือมีแต่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตาม (1) หรือ (2) ก็ให้กำหนดภูมิลำเนาทหารตาม (3) การพิจารณาใบอนุญาตนี้ต้องเข้าใจไว้ก่อนว่าจะต้องเป็นกรณีที่ไม่สามารถกำหนดตาม (1) หรือ (2) ได้แล้วเท่านั้น ไม่ใช่ความไม่สะดวกที่จะต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินตาม (1) หรือ (2) การตีความกฎหมายต้องเป็นไปตามลำดับที่กฎหมายในมาตรานั้น ๆ มีไว้ การที่ (3) กำหนดไว้ว่ากรณีที่ไม้อาจลงบัญชีทหารกองเกินได้ตาม (1) หรือ (2) ไม่ว่าจะด้วยกรณีใด ๆ ก็ตาม คำว่ากรณีใดนั้นหมายความว่าไม่สามารถรับลงบัญชีทหารกองเกินให้ได้ตาม (1) หรือ (2) ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้แล้วเท่านั้น การกำหนดภูมิลำเนาทหารตาม (3) เลยโดยไม่ได้พิจารณาใช้ (1) หรือ (2) ก่อนนั้นจะเป็นการตีความกฎหมายโดยทำให้กฎหมายไม่มีผลบังคับใช้ ถ้าหากดำเนินการอย่างนี้แล้วจะเท่ากับว่าได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการพิจารณากำหนดภูมิลำเนาทหารให้ตามใจชอบ

หากพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 5 แล้วจะเห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้กำหนดภูมิลำเนาทหารให้แก่ผู้มาขอลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของผู้มีอำนาจปกครองเป็นหลัก เห็นได้จากการที่กฎหมายกำหนดให้บุตรนอกสมรสและบิดามีได้จดทะเบียนรับรองบุตรให้ลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของมารดา หรือผู้ปกครองโดยไม่คำนึงถึงบิดาซึ่งยังมีชีวิตอยู่ เท่ากับเป็นเจตนารมณ์ที่จะให้กำหนดภูมิลำเนาทหารตามผู้ที่มีอำนาจปกครองนั่นเอง

บิดามารดาได้จดทะเบียนแล้วหย่าจากกัน ความเป็นสามีภรรยาตามกฎหมายได้หมดลง แต่บุตรก็ยังคงเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาตลอดไป การที่จะกำหนดภูมิลำเนาทหารก็ต้องใช้มาตรา 5(1) มาบังคับใช้ไม่ว่าในบันทึกการหย่าคู่สมรสจะตกลงกันให้บุตรซึ่งจะมาขอลงบัญชีทหารกองเกินอยู่ในความปกครองดูแลของฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายก็ตาม แต่ในกรณีที่คู่สมรสที่หย่ากันตกลงกันไว้ในบันทึกการหย่าให้บุตรที่มาขอลงบัญชีทหารกองเกินอยู่ในความปกครองของมารดาหรือฝ่ายหญิงอย่างนี้ควรนำเจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องผู้มีอำนาจปกครองมาพิจารณา หากเข้าองค์ประกอบตาม (1) ก็จริงควรกำหนดภูมิลำเนาทหารให้ตามภูมิลำเนาของมารดา หากเจ้าตัวและมารดามีความต้องการเช่นนั้น ถือเป็นการนำรัฐศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาให้ประชาชนซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อีกทั้งบิดาก็ไม่มีอำนาจปกครองดูแลบุตรคนนี้อยู่แล้ว

คำว่าผู้มีอำนาจปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองตามกฎหมาย โดยปกติทั่วไปได้แก่บิดาและมารดา สำหรับมารดานั้นบุตรที่เกิดมาขอมเป็นบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมายของมารดาแม้ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับบิดาของเด็กหรือไม่ทราบว่าใครเป็นบิดาก็ตาม ซึ่งประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1546 “เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชายให้ถือว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น” ซึ่งผิดกับฝ่ายชายหากมิได้จดทะเบียนสมรสกับฝ่ายหญิงแล้วบุตรที่เกิดมาเป็นบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมายของฝ่ายหญิงเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ส่วนฝ่ายชายไม่มีสิทธิในตัวบุตร เว้นแต่ฝ่ายชายจะได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาในภายหลังหรือจดทะเบียนรับรองบุตร ซึ่งการจดทะเบียนรับรองบุตรดังกล่าวจะกระทำได้อีกต่อเมื่อฝ่ายหญิงให้ความยินยอมเท่านั้นหากไม่ให้ความยินยอมก็จะทำไม่ได้ถึงแม้สติบัตรจะบันทึกไว้ว่าฝ่ายชายคนนั้นเป็นบิดาผู้ให้กำเนิดหรือแม้กระทั่งฝ่ายหญิงให้บุตรใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายก็ตาม ถ้าหากฝ่ายชายต้องการเป็นบิดาที่ถูกต้องตามกฎหมายก็จะต้องพึ่งอำนาจศาล

นอกจากผู้ปกครองตามกฎหมายหรือผู้ปกครองตามนิตินัยแล้ว ยังมีผู้ปกครองตามพฤติณัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดา มารดานั้นเป็นผู้ปกครองตามนิตินัย แต่สำหรับบิดานั้นหากมิได้จดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนรับรองบุตรก็จะมาเป็นผู้ปกครองตามพฤติณัยได้หากเป็นผู้ปกครองดูแลบุตรตามความเป็นจริงซึ่งกรณีนี้หากต้องลงบัญชีทหารกองเกินให้ตามภูมิลำเนาของบิดาผู้ให้กำเนิดก็ต้องลงในลำดับของผู้ปกครอง ซึ่งมาตรา 5 นี้กำหนดบุคคลเพื่อให้ใช้ภูมิลำเนาของเขาเป็นภูมิลำเนาของผู้มาขอลงบัญชีทหารกองเกินมีอยู่ 4 พวกคือ บิดา มารดา ผู้ปกครองและภูมิลำเนาที่อยู่ผู้มาขอลงบัญชีทหารกองเกินเอง สำหรับผู้ปกครองนั้นกฎหมายมาตรานี้ใช้คำว่าผู้ปกครองไม่ได้ใช้คำว่าผู้มีอำนาจปกครอง จึงเป็นผู้ปกครองได้ทั้งนิตินัยและพฤติณัย

1.4.4 การพิจารณาสัญชาติไทยของบุคคล⁴⁵

การที่จะพิจารณาว่าบุคคลจะมีสัญชาติไทยต้องพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) เกิดโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะเกิดในหรือราชอาณาจักรไทย
- 2) เกิดนอกราชอาณาจักรไทย โดยมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยและไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบิดาไม่ปรากฏสัญชาติ
- 3) เกิดในราชอาณาจักรไทย เว้นแต่ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ถ้าขณะที่เกิดบิดาหรือมารดาเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนทางกงสุล พนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญองค์การระหว่างประเทศและคนในครอบครัวซึ่งเป็นญาติอยู่ในอุปการะหรือคนใช้ซึ่งเดินทางมาจากต่างประเทศมาอยู่กับบุคคลดังกล่าว และบุคคลซึ่งเกิดจากครอบครัวของผู้อพยพเข้าเมืองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายและถูกกำหนดให้อยู่ในศูนย์อพยพต่าง ๆ เพื่อรอเดินทางกลับ

⁴⁵ พระราชบัญญัติสัญชาติ พุทธศักราช 2508 มาตรา 7, 7 ทวิ, 8

ประเทศ หรือเพื่อรอเดินทางไปยังประเทศที่สาม หรือเกิดจากครอบครัวที่มีความประสงค์ขอลี้ภัย
ประเทศตน

- 4) ผู้ที่ได้แปลงสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย
- 5) บุคคลที่ได้กลับคืนสัญชาติไทย

1.4.5 การเตรียมการลงบัญชีทหารกองเกิน⁴⁶

การเตรียมการลงบัญชีทหารกองเกินเป็นหน้าที่หลักของสัสดีอำเภอ ก่อนจะมี
การลงบัญชีทหารกองเกินสัสดีอำเภอจะต้องปฏิบัติดังนี้

1) ตรวจสอบคัคบัญชีรายชื่อชายที่มีสัญชาติไทยซึ่งอยู่ในกำหนดลงบัญชี
ทหารกองเกินจากทะเบียนบ้านซึ่งมีอยู่ ณ ที่อำเภอหรือกิ่งอำเภอนั้น ๆ ส่วนในเขตเทศบาลให้ขอ
ความร่วมมือคัคบัญชีรายชื่อจากนายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่ามีชายที่มีสัญชาติไทยผู้ใดบ้างที่
อายุอยู่ในกำหนดจะต้องมาแสดงตนลงบัญชีทหารกองเกินในปีนั้น

2) สัสดีอำเภอดำเนินการนัดหมายกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่มีกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านปกครอง และเทศมนตรีสำหรับในเขตการปกครองของเทศบาล ให้ช่วยประกาศโฆษณา
นัดหมายให้ผู้ที่มีอายุถึงเกณฑ์ที่จะต้องลงบัญชีทหารกองเกิน ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน
ภายในเวลาที่กำหนด

3) ก่อนที่จะมีการประกาศเรียกให้บุคคลไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหาร
กองเกินใหม่ตาม มาตรา 19 ให้สัสดีอำเภอคัคบัญชีรายชื่อบุคคลดังกล่าวจากบัญชีรายชื่อทหาร
กองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ 2 (แบบ สด.27) ตามลำดับตามลำดับก่อนหลังโดยไม่ตัดยอด
จำหน่ายใด ๆ ทั้งสิ้นที่จังหวัดมาเตรียมไว้แล้วดำเนินการให้สัสดีอำเภอดำเนินการนัดหมายกับ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านปกครอง และเทศมนตรีสำหรับในเขตการ
ปกครองของเทศบาล ให้ช่วยประกาศโฆษณา นัดหมายให้ไปแสดงตนของลงบัญชีทหารกองเกิน
ภายในเวลาที่กำหนด

1.4.6 วิธีการขั้นตอนการปฏิบัติในการรับลงบัญชีทหารกองเกิน

ถ้ามีผู้มาแสดงตนเพื่อขอลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอให้ผู้ขอลงบัญชียื่น
ใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน พร้อมด้วยทะเบียนบ้าน, บัตรประจำตัวประชาชน และหรือ
สูติบัตร ต่อสัสดีอำเภอเพื่อตรวจสอบดูว่า ผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินมีอายุอยู่ในกำหนดลงบัญชี
ทหารกองเกินในปีนั้นหรือไม่ มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอที่บิดา, มารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนาที่มา

⁴⁶ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน .ให้ใช้คำแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสัสดี พ.ศ.2529. (2529).

แสดงตนลงบัญชีทหารกองเกินหรือไม่ ถ้าเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่อื่นให้สัสดีอำเภอบันทึกหลักฐานพร้อมชี้แจงแนวทางการปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อให้ผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินทราบตรวจสอบว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติชาติถูกต้องหรือไม่ ถ้าหากเป็นผู้ที่ขอลงบัญชีทหารกองเกินนั้นมีรูปร่างลักษณะหรือใช้คำพูดภาษาสำเนียงไม่ชัด มีสำเนียงเป็นคนต่างด้าวหรือมีชื่อตัวหรือชื่อสกุลเป็นคนต่างด้าว ถ้าหากสงสัยว่าเป็นคนต่างด้าวให้สอบสวนสัญชาติโดยอาศัยการพิจารณาจากหลักฐานสูติบัตร, ทะเบียนบ้าน, บัตรประจำตัวประชาชน, พยานบุคคล หลักฐานการได้สัญชาติหรือได้สัญชาติ เอกสารการจดทะเบียนสมรส และกรณีแวดล้อมอื่น ๆ มาประกอบการพิจารณา หากสงสัยให้เสนอขออนุมติจากกระทรวงมหาดไทยก่อน สอบสวนว่าเป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างกองตรวจคนเข้าเมืองวินิจฉัยในเรื่องเข้าเมืองอยู่หรือไม่ หากเป็นคนที่กองตรวจคนเข้าเมืองกำลังวินิจฉัยอยู่ให้ระงับการลงบัญชีทหารกองเกินไว้ก่อนหรือกรณีที่บุคคลนั้นอยู่ภายนอกประเทศและให้คนภายในประเทศมาขอลงบัญชีทหารกองเกินแทนโดยอ้างว่ามาลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองไม่ได้ให้สอบสวนสัญชาติพร้อมติดรูปถ่ายที่สำเนาการสอบสวน แล้วเสนอขออนุมติกระทรวงมหาดไทยผ่านกรมตำรวจก่อน สำหรับการลงบัญชีทหารกองเกินของบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึง 46 ปีบริบูรณ์ หากผู้ขอลงบัญชีได้ย้ายภูมิลำเนาจากท้องที่อื่น เมื่อผู้ขอลงบัญชีทหารยื่นใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินพร้อมด้วยหลักฐานต่อนายอำเภอให้อำเภอนั้นทำหนังสือขอให้อำเภอท้องที่เดิมทุกอำเภอที่ผู้นั้นเคยมีภูมิลำเนาอยู่เพื่อตรวจสอบว่าบุคคลผู้ขอลงบัญชีได้เคยลงบัญชีทหารกองเกินไว้ที่อำเภอเดิมที่เคยอยู่หรือไม่ ถ้าได้รับตอบยืนยันว่าบุคคลผู้นั้นยังไม่เคยไปแสดงตนลงบัญชีทหารกองเกิน จึงรับลงบัญชีทหารกองเกินให้ พร้อมทั้งให้ผู้ขอลงบัญชีบันทึกข้อความด้วยลายมือของตนเองที่ด้านหลังต้นขั้วใบสำคัญ โดยให้ผู้ขอลงบัญชีลงชื่อพิมพ์ลายนิ้วแม่มือขวาไว้ได้ข้อความนั้นถ้าหากอำเภอที่จะรับลงบัญชีได้รับตอบจากอำเภอลำเนาเดิมว่าบุคคลผู้นั้นเคยลงบัญชีทหารกองเกินก็ให้ระงับการลงบัญชีทหารกองเกินเสียและชี้แจงแนวทางการปฏิบัติให้บุคคลผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินได้รับทราบพร้อมทั้งลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ในการสอบสวนให้กระทำโดยระมัดระวังรอบคอบใช้ไหวพริบโดยอย่าให้ฝ่ายผู้ร้องซักซ้อมเรื่องกันมาให้การได้เพื่อป้องกันบุคคลจำพวกที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ

1.4.7 การเรียกคนเข้ากองประจำการ⁴⁷

บุคคลที่อยู่ในกำหนดเรียกมาตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการประกอบด้วย

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน .หน้า 19-22

1) บุคคลที่ลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์ ในปีที่จะเข้ากองประจำการ หากไม่พอให้เรียกทหารกองเกินซึ่งมีอายุถัดจากอายุ 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

2) บุคคลที่ลงบัญชีทหารกองเกินที่มีอายุมากกว่า 21 ปีบริบูรณ์แต่ไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ในพุทธศักราชหรือปีที่จะเข้ากองประจำการ ประกอบไปด้วย ผู้ที่ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือก หรือหลีกเลี่ยงจัดขึ้นไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือก หรือพ้นจากฐานะยกเว้นหรือผ่อนผัน หรือได้รับการผ่อนผันตามมาตรา 29 และคณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าเป็นคนจำพวกที่ 3

กำหนดเวลาในการเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ในปีหนึ่งเรียกเพียงครั้งเดียวระหว่างเดือนเมษายนกับเดือนพฤษภาคม เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะสั่งเป็นอย่างอื่น

เดือนมกราคมเป็นต้น ไปของทุกปี สัสดีอำเภอจะทำหมายเรียกเข้ารับราชการทหารเรียกบุคคลที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ในปีพุทธศักราชนั้น ตามบัญชีรายชื่อทหารกองเกิน ซึ่งกำหนดให้เข้ามารับการตรวจเลือกตามวันและสถานที่กำหนดในเวลาไม่เกิน 07.00 น. เช่น คนจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกในพุทธศักราช 2563 ให้ออกหมายเรียกในพุทธศักราชการ 2562 ภายหลังแล้วเสร็จการตรวจเลือกให้สัสดีอำเภอจัดทำหมายเรียกเข้ารับราชการทหารเรียกทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกินกว่า 21 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ในปีที่จะเข้ากองประจำการ ได้แก่ ผู้ที่ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือกหรือหลีกเลี่ยงจัดขึ้นให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือก หรือพ้นจากฐานะยกเว้นหรือผ่อนผันหรือได้รับการผ่อนผันตามมาตรา 29 และคณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าเป็นคนจำพวกที่ 3 ซึ่งจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกในปีถัดไปด้วย

หากมีทหารกองเกินได้มาแสดงตนรับหมายเรียก สัสดีอำเภอจะต้องตรวจสอบให้แน่ชัดไม่ผิดตัวแล้วมอบหมายเรียกให้รับไปก่อนมอบต้องให้ทหารกองเกินพิมพ์ลายนิ้วมือหรือลงลายมือชื่อในใบรับไว้เป็นหลักฐานถ้ามีกรณีและผู้บรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มารับหมายเรียกแทน จะต้องมืหนังสือมอบอำนาจหรือมอบหมายของผู้ถูกเรียกถึงนายอำเภอให้ผู้แทนนำมาแสดงให้สัสดีอำเภอลงทะเบียนรับหนังสือ และดำเนินการบันทึกปากคำผู้แทนนั้นไว้เป็นหลักฐานเสนอนายอำเภอขออนุมัติก่อนมอบหมายเรียกให้รับไป ในเดือนตุลาคมของทุกปีให้สัสดีอำเภอจัดทำประกาศให้ทหารกองเกินที่จะเข้ารับการตรวจเลือกไปแสดงตนรับหมายเรียกที่อำเภอท้องที่ที่ลงบัญชีทหารกองเกินไว้เพื่อเป็นการแจ้งเตือนผู้ที่อาจจะหลงลืมระยะเวลาที่กำหนดการรับหมายเรียก ประกาศนี้ให้ปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่เปิดเผยตามชุมชนในท้องที่นั้นและทำหนังสือนำส่งประกาศให้นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่รับทราบต่อไป

1.4.8 การยกเว้นหรือผ่อนผัน⁴⁸

ในการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการนั้น ได้มีการยกเว้นหรือผ่อนผันให้กับกลุ่มบุคคลบางประเภท คือ

บุคคลตามมาตรา 13 ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

(1) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์

(2) คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้ ต้องมาแสดงตนในวันตรวจเลือกตามหมายเรียกของนายอำเภอเพื่อที่จะให้คณะกรรมการตรวจเลือกปลดเป็นพันราชการทหาร

(3) บุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่

บุคคลตามมาตรา 14 ยกเว้นไม่เรียกเข้ากองประจำการในยามปกติ

(1) พระภิกษุสามเณร หรือนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวน ซึ่งเป็นนักรรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

(2) นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนา ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ และผู้ว่าราชการจังหวัดได้ออกใบสำคัญให้ไว้ในสุเหร่าหนึ่ง อารามหนึ่ง หรือสำนักหนึ่ง ยกเว้นให้ดังนี้

ศาสนาอิสลาม โต๊ะอิหม่าม หนึ่งคน โต๊ะบิลา หนึ่งคน และโต๊ะกาเดบ หนึ่งคน
ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เจ้าอธิการวัด หนึ่งคน ผู้ช่วยเจ้าอธิการวัดสามคน แล้วแต่เจ้าอธิการวัดจะเห็นสมควรขอใบสำคัญให้แก่ผู้ใด

ศาสนาโปรเตสแตนต์ ผู้มีความรู้ความสามารถสอนศาสนาได้ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้ช่วยหัวหน้าในสำนักสอนศาสนาสำนักใหญ่แห่งละสามคน แล้วแต่ผู้เป็นหัวหน้าจะขอใบสำคัญให้แก่ผู้ใด

(3) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหาร ตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

(4) นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม

(5) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของ กระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้แต่

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน .หน้า 29-34

ยกเว้น ไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ ได้แก่ ครูในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และมีคุณสมบัติดังนี้

เป็นครูประจำทำการสอนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบห้าคน เป็นปกติ และในจำนวนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบห้าคนนี้ยกเว้นครูได้คนเดียว หรือเป็นครูสอนประจำเฉพาะวิชาซึ่งทำการสอนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบห้าคน เป็นปกติ และในจำนวนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบห้าคนนี้ก็ยกเว้นครูได้คนเดียว เช่นเดียวกัน

มีเวลาสอนสัปดาห์ละ ไม่น้อยกว่าสิบแปดชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาลงมา หรือ ไม่น้อยกว่าสิบห้าชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำการสอนในสถานศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

- (6) นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ
- (7) นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงศึกษาธิการ
- (8) บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ
- (9) บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน

ในการขอยกเว้นให้ปฏิบัติดังนี้

(1) เมื่อพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิคายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์ เมื่ออำเภอได้รับบัญชีรายชื่อพร้อมด้วยหลักฐานจากเจ้าอาวาส ให้สัสดีอำเภอตรวจสอบหลักฐานเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว เสนอนายอำเภออนุมัติและแจ้งให้ผู้ขอยกเว้นทราบ

(2) เมื่อพระภิกษุสามเณร หรือนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิคายจีนหรือญวน ซึ่งเป็นนักธรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง ร้องขอต่อนายอำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหารหรือคณะกรรมการตรวจเลือกในวันทำการตรวจเลือก ให้สัสดีอำเภอหรือกรรมการในหน้าที่สัสดีจังหวัดตรวจสอบหลักฐานเห็นเป็นการถูกต้อง ให้นายเสนอนายอำเภอหรือคณะกรรมการตรวจเลือกแล้วแต่กรณีเป็นผู้อนุมัติและแจ้งให้ผู้ขอยกเว้นทราบ

(3) เมื่อนักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนา ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ และผู้ว่าราชการจังหวัดได้ออกใบสำคัญให้ไว้ในสุเหร่าหนึ่ง อารามหนึ่งหรือสำนักหนึ่ง ร้องขอต่อนายอำเภอท้องที่ ซึ่งสุเหร่าอารามหรือสำนักตั้งอยู่ให้สัสดีอำเภอตรวจสอบหลักฐานเห็นเป็นการถูกต้องแล้วดำเนินการทำหนังสือของนายอำเภอส่งหลักฐานไปยังจังหวัด โดยให้

สัสดีจังหวัดทำการตรวจสอบหลักฐานให้ถูกต้องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติและออกใบสำคัญ ยกเว้นส่งมอบให้บุคคลผู้ขอยกเว้น

(4) เมื่อบุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหาร ตามหลักสูตรที่ กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม ให้กรมการรักษาดินแดนหรือโรงเรียนเตรียมทหารแล้วแต่กรณี เสนอรายชื่อต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงกระทรวงกลาโหม เพื่อแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็น ภูมิลำเนาทหารของผู้ขอยกเว้นทราบ

(5) เมื่อบุคคลซึ่งเป็นครูประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของ กระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ แต่ได้รับการยกเว้น ไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติถ้าหาก จังหวัดได้รับบัญชีรายชื่อขอยกเว้นจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้สัสดีจังหวัดตรวจหลักฐานคุณสมบัติและรายชื่อตามบัญชีรายชื่อทหารกองเกินและทหาร กองหนุนประเภทที่ 2 ถ้าถูกต้องให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญยกเว้นครูส่งมอบให้ผู้ขอยกเว้น ส่วนครูที่ทำการสอนในหน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่ของกระทรวงศึกษาธิการให้ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครเป็นผู้ออกใบสำคัญยกเว้นครูให้ กรณีที่บุคคลผู้ขอยกเว้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ จังหวัดอื่นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับบัญชีรายชื่อขอยกเว้นตรวจสอบภูมิลำเนาของผู้ขอยกเว้น ให้ถูกต้องตรงกันเสียก่อนจึงออกใบสำคัญยกเว้นครูมอบให้

(6) เมื่อ นักศึกษา ของ ศูนย์ ก กลาง อบรม การ ศึกษา ผู้ใหญ่ ของ กระทรวงศึกษาธิการและนักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงศึกษาธิการ ถ้าจังหวัด ได้รับบัญชีรายชื่อส่งยกเว้นจากกระทรวงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สัสดีจังหวัดทำการตรวจสอบกับ บัญชีรายชื่อทหารกองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ 2 แล้วให้แจ้งต่ออำเภอภูมิลำเนาทหาร

(7) เมื่อบุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติและบุคคลซึ่งได้รับ โทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดย คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน เมื่ออำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารทราบว่า ทหารกองเกินผู้ใดอยู่ในข่ายการยกเว้นในข้อนี้ โดยมีเอกสารหรือหลักฐานแน่นอนแล้ว ก็ดำเนินการยกเว้นได้ หรือหากเป็นกรณีที่จังหวัดที่เป็น ภูมิลำเนาทหารได้ทราบโดยมีเอกสารและหลักฐานแน่นอนก็ดำเนินการยกเว้นได้เช่นเดียวกัน

ขั้นตอนการปฏิบัติการขอผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือกตามมาตรา

27กระทำได้ คือ

มาตรา 27 ทหารกองเกินซึ่งถูกเรียกต้องมาให้คณะกรรมการตรวจเลือก ทำการตรวจเลือกตามกำหนดนั้น โดยนำไปสำคัญทหารกองเกิน บัตรประจำตัวประชาชน และประกาศนียบัตรหรือหลักฐานการศึกษามาแสดงด้วย ถ้าไม่มาหรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่อยู่นกว่าการตรวจเลือกแล้วเสร็จ ให้ถือว่าทหารกองเกินนั้นหลีกเลี่ยงชัดเจน ไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือก เว้นแต่

(1) ข้าราชการซึ่งได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยปัจจุบันทันด่วน ให้ไปราชการอันสำคัญยิ่ง หรือไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง

(2) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ราชการหรือโรงงานอื่นใด ในระหว่างที่มีการรบหรือการสงคราม อันเป็นอุปสรรคในการรบหรือการสงครามและอยู่ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหม

(4) บุคคลซึ่งกำลังปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยทหารในราชการสนาม

(5) เกิดเหตุสุดวิสัย

(6) ไปเข้าตรวจเลือกที่อื่น

(7) ป่วยไม่สามารถจะมาได้ โดยให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ มาแจ้งต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก

กรณีตาม (1) (2) (3) หรือ (4) ต้องได้รับการผ่อนผันเฉพาะคราว จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย การขอผ่อนผันไม่ส่งเข้ากองประจำการในคราวที่พอ

มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 เมื่อได้คัดคนที่ยกเว้นด้วยเหตุต่าง ๆ ออกแล้ว ถ้ามีจำนวนทหารกองเกินที่จะรับราชการเป็นทหารกองประจำการได้มากกว่าจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันแก่ประเภทบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดาซึ่งไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพ หรือชรา จนหาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู แต่ถ้ามีบุตรหลายคนจะต้องเข้ากองประจำการพร้อมกันคงผ่อนผันให้คนเดียวตามแต่บิดามารดาจะเลือกถ้าบิดาหรือมารดาไม่สามารถจะเลือกได้ก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาผ่อนผันให้หนึ่งคน

(2) บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบุตรซึ่งมารดาตายหรือไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพ และบุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงพี่น้องหรือน้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาซึ่งบิดามารดาตาย ทั้งนี้เมื่อบุตรหรือพี่น้องหรือน้องนั้นหาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

(3) บุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้อ้างสิทธิตาม (1) หรือ (2) แห่งมาตรานี้ ต้องร้องขอผ่อนผันต่อนายอำเภอ ที่้องที่ก่อนวันตรวจเลือกเข้ากองประจำการไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่ในกรณีพิเศษซึ่งไม่ใช่ ความผิดของผู้ร้อง และผู้ร้องต้องร้องต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก ตามมาตรา 30 อีกครั้งหนึ่ง นายอำเภอต้องสอบสวนหลักฐานไว้เสียก่อนวันตรวจเลือก เพื่อคณะกรรมการตรวจ เลือกจะได้ตัดสินใจได้ทันที การขอผ่อนผันตาม (3) ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดให้กฎกระทรวง

ถ้าไม่สามารถจะผ่อนผันพร้อมกันทั้งสามประเภทได้ เพราะจะทำให้คนไม่ พอจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการให้ผ่อนผันคนประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 รวมกันก่อน ถ้าคนยัง เหลือจึงผ่อนผันคนประเภทที่ 3 ถ้าจำนวนคนในประเภทใดจะผ่อนผันไม่ได้ทั้งหมดต้องให้คน ประเภทนั้นจับสลาก

ผู้ที่ประสงค์จะขอผ่อนผันตามมาตรา 29(1) และ (2) ให้สัสดีอำเภอทำการ สอบสวนร่วมกับปลัดอำเภอพร้อมทั้งรวบรวมหลักฐานเสนอนายอำเภอไว้ก่อน ถ้าพิจารณาแล้วอยู่ ในกำหนดที่จะได้รับการผ่อนผันให้ชี้แจงผู้ร้องทราบ เมื่อถึงกำหนดวันทำการตรวจเลือกให้เอา พยานบุคคลไปแสดงในวันตรวจเลือกด้วย

หลักฐานเอกสารการสอบสวนของนายอำเภอ สัสดีอำเภอต้องนำเสนอ ให้แก่คณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก เพื่อพิจารณาให้ผ่อนผันต่อไป ผู้ที่ไม่อยู่ในกำหนด ที่จะได้รับการผ่อนผันให้บันทึกชี้แจงเหตุแล้วแจ้งให้ผู้ร้องทราบและลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน หาก กรณีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องผ่อนผันต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในคราววันตรวจเลือก ในกรณีพิเศษซึ่ง ไม่ใช่ความผิดของผู้ร้อง ให้สัสดีอำเภอร่วมกับปลัดอำเภอดำเนินการสอบสวนเสนอนายอำเภอ แล้ว ให้สัสดีอำเภอนำเสนอต่อคณะกรรมการตรวจเลือกเพื่อพิจารณาผ่อนผันให้

เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาผ่อนผัน ให้สัสดีอำเภอชี้แจงให้ผู้ ร้องทราบต่อไปจะต้องเรียกมาตรวจเลือกในบัญชีประเภทคนที่พ้นจากฐานะยกเว้นหรือผ่อนผัน แล้วมอบหมายเรียกไปต่อไปให้รับไปด้วย หากไปแล้วยังมีความจำเป็นอยู่เช่นเดิมก็ต้องขอผ่อนผัน ใหม่

ผู้ที่ประสงค์ขอผ่อนผันตามมาตรา 29(3) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับ หนังสือขอผ่อนผัน จากมหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถาบัน โรงพยาบาล กรมหรือส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง การรถไฟแห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย หรือทบวงมหาวิทยาลัยแล้วแต่ กรณีให้สัสดีจังหวัดทำการตรวจสอบกับบัญชีรายชื่อทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ถ้าถูกต้องตรงกันก็ให้มีสิทธิได้รับการผ่อนผันต่อไปการผ่อนผันแก่บุคคลตามมาตรา 29(3) เพื่อไม่ ต้องเข้ากองประจำการในคราวที่มีคนพออยู่ในอำนาจของคณะกรรมการตรวจเลือกที่จะเป็นผู้

พิจารณาว่าจำนวนผู้เข้ารับการตรวจเลือกเพียงพอจะผ่อนผันให้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นอย่างไร
ในส่วนผู้ที่ได้รับการพิจารณาให้ได้รับการผ่อนผัน สัสดีอำเภอต้องดำเนินการมอบหมายเรียกของปี
ต่อไปให้รับไปด้วย

การพ้นจากฐานะยกเว้นหรือหมดเหตุผ่อนผัน การที่บุคคลได้รับการยกเว้น
และมีเหตุผ่อนผันในการลงบัญชีทหารกองเกินทหารกองเกิน การเรียกเข้ากองประจำการ และการ
ตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ นั้น หากต่อมาปรากฏว่าได้พ้นจากฐานะยกเว้นหรือหมดเหตุผ่อน
ผันให้กลับเข้าสู่สภาพเดิมเช่นเดียวกับบุคคลโดยปกติทั่วไป

1.4.9 การตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ⁴⁹

ตามที่พระราชบัญญัติรับราชการทหารฉบับใช้อยู่ในปัจจุบันกำหนดให้มีการ
การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกและกรรมการชั้นสูงขึ้นเพื่อให้มีหน้าที่พิจารณาก่อน
บุคคลเข้าทำการคัดเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยมาตรา 28 ให้
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดผู้ดำรงตำแหน่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้บัญชาการกองพลเป็น
ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกและกรรมการชั้นสูงซึ่งตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม
748/15 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2515 มอบอำนาจให้แม่ทัพภาคเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ
ตรวจเลือกและกรรมการชั้นสูงในท้องที่แต่ละจังหวัดภายในเขตท้องที่ของตน

ในกรณีจำเป็นหรือมีเหตุกรณีพิเศษ ให้ผู้บัญชาการทหารบกมีอำนาจสั่งให้
แม่ทัพภาคเปลี่ยนแปลงกรรมการตรวจเลือกในบางท้องที่ได้ตามที่เห็นสมควร

คณะกรรมการตรวจเลือกในพื้นที่แต่ละจังหวัด เพื่อทำการตรวจเลือกทหาร
กองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยให้ประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งมียศไม่ต่ำ
กว่าพันโทหนึ่งคนเป็นประธานกรรมการ นายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่า
ประธานกรรมการไม่เกินสองคน สัสดีจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่จังหวัด
ที่ตรวจเลือกนั้นและนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบ วิชาศิลปะแผนปัจจุบัน ชั้น 1 สาขาเวช
กรรม หนึ่งคนหรือหลายคนเป็นกรรมการ ถ้าไม่อาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งเป็นผู้ประกอบ
วิชาศิลปะดังกล่าวเป็นกรรมการได้ ก็ให้แต่งตั้งผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาศิลปะแผนปัจจุบัน ชั้น 1
สาขาเวชกรรมแทน

หน้าที่ของกรรมการตรวจเลือกและวิธีการตรวจเลือก ให้เป็นไปตาม
หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคณะกรรมการตรวจเลือกมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน .หน้า 37-43

ประธานกรรมการตรวจเลือก มีหน้าที่อำนาจการและควบคุมการตรวจเลือก ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อ คณะกรรมการตรวจเลือกไม่อาจตกลงกัน โดยเสียงข้างมากได้กับให้มีหน้าที่ตรวจสอบการปล่อยตัว ทหารกองเกิน พร้อมกับมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกอง ประจำการให้ทหารกองเกินรับไปเป็นหลักฐาน

กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 มีหน้าที่เรียกชื่อทหารกองเกินที่ถูก เรียกมาตรวจเลือก จัดดูแลทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วให้รวมอยู่เป็นจำพวก ป้องกันมิให้ทหาร กองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วปะปนกับทหารกองเกินซึ่งยังไม่ได้ตรวจเลือกและรับทหารกองเกินที่ คณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เข้ากองประจำการ เพื่อนำไปขึ้นทะเบียนกองประจำการหรือนำ ตัวส่งนายอำเภอเพื่อออกหมายนัดเข้ารับราชการทหาร

กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 2 มีหน้าที่วัดขนาดเก็บยอดเป็นจำพวก ตรวจสอบจำนวนสลาก ควบคุมการทำสลากและอ่านสลากในระหว่างการจับสลาก

กรรมการสัสดีจังหวัด มีหน้าที่บันทึกผลการตรวจเลือกในบัญชีเรียก รับ เรื่องราวร้องขอในเหตุต่าง ๆ ซึ่งนายอำเภอได้สอบสวนแล้ว เตรียมทำสลาก บันทึกผลการจับสลาก ขึ้นทะเบียนและทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการ

กรรมการซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม มี หน้าที่ตรวจร่างกายผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือก และออกใบสำคัญให้แก่คนจำพวกที่ 3 และคนจำพวก ที่ 4 รวมทั้งควบคุมการจับสลาก

คณะกรรมการชั้นสูงประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน เป็นประธานกรรมการ เจ้าหน้าที่สัสดีซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าสัสดีจังหวัดหนึ่งคน และ ข้าราชการอื่นซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าแผนกหรือเทียบเท่าอีกหนึ่งคนเป็นกรรมการ กรรมการชั้นสูงต้องไม่เป็นบุคคลเดียวกับกรรมการตรวจเลือกและมีอำนาจหน้าที่ พิจารณาตัดสิน กรณีมีคำร้องจากผู้ที่ต้องเข้ากองประจำการซึ่งเห็นว่าคณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินไม่ถูกหรือไม่ ยุติธรรม ถ้าเป็นปัญหาเกี่ยวกับโรคหรือความพิการต้องให้แพทย์ปัจจุบันชั้น 1 ไม่น้อยกว่าสามนาย ที่มีชื่อเป็นกรรมการตรวจเลือก ซึ่งได้ตรวจผู้นั้นมาแล้วตรวจก่อนเสนอความเห็น พิจารณาตัดสิน กรณีข้อขัดแย้งระหว่างกรรมการตรวจเลือก ซึ่งทำคำชี้แจงเสนอขึ้นมา ในขณะที่ทำการตรวจเลือกคน เข้ากองประจำการ ถ้าผู้ที่ต้องเข้ากองประจำการเห็นว่าคณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินไม่ถูกหรือไม่ ยุติธรรม ก็ให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงได้ ภายในวันที่ 30 เมษายนของปีที่ตรวจเลือก หาก ยื่นคำร้องภายหลังที่กำหนดให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการชั้นสูงพิจารณา

หน้าที่ของสัสดีอำเภอ กำกับดูแลเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือที่นายอำเภอออกคำสั่งให้มาช่วยปฏิบัติงานตรวจเลือกให้ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้เรียบร้อยไม่สับสนและชี้แจงให้บันทึกหรือปฏิบัติการอื่น ๆ เกี่ยวกับการตรวจเลือกให้เรียบร้อยถูกต้อง ดูแลอำนวยความสะดวกเรียบร้อยภายในสถานที่ตรวจเลือกทุกอย่างและประสานงานกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในการตรวจสอบหรือการบันทึกเอกสารการตรวจเลือก รวมทั้งหน้าที่อื่น ๆ ที่กรรมการตรวจเลือกร้องขอจึงห้ามสัสดีอำเภอเป็นเจ้าหน้าที่ประจำโต๊ะต่าง ๆ เพราะจะไม่สะดวกที่จะปฏิบัติหน้าที่อื่น

ในการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการได้แบ่งขั้นตอนการปฏิบัติ⁵⁰ ดังนี้ การเปิดการตรวจเลือก การเรียกชื่อ ตรวจร่างกาย กำหนดคนเป็นจำพวกและวัดขนาด การตรวจสอบและปล่อยตัว การกำหนดคนเข้ากองประจำการ การส่งคนเข้ากองประจำการ ทั้งนี้ต้องให้แล้วเสร็จไม่เกินเวลา 19.00 น.

การเปิดการตรวจเลือก เมื่อสัสดีเขตหรือสัสดีอำเภอ ได้จัดคนซึ่งมาเข้ารับ การตรวจเลือกให้รวมอยู่เป็นตำบลเพื่อฟังเรียกชื่อ ให้กำหนดมีพิธีแสดงการเคารพธงชาติโดย ประธานกรรมการนำคณะกรรมการตรวจเลือกและเจ้าหน้าที่ทั้งหมดมาเคารพธงชาติหลังเสาธง โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่เชิญธงชาติ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเคารพธงชาติแล้ว ประธานกรรมการจะ ได้กล่าวถึงความสำคัญในการเข้ารับราชการทหารหรืออ่านสารของทางราชการก็ได้เพื่อจะได้ชี้แจง ให้ทหารกองเกิน ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการรับราชการทหารผลเสียหายจากการหลีกเลี่ยง พร้อมทั้งเชิญชวนให้มีการสมัครใจร้องขอเข้ากองประจำการ ให้ความเป็นธรรมในการตรวจเลือก และข้อเสียหายเกี่ยวกับการทุจริตเรื่องอื่น ๆ ตามจำเป็นจากนั้นกรรมการสัสดีจังหวัดทำการชี้แจง การปฏิบัติในการตรวจเลือกโดยสังเขปชี้แจงวิธีปฏิบัติในการร้องขอเข้ากองประจำการ ชี้แจงการ ร้องขอยกเว้นผ่อนผันและเหตุต่าง ๆ ขนาดร่างกายที่ทางราชการกำหนดให้เข้ากองประจำการ

การเรียกชื่อตรวจร่างกาย กำหนดคนเป็นจำพวกและวัดขนาด ให้แบ่ง ขั้นตอนการปฏิบัติโดยให้กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 เจ้าหน้าที่กรรมการสัสดีจังหวัด พร้อมกับเจ้าหน้าที่ของนายอำเภอ ที่มีหน้าที่ในการเรียกชื่อพร้อมกับตรวจทานใบรับรองผลการ ตรวจเลือกกับบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ ทั้งของจังหวัดและอำเภอให้ถูกต้อง ตรงกัน การเรียกชื่อเข้าตรวจร่างกายให้เริ่มเวลา 07.00 น. กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 จะ ใช้ใบรับรองผลการตรวจเลือกเรียกชื่อตามลำดับบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารฉบับที่ ได้ทำการตรวจสอบกับของจังหวัดเป็นหลักฐานในการเรียกชื่อต้องอยู่ในความรับผิดชอบของ กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 เมื่อทหารกองเกินขานว่า “มา” ให้กรรมการนายทหารสัญญา

⁵⁰ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน . การดำเนินการเรียกและตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหาร กองประจำการ. (2517). หน้า 29-41

บัตรคนที่ 1 ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนและหมายเรียกป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนตัวและผิดตัว บันทึกใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการตอนที่ 1 และตอนที่ 2 และ 3 ลงเลขที่หมายเรียกในตอนที่ 1, 2 และ 3 สอบถามการร้องขอเข้ากองประจำการ ถ้าผู้นั้นร้องขอให้บันทึกการร้องขอไว้ในตอนที่ 1 แล้วลงชื่อกำกับการบันทึกไว้ให้ทหารกองเกินที่มาลงลายชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในตอนที่ 1 เสร็จแล้วมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการตอนที่ 2 และ 3 ให้ผู้นั้นรับไปเจ้าหน้าที่ของกรมการสถิติจังหวัดตรวจใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการและบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการบันทึกช่องหมายเหตุว่าร้องขอเข้ากองประจำการ ทบ. หรือ ทร. หรือ ทอ. หรือ ดร. แล้วแต่กรณี ถ้าผู้ใดไม่ได้รับหมายเรียกให้จัดการส่งตัวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีแล้วมอบหมายเรียกให้เจ้าตัวรับไป ส่วนบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการฉบับของอำเภอเจ้าหน้าที่อำเภอก็บันทึกเช่นเดียวกับของจังหวัด ถ้าเรียกชื่อทหารกองเกินผู้ใดยังไม่มาก็ให้เรียกผ่านไปก่อนโดยยังไม่ต้องบันทึกผลใด ๆ ให้ทำการเรียกในรอบที่ 2 ถ้าหากยังไม่มาให้บันทึกว่าขาดลงในใบรับรองผลการตรวจเลือกให้กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 บันทึกในตอนที่ 1 ส่วนเจ้าหน้าที่ของกรมการสถิติจังหวัดให้ตรวจสอบบัญชีเรียก ถ้าหากปรากฏว่าเป็นผู้ที่รับหมายเรียกแล้วให้ลงบัญชีเรียกในช่องเรียกชื่อแล้วปรากฏว่า บันทึกขาดด้วยหมึกแดง ถ้าเป็นคนที่อยู่ในกำหนดเรียกธรรมดาไม่ได้รับหมายเรียกให้ลงบัญชีเรียกในช่องได้รับหมายเมื่อใดและไม่ได้รับเพราะเหตุใดว่า ไม่มารับหมายเรียกตามมาตรา 25 หากเป็นคนอายุอื่นไม่ได้รับหมายให้สอบถามกำนันผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่เทศบาลที่มีหน้าที่บอกจำหน่ายให้บันทึกไว้ตามที่บอกจำหน่ายตามระเบียบ เช่น ไปจากท้องที่ไม่ทราบที่อยู่อพยพไปจากท้องที่ตาย ต้องโทษที่เรือนจำจังหวัดร้อยเอ็ด โดยให้ผู้บอกจำหน่ายลงชื่อกำกับไว้เป็นหลักฐาน บัญชีเรียกของอำเภอบันทึกตามบัญชีเรียกของจังหวัดหลังจากนั้นให้นำทหารกองเกินไปที่โต๊ะตรวจร่างกายนำบัญชีเรียกของจังหวัดส่งให้กรมการสถิติจังหวัด บัญชีเรียกของอำเภอส่งให้เจ้าหน้าที่ของอำเภอ จากนั้นกรมการสถิติจังหวัดก็จะเรียกชื่อทหารกองเกินเข้าตรวจร่างกายหากมีแพทย์หลายสายให้จัดเจ้าหน้าที่ในความรับผิดชอบของกรมการสถิติจังหวัดและของอำเภอเท่ากับจำนวนแพทย์เพื่อจะได้บันทึกผลในบัญชีเรียกขณะเรียกชื่อมีผู้ร้องขอยกเว้นผ่อนผันหรือร้องขอในเหตุอื่น ๆ ให้เจ้าหน้าที่รับคำร้องรับคำร้องนำมามอบให้นายอำเภอท้องที่สอบสวนบุคคลที่ร้องในเหตุต่าง ๆ เพื่อมอบให้ประธานกรรมการตรวจเลือกได้พิจารณาโดยให้กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 บันทึกใบรับรองผลการตรวจเลือกตอนที่ 1 ไว้

การตรวจร่างกายและแบ่งคนเป็นจำพวกคณะกรรมการตรวจเลือกสามารถแบ่งบุคคลที่เข้ารับการตรวจเลือกออกเป็น 4 จำพวก ได้แก่

จำพวกที่ 1 ได้แก่คนที่มีร่างกายสมบูรณ์ไม่มีอวัยวะพิการ หรือผิดส่วนแต่อย่างใด

จำพวกที่ 2 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายเป็นได้ชื่อว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ 1 แต่ไม่ถึงทุพพลภาพ

จำพวกที่ 3 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการในขณะนั้นได้เพราะป่วยซึ่งจะบำบัดให้หายภายใน 30 วัน ไม่ได้

จำพวกที่ 4 ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคที่ไม่สามารถจะรับราชการทหารได้

เมื่อได้แยกคนเป็นจำพวกตามกฎหมายเข้ารับราชการทหารได้กำหนดให้คนจำพวกที่ 1 ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการเป็นลำดับที่หนึ่ง โดยคัดเลือกผู้มีความสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตรขึ้นไป หากมีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการให้เลือกความสูงรองลงมาตามลำดับจนพอกับความต้องการ ถ้าเลือกถึงขนาดใดเกินจำนวนที่ต้องการให้จับสลากเฉพาะขนาดนั้น หากคนจำพวกที่ 1 มีไม่พอกับจำนวนที่ทางราชการต้องการให้เอาคนจำพวกที่ 2 หากยังไม่พออีกให้เลือกคนที่ได้รับการผ่อนผันการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ถ้าทหารกองเกินมีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการให้มีการจับสลากผู้ใดจับสลากได้แผนกทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ให้ส่งเข้ากองประจำการในแผนกที่จับสลากได้ สำหรับการจับสลากต้องจับให้มีจำนวนเท่ากับจำนวนทหารกองเกินที่จับเท่ากับยอด โดยแบ่งเป็นสลากเครื่องหมายสีแดง และเครื่องหมายสีดำ เครื่องหมายสีแดงให้มีจำนวนเท่ากับจำนวนที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการนอกนั้นเป็นเครื่องหมายสีดำ หากในการตรวจเลือกต้องส่งทหารกองเกินเข้ากองประจำการหลายเหล่าให้ระบุชื่อเหล่าในสลากเครื่องหมายสีแดงตามจำนวนที่ต้องการ

การวัดขนาดเมื่อได้ทำการตรวจร่างกายและแบ่งคนเป็นจำพวกแล้วให้นายทหารสัญญาบัตรคนที่ 2 ทำการวัดขนาด เจ้าหน้าที่วัดขนาดสูงและขนาดรอบตัวจะใช้คน ๆ เดียวกันก็ได้

วิธีการวัดขนาดให้กระทำดังนี้ ให้ยืนตั้งตัวตรงสันเท้าชิดกันขนาดสูงให้วัดตั้งแต่สันเท้าจนสุดศีรษะ ขนาดรอบตัวให้คล้องแถบเมตรรอบตัวในขณะกางแขนหรือยกแขนทั้งสองข้างขึ้น โดยให้ริมล่างของแถบเมตรได้ระดับราวนม โดยรอบ เมื่อได้ลดแขนลงในลักษณะทำตรงให้วัดเมื่อหายใจออกเต็มที่หนึ่งครั้งและหายใจเข้าเต็มที่หนึ่งครั้ง คนที่จะเข้ารับราชการทหารกองประจำการได้ต้องมีขนาดรอบตัวตั้งแต่เจ็ดสิบหกเซนติเมตรขึ้นไปในเวลาหายใจออก และขนาดสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรสี่สิบหกเซนติเมตรถ้าขนาดรอบตัวหรือขนาดสูงอย่างใดอย่างหนึ่งต่ำกว่าที่

กำหนดไว้ให้ถือว่าเป็นคนไม่ได้ขนาดการวัดขนาดสามเมตร พระภิกษุ กระทำในห้องลับที่จัดไว้ การวัดขนาดให้จัดสายเดี่ยวเท่านั้น

การตรวจสอบและปล่อยตัว การตรวจสอบและปล่อยตัวให้กระทำตามลำดับ คือคนจำพวกที่ 4, คนไม่ได้ขนาด, คนผ่อนผัน, คนจำพวกที่ 2 คนจำพวกที่ 1 ขนาดรัดรอง (ในกรณีของคนได้ขนาดพอ), คนจำพวกที่ 1 ที่ได้ขนาด (ถ้าไม่มีการจับสลากเพราะมีคนร้องขอเข้ากองประจำการ) โดยให้ประธานกรรมการตรวจเลือกตรวจสอบใบรับรองผลการตรวจเลือก และบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการฉบับของจังหวัดให้ถูกต้องตรงกัน รวมทั้งการพิจารณาและตรวจร่างกายของทหารกองเกินเป็นครั้งสุดท้ายก่อนมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ ท่อนที่ 3 ให้ทหารกองเกินรับไป ก่อนปล่อยตัวประธานกรรมการตรวจเลือกจะต้องตรวจดูการลงลายมือชื่อของคณะกรรมการตรวจเลือกให้สมบูรณ์ ก่อนการดำเนินการจับสลากให้กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 ตรวจสอบและทำลายใบรับรองผลการตรวจเลือกท่อนที่ 3 สำหรับผู้ที่ไม่มาเข้ารับการตรวจเลือก และใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ ที่ไม่ได้ใช้ด้วยเครื่องเจาะทำลายเอกสาร โดยวิธีเจาะทะลุทุกแผ่นในระดับกึ่งกลางของแผ่น โดยเหลือไว้เป็นอะไหล่ไว้ 5 ฉบับ สำหรับใช้ในกรณีผู้ถูกเรียกมาช้ากว่ากำหนด คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาปรับตรวจเลือก และเมื่อเสร็จการตรวจเลือกแล้ว หากไม่ได้ใช้หรือเหลือจากใช้เท่าใดก็ให้ทำลายเสียทั้งหมด โดยในการกระทำนี้ให้อยู่ในความควบคุมและกำกับดูแลของประธานกรรมการตรวจเลือก

ทหารกองเกินที่ถูกกำหนดเข้ากองประจำการ คือทหารกองเกินที่จัดอยู่เป็นคนจำพวกที่ 1 โดยคณะกรรมการตรวจเลือกจะตรวจสอบยอดอีกครั้งเพื่อเตรียมทำสลาก ในกรณีที่ไม่ต้องมีการจับสลาก เนื่องจากจำนวนทหารกองเกินมีจำนวนเท่ากับจำนวนที่ส่งเข้ากองประจำการ กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 2 จะเรียกชื่อทหารกองเกินทั้งหมด เพื่อนำตัวส่งเข้ากองประจำการถ้าจะต้องส่งเข้ากองประจำการหลายเหล่า กรรมการตรวจเลือกจะกำหนดให้เข้ากองประจำการโดยการจับสลากแยกเหล่านั้น ๆ

การจับสลาก หากทหารกองเกินซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติเหมาะสมแก่การเข้ารับราชการทหารกองประจำการมากกว่าที่ทางราชการต้องการหรือเกินกำหนด เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและเป็นธรรม คณะกรรมการตรวจเลือกมีวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) การจะกำหนดให้ตำบลใดจับสลากก่อนหลังคณะกรรมการตรวจเลือกจะให้ผู้แทนของแต่ละตำบล เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี หรือผู้แทนของทหารกองเกินของตำบลมาจับสลากเพื่อจัดลำดับการจับสลากก่อนหลัง

2) กรรมการนายทหารสัญญาบัตรและกรรมการสัสดีจังหวัดร่วมกันทำการตรวจสอบยอดจำนวนสลากทั้งสลากสีดําและแดงให้ตรงกันกับจำนวนคนที่จับสลากและม้วนสลากให้มีลักษณะเหมือนกันและเท่ากัน

3) กรรมการนายทหารสัญญาบัตรเรียกชื่อคนที่จับสลากทุกคําบลมารวมกันเพื่อตรวจสอบตัวคนกับบัญชีเรียกฯ และขอให้ผู้ถูกต้องตรงกันก่อนทำการจับสลาก

4) กรรมการสัสดีจังหวัดนำภานะบรรจุสลากเปิดแสดงโดยเปิดเผยต่อคณะกรรมการตรวจเลือกและผู้ถูกเรียกเพื่อแสดงความบริสุทธิ์กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 2 นำสลากที่เตรียมไว้ใส่ภานะคลุกเคล้าต่อหน้าคณะกรรมการตรวจเลือกและผู้จับสลาก

5) ก่อนเริ่มทำการจับสลากประธานกรรมการตรวจเลือก ชี้แจงให้ผู้จะต้องจับสลากให้ทราบว่ามีผู้จะต้องจับสลากทั้งหมดจำนวนเท่าใด ต้องส่งเข้ากองประจำการเหล่าใดเท่าใด กำหนดวันเข้ารับราชการทหารกองประจำการในวัน เดือน ปีใด สลากมี 2 ชนิด ประกอบด้วยสลากสีดําสำหรับผู้ที่ไม่ต้องส่งตัวเข้ากองประจำการและปล่อยตัวไป และสลากสีแดงสำหรับผู้ที่จะต้องส่งเข้ากองประจำการผู้ที่ถูกเรียกชื่อเข้าจับสลากจะต้องบอกชื่อตัวชื่อสกุลต่อกรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 2 และแสดงความบริสุทธิ์ ให้แบมือข้างที่จะจับสลากชูขึ้นเหนือศีรษะก่อนที่จะจับสลากคนหนึ่งสามารถจับได้เพียงสลากเดียวหากจับมากกว่าหนึ่งสลากให้จับใหม่เมื่อจับสลากแล้วให้ส่งสลากให้กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 2 เป็นผู้คลี่อ่านผู้จับได้สลากสีแดง กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 จะนำตัวไปขึ้นทะเบียนกองประจำการหรือจะนำไปปรับหมายนัดแล้วแต่กรณี สำหรับผู้จับสลากได้สีดําเมื่อได้รับใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการแล้วให้ปล่อยตัวออกไปทางที่กำหนดไว้หลังจากจับสลากผู้จับสลากทุกคนจะต้องลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ ทุกคน

ภายหลังที่ได้จับสลากเสร็จขึ้นตอนต่อไปคือการส่งคนเข้ากองประจำการ โดยแยกเป็น 2 กรณี ประกอบด้วยผู้ซึ่งเข้ากองประจำการในวันตรวจเลือกกรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 จะมอบตัวให้กรรมการสัสดีจังหวัดดำเนินการวิธีขึ้นทะเบียนกองประจำการและให้เจ้าหน้าที่ของแผนกนั้น ๆ ลงชื่อเป็นผู้นำขึ้นทะเบียน พร้อมกับทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการมอบให้ฝ่ายรับคนรับไปพร้อมกับตัวคน หากมีพระภิกษุ สามเณร ที่ถูกเข้ากองประจำการถ้ารูปใดขอผ่อนผันยังไม่ลาสิกขาในวันตรวจเลือก คณะกรรมการตรวจเลือกจะผ่อนผันให้ลาสิกขาได้ไม่เกิน 10 วัน หลังจากเสร็จการตรวจเลือกของจังหวัดนั้น ๆ หรือผู้ซึ่งจะต้องส่งเข้ากองประจำการภายหลังวันตรวจเลือกกรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 1 จะมอบตัวให้นายอำเภอท้องที่ที่ทำการตรวจเลือกจัดการออกหมายนัดเข้ารับราชการทหารกองเกินให้ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการรับไป

กำหนดเวลาเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 9 ได้กล่าวไว้ว่าทหารกองเกินซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการและเมื่อต้องเข้ากองประจำการจะต้องเข้ากองประจำการมีกำหนดสองปี ส่วนผู้ซึ่งมีคุณวุฒิพิเศษหรือเมื่อมีกรณีพิเศษจะเข้ารับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่ผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษจะอ้างสิทธิดังกล่าวได้จะต้องต่อเมื่อแสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกหรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในร้องขอกรณีที่ทหารกองเกินเข้ารับราชการแล้วแต่ยังขึ้นทะเบียนกองประจำการไม่ได้ในวันที่ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการจะขึ้นทะเบียนกองประจำการภายหลังจากวันเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ และให้ถือว่าผู้นั้นได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการตั้งแต่วันที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่ออยู่ในกองประจำการจนครบกำหนดแล้วให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ดังนี้

- กองหนุนชั้นที่ 1 7 ปี
- กองหนุนชั้นที่ 2 10 ปี
- กองหนุนชั้นที่ 3 6 ปี

เมื่ออยู่ครบทั้งสามชั้นแล้วให้ปลดเป็นราชการทหารประเภทที่ 1

บุคคลที่ได้สำเร็จการศึกษาวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาวชิรทหารและมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวงให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปีหรือให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยมีต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ ขึ้นอยู่กับวิธีการและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงแต่จะอ้างสิทธินั้นได้ให้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกหรือต่อกรมกองหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอหรือต่อหน่วยทหารที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการเป็นเฉพาะแต่กรณีส่วนที่จะให้อยู่ในกองหนุนชั้นใดและเป็นเวลาเท่าใดให้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการปลดทหารกองเกินที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

ให้สัตตจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัดร่วมกันออกหนังสือสำคัญ (แบบ สด. 8) ให้แก่ทหารที่ถูกปลดเป็นทหารกองหนุนไว้เป็นหลักฐานถ้าหนังสือสำคัญชำรุดหรือสูญหายให้ผู้ถือแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่เพื่อขอรับหนังสือสำคัญใหม่โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับหนึ่งบาทแต่ถ้าการชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

จะเห็นได้ว่าระยะเวลาที่อยู่ในกองประจำการนั้นตามกฎหมายรับราชการทหารให้รับราชการกำหนดไว้ไม่น้อยกว่าสองปี แต่ก็มีข้อยกเว้นไว้ 3 กรณี คือกรณีผู้ที่มีคุณวุฒิ

พิเศษหรือเมื่อมีกรณีพิเศษและผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาด้านอาหาร บุคคลในกรณีผู้มีคุณวุฒิพิเศษและผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาด้านอาหาร บุคคลในกรณีผู้มีคุณวุฒิพิเศษอาจอยู่ในกองประจำการน้อยกว่าสองปีหรืออาจไม่ต้องอยู่ในกองประจำการเลยก็ได้กล่าวคือขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ทันทีโดยตัวไม่ต้องเข้ารับราชการในกองประจำการเลยก็ได้การให้สิทธิได้ไว้ลดหลั่นกันหากเข้ากองประจำการโดยวิธีบังคับก็จะให้สิทธิไว้อีกอย่างหนึ่ง หากเป็นการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการเองก็จะให้สิทธิอีกอย่างหนึ่งคือให้สิทธิได้รับวันลดหย่อนการรับราชการมากขึ้นหรืออยู่ในกองประจำการน้อยวันลง สำหรับบุคคลบางประเภทถ้าไม่สมัครเข้ารับราชการก็ไม่ได้สิทธิลดหย่อนวันรับราชการในกองประจำการเลย จะมีสิทธิต่อเมื่อสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการเอง ผู้ซึ่งมีคุณวุฒิซึ่งสมควรให้อยู่ในกองประจำการน้อยกว่าสองปี⁵¹ คือ

- 1) ข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร
- 2) ข้าราชการตุลาการ
- 3) คาโต๊ะยุติธรรม
- 4) ข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการ และรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าชั้นตรีขึ้นไป
- 5) ข้าราชการอัยการ
- 6) ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าชั้นตรีขึ้นไป
- 7) พนักงานเทศบาลซึ่งรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าชั้นตรีขึ้นไป
- 8) ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นอุดมศึกษา
- 9) ผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาหารจากต่างประเทศซึ่งกระทรวงกลาโหมรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาด้านอาหาร
- 10) ผู้สำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่ 2 หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าว

⁵¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 24 (พ.ศ.2498) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497

11) ผู้สำเร็จวิชาชีพจากโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูงของกระทรวงศึกษาธิการ
 12) ผู้สำเร็จวิชาชีพที่มีหลักสูตรเวลาเรียนไม่น้อยกว่าสามปีจากโรงเรียนอาชีวศึกษาซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะ และรับผู้สำเร็จตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นที่ 3 หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าว

13) ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไป หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าว

บุคคลที่กล่าวในข้อ 1 ถึง 8 ให้รับราชการกองประจำการหนึ่งปีแต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหกเดือนหากเป็นบุคคลที่กล่าวใน 9 ให้รับราชการทหารกองประจำการ ดังนี้

1) ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่หนึ่งให้รับราชการกองประจำการหนึ่งปีหกเดือนแต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งปี

2) ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่สองให้รับราชการกองประจำการหนึ่งปีแต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหกเดือน

3) ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่สามให้รับราชการกองประจำการหกเดือนแต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงสามเดือน

4) ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่สี่ให้รับราชการกองประจำการสี่เดือนแต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงสองเดือน

5) ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ห้าให้รับราชการกองประจำการสองเดือนแต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งเดือน

หากเป็นกรณีบุคคลใน 10 ถึง 13 และเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งปี

ทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารซึ่งสมควรให้อยู่ในกองประจำการน้อยกว่าสองปีหรือมีต้องเข้ารับราชการในกองประจำการตามความในมาตรา 9 วรรคสาม คือ

1) ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่หนึ่งให้รับราชการกองประจำการหนึ่งปีหกเดือนแต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้ร้องขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งปี

2) ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่สองให้รับราชการกองประจำการหนึ่งปีแต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้ร้องขอเข้ารับราชการในกองประจำการก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหกเดือน

3) ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาระดับปริญญาตรีตามหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่สามขึ้นไปให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนโดยมิต้องเข้ารับราชการในกองประจำการ

4) ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาระดับปริญญาตรีตามหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีสำหรับนักศึกษาและนิสิตในมหาวิทยาลัยซึ่งเฝ้าอยู่ก่อน พ.ศ. 2501 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ขึ้นไปให้ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนโดยมิต้องเข้ารับราชการในกองประจำการ

1.4.10 การปลดทหารกองประจำการ

ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 9⁵² ทหารกองประจำการเมื่ออยู่ในกองประจำการจนครบกำหนดให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ดังนี้

- กองหนุนชั้นที่ 1 7 ปี
- กองหนุนชั้นที่ 2 10 ปี
- กองหนุนชั้นที่ 3 6 ปี

ตามลำดับชั้นไปจนปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ 1 การปลดทหารกองประจำการเป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 1 นั้น ถ้ากระทรวงกลาโหมว่ามีเหตุจำเป็นจะเลื่อนกำหนดเวลาปลดไปก็ให้สั่งเลื่อนไปได้ตามความจำเป็น ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจกระทรวงกลาโหมสั่งเลื่อนเวลาปลดออกไปเท่านั้น แต่จะสั่งเลื่อนกำหนดเวลาปลดเข้ามาไม่ได้ แต่ได้ให้อำนาจให้ลาพักการปลดโดยถือว่าตัวยังคงรับราชการอยู่ในกองประจำการได้เพราะยังไม่ได้ปลด

ทหารกองเกินเมื่อมีอายุครบกำหนดปลดแล้วให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามลำดับ ดังนี้

- อายุสามสิบปีบริบูรณ์ เป็น ทหารกองหนุนชั้นที่ 2
- อายุสี่สิบปีบริบูรณ์ เป็น ทหารกองหนุนชั้นที่ 3

⁵² พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 9

- อายุสี่สิบหกปีบริบูรณ์ เป็น พันราชการทหารประเภทที่ 2

ผู้ที่เป็นทหารกองเกินตั้งแต่เริ่มแรกไม่เคยเปลี่ยนสภาพเป็นทหารประเภทอื่น หากเป็นทหารกองเกินอยู่จนถึงอายุสามสิบปีบริบูรณ์ จึงจะถูกลงปลดเป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 2 ประเภทที่ 2 และเมื่ออายุครบ 40 ปีบริบูรณ์ปลดเป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 3 ประเภทที่ 2 อายุครบสี่สิบหกปีบริบูรณ์ปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ 2 การปลดทหารกองเกินเป็นทหารกองหนุนชั้นต่าง ๆ ของประเภทที่ 2 ไม่ต้องทำพิธีปลดและไม่ต้องเปลี่ยนใบสำคัญใหม่ให้ปลดไปในตัวเมื่อผู้นั้นมีอายุถึงขั้นที่กำหนดและคงถือใบสำคัญฉบับเดิมที่ได้รับเมื่อไปแสดงตนขอลงบัญชีทหารกองเกิน ซึ่งในใบสำคัญนั้นเจ้าหน้าที่จะลงกำหนด วัน เดือน ปี ที่จะถูกลงปลดเป็นกองหนุนชั้นต่าง ๆ จนกระทั่งปลดพันราชการทหารไว้ให้ตลอด นอกจากนั้นผู้ที่ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 18 เมื่อมีอายุตั้งแต่ 30 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปก็ต้องจัดเข้าเป็นทหารกองหนุนชั้นต่าง ๆ ตามอายุที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ด้วย เช่น ลงบัญชีทหารกองเกินอายุ 38 ปี ก็เป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 2 ประเภทที่ 2 ในวันลงบัญชีหรือลงบัญชีทหารกองเกินเมื่ออายุ 42 ปี ก็เป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 3 ประเภทที่ 2 ในวันลงบัญชี

ทหารกองประจำการ ถ้าต้องจำคุกหรือจำขังครั้งเดียวหรือหลายครั้งเมื่อมีกำหนดวันที่จะต้องพ้นหรือต้องโทษรวมได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีหรือทหารกองประจำการผู้ใดซึ่งกระทรวงกลาโหมเห็นว่าจะกระทำให้เสื่อมเสียแก่ราชการทหารด้วยประการใดจะปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ก็ได้

ในการปลดทหารกองประจำการออกจากกองประจำการให้สัตย์จังหวัดพร้อมผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้แก่ทหารที่ถูกปลดไว้เป็นหลักฐานหากใบสำคัญหากชำรุดหรือสูญหายให้ผู้ถือแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่เพื่อขอรับใบสำคัญใหม่โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท หากการชำรุดหรือสูญหายเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

1.4.11 การหนีราชการทหาร⁵³

การหนีราชการทหารเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 45 ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเป็นนายทหารสัญญาบัตร ชั้นประทวน ชั้นนายสิบ ชั้นจ่า หรือเป็นพลทหารก็ดี ถ้าและมันขาดหน้าที่ราชการ โดยมีได้รับอนุญาตหรือมันขาดจากราชการในกองทหารหรือเดินเรือ ไปจากที่หรือคำสั่งเรียกระดมเตรียมศึกนั้นไซ้รู้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานหนีราชการ อีกนัยหนึ่งมันขาดราชการจนถึงกำหนดที่จะกล่าวต่อไปนี้

⁵³ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. ให้ใช้คำแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสัตย์ พ.ศ. 2529. (2529).

- ขาด 24 ชั่วโมงต่อหน้าราชศัตร์
- ขาด 3 วัน ถ้ามิใช่ต่อหน้าราชศัตร์ แต่ในเวลาสงคราม หรือในเขตที่ใช้
กฎอัยการศึก
- ขาด 15 วัน ในเวลาอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ดังนี้ ไซ้รู้ท่านก็ว่ามันมี
ความผิดฐานหนีราชการคู่กัน

จากบทบัญญัติดังกล่าวพอจะแยกเป็นองค์ประกอบความผิดได้ คือ ผู้จะมีความผิดฐานหนีราชการจะเป็นได้เฉพาะนายทหารสัญญาบัตร ชั้นประทวน หรือเป็นพลทหาร ซึ่งขาดจากหน้าที่ราชการในลักษณะใดลักษณะหนึ่งคือขาดจากหน้าที่ราชการ โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือขาดจากหน้าที่ราชการที่พ้นกำหนดการอนุญาตให้ลาหรือขาดจากหน้าที่ราชการโดยเจตนา หลีกเลี่ยงจากการไปปฏิบัติราชการตามคำสั่งให้เดินกองทหารหรือเดินเรือไปจากที่หนึ่งหรือคำสั่งเรียกระดมเตรียมศึกโดยกำหนดช่วงเวลาไว้ว่าถ้าขาดราชการครบ 24 ชั่วโมงต่อหน้าราชศัตร์หรือขาดราชการครบ 3 วัน ในเวลาสงครามหรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึกหรือขาดราชการครบ 15 วัน ในที่หรือเวลาอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาถือว่ามีความผิดฐานหนีราชการ

ทหารหนีราชการจะต้องถูกลงอาญาตามที่กำหนดไว้ในระเบียบการลง
อาญาทหารขาดหนีราชการ ในการคำนวณวันหนีราชการ

- 1) ให้นับตั้งแต่วันแรกที่ขาดราชการไปเป็น 1 วัน ไม่ว่าจะขาดไปในเวลาใด
ในวันนั้นและไม่นับวันที่ได้ตัวมารวมเป็นวันหนีราชการ
- 2) หนีราชการครบรอบปีตามสุริยคติกาลให้นับ 1 รอบ 12 เดือนเป็น 1 ปี
เช่นหนีราชการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2561 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2561 (จับได้วันที่ 1 มกราคม 2562)
เท่ากับ 1 ปี
- 3) หนีราชการไม่ครบรอบปีสุริยคติกาล หรือหนีราชการเกิน 1 รอบปี แต่
คำนวณจำนวนวันหนีราชการหรือเศษของจำนวนปีที่หนีราชการได้ไม่ถึง 360 วัน ให้นับเศษของปี
ที่เป็นจำนวนวันนั้นให้เป็นเดือน โดยถือเอาเกณฑ์ 30 วัน เป็น 1 เดือน
- 4) ถ้าหนีราชการไม่ครบรอบปีตามสุริยคติกาลหรือหนีราชการเกิน 1 รอบปี
แต่คำนวณวันหนีราชการหรือเศษของจำนวนปีที่หนีราชการได้ตั้งแต่ 360 วัน ถึง 364 วันให้ถือเอา
360 วัน เป็นหลักสำหรับคำนวณทัณฑ์เท่ากันหมด

สำหรับความผิดกรณีฐานหนีราชการให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภท
ที่ 2 หรือพ้นราชการทหารประเภทที่ 2 แล้วแต่กรณี โดยไม่ต้องสั่งลงทัณฑ์อายุความให้นับดังนี้

ผู้ที่หนีราชการไปก่อน 1 ม.ค.2500 กำหนดอายุความ ดังนี้

- (1) หนีไปเข้าอยู่กับพวกราชศัตร์หรือหนีต่อหน้าราชศัตร์ อายุความ 20 ปี

(2) หนีเวลาสงครามหรือในเขตใช้กฎอัยการศึก อายุความ 15 ปี

(3) หนีเวลาปกติ อายุความ 5 ปี

ผู้ที่หนีราชการตั้งแต่ 1 ม.ค.2500 เป็นต้นมา

(1) หนีไปเข้าอยู่กับพวกราชศัตรูหรือหนีต่อหน้าราชศัตรู อายุความ 20 ปี

(2) หนีเวลาสงครามหรือในเขตใช้กฎอัยการศึก อายุความ 15 ปี

(3) หนีเวลาปกติ อายุความ 10 ปี

การติดตามทหารหนีราชการ

(1) การติดตามทหารหนีราชการในเขตกรุงเทพมหานครให้ผู้บังคับหน่วยทหารต้นสังกัดแจ้งการขอติดตามทหารหนีราชการตรงไปยังกรมตำรวจ

(2) ทหารหนีราชการที่ทางฝ่ายทหารได้มีหนังสือขอร้องให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจัดการจับกุมให้ทัน ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับตัวไว้เพื่อมอบให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ แต่ถ้าหากว่ามีสารวัตรทหารอยู่ในท้องที่นั้นให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้สารวัตรทหารเป็นผู้จับกุม

(3) ทหารหนีราชการที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับได้นั้นให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจควบคุมไว้แล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทหารทราบโดยเร็วที่สุด

1.4.12 สิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ⁵⁴

1) การสมัครใจเข้ารับราชการทหารกองประจำการต่อทหารกองประจำการ เมื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการจนครบกำหนดปลดแล้วเมื่อมีความประสงค์ที่จะสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการต่อทางราชการกำหนดให้สามารถเข้ารับราชการต่อได้จนมีอายุครบ 25 ปีบริบูรณ์ โดยจะต้องแจ้งความประสงค์ที่จะอยู่ต่อกับหน่วยต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี

2) ทหารกองประจำการขอลาศึกษาต่อและเงื่อนไขทหารกองประจำการ ถ้าหากมีความประสงค์ที่จะขอลาศึกษาเล่าเรียนต่อทางราชการ ได้มีการอนุญาตให้ลากลับไปศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา โดยต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนด สำหรับนักศึกษาที่ถูกเข้ากองประจำการมีสิทธิได้รับการผ่อนผันให้ลาไปศึกษาต่อจนสำเร็จ คือ

(1) ผู้ที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถานศึกษาแห่งใหม่ แต่อยู่ในระหว่างรอฟังผลการสอบ ต้องไปเข้ารับการศึกษาและถูกเข้ากองประจำการ

(2) ผู้ที่ไม่ได้ขอยกเว้นหรือผ่อนผันการตรวจเลือกฯ ตามกฎหมาย เนื่องจากมีเหตุสุดวิสัย เพราะประสบอุบัติเหตุหรือป่วยซึ่งไม่สามารถมาศึกษาได้ในห้วงเวลาที่

⁵⁴ วารสารรักษาดินแดน หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน, ปีที่ 21 ฉบับที่ 109 .หน้า 17

สถานศึกษาประกาศให้นำหลักฐานมาแสดงเพื่อขอผ่อนผันการตรวจเลือก แต่ต้องไม่เป็นนักศึกษาภาคสมทบ หรือกรณีไม่ใช่ความผิดของนักศึกษา และเป็นเหตุให้นักศึกษาไม่ได้รับสิทธิยกเว้นหรือผ่อนผันการตรวจเลือกฯ เช่น เจ้าหน้าที่ของสถานศึกษาส่งรายชื่อเพื่อขอยกเว้นหรือผ่อนผันการตรวจเลือกฯ ผิดพลาดหรือตกหล่น, เรื่องที่สถานศึกษาขอยกเว้นหรือผ่อนผันการตรวจเลือกฯ ไปยังจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารแล้วหายในระหว่างส่งเอกสารหรือส่งเอกสารภายหลังเสร็จสิ้นการตรวจเลือกฯ แล้ว

(3) นักศึกษาที่ได้ยื่นเรื่องขอผ่อนผันการเข้ารับราชการทหารกองประจำการไว้กับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะอนุมัติหรือไม่อนุมัติก็ตาม ต้องไปรายงานตัวเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการตามกำหนดในหมายนัดของอำเภอที่หน่วยสี่สี่เขต/อำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหาร เพื่อนำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการและส่งเข้าหน่วยทหารถ้าหน่วยทหารรับตัวไว้แล้ว สำหรับผู้ที่ได้รับอนุมัติให้ลาไปศึกษาต่อได้หน่วยทหารต้นสังกัดก็จะออกบัตรอนุญาตลาแบบ 2 ให้รับไปและถือไว้เป็นหลักฐาน

(4) เวลาที่ลาไปศึกษาไม่คิดเป็นเวลารับราชการในกองประจำการ

(5) สิทธิที่ได้บังเกิดขึ้นในระหว่างที่ลาไปศึกษาต่อนั้นไม่ทำให้เกิดประโยชน์และสิทธิใด ๆ ในการรับราชการทหารกองประจำการ

(6) ให้ลาศึกษาต่อได้เฉพาะหลักสูตรสาขาวิชาและในสถานบันศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่เท่านั้น

(7) ถ้าสำเร็จการศึกษาหรือต้องออกจากการศึกษานั้น ๆ หรือมีอายุครบ 26 ปีบริบูรณ์ ก่อนกำหนดที่อนุมัติไว้ก็ให้กลับเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการตามต้นสังกัดเดิม

3) อัตราเงินเดือน

(1) ทหารกองประจำการปีที่ 1 ห้วงระหว่างการฝึกหลักสูตรทหารใหม่ (2 เดือน) รับเงินเดือนระดับ พ.1 ชั้น 3 (1,630 บาท) หลังจากผ่านการฝึกหลักสูตรทหารใหม่รับเงินเดือนระดับ พ.1 ชั้น 16 (3,670 บาท) ระหว่างการฝึกหลักสูตรผู้ช่วยครุทหารใหม่รับเงินเดือนระดับ พ.1 ชั้น 17 (4,160 บาท)

(2) ทหารกองประจำการปีที่ 2 ทหารกองประจำการทั่วไปรับเงินเดือนระดับ พ.1 ชั้น 18 (4,400 บาท) เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยครุทหารใหม่รับเงินเดือนระดับ พ.1 ชั้น 19 (4,620 บาท) เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นสิบตรีกองประจำการรับเงินเดือนระดับ พ.1 ชั้น 20 (4,870 บาท)

(3) เงินเดือนทหารกองประจำการ เมื่อรวมกับเงินเพิ่มค่าครองชีพ
ชั่วคราวจะรวมเป็นเงิน 10,000 บาท

4) เบี้ยเลี้ยง คือ เงินที่ทางราชการจ่ายให้ทหารกองประจำการเพื่อเป็น
ค่าอาหารและใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีพประจำวัน

(1) เบี้ยเลี้ยงประจำเป็นการปฏิบัติงานอยู่ในที่ตั้งปกติจะได้รับวันละ
96 บาท

(2) กรณีเดินทางไปราชการนอกที่ตั้งปกติจะได้รับวันละ 120 บาท

(3) กรณีไปปฏิบัติราชการเพื่อป้องกันและปราบปรามนอกที่ตั้งปกติ
หรือไปปฏิบัติราชการพิเศษเพื่อความมั่นคงแห่งชาติจะได้รับวันละ 240 บาท

5) เครื่องแต่งกาย, เครื่องนอน, เครื่องสนาม และของใช้ส่วนตัว ทหาร
กองประจำการจะได้รับเครื่องนอนและเครื่องประกอบเครื่องแต่งกายทหารทั่วไปและของใช้
ส่วนตัวเท่าที่จำเป็นตามสิทธิอัตราการจ่ายทุกคน

6) การเลี้ยงดูหน่วยทหารหรือกรมกองทหารจะจัดให้การทำอาหารเลี้ยง
ดูแก่ทหารในหน่วยทหาร โดยหักเงินจากเบี้ยเลี้ยง ทั้ง 3 มื้อ เพื่อความสะดวกสบายไม่ต้องกังวลกับ
เรื่องอาหารการกิน

7) การบันเทิง ภายหลังจากทำการฝึกแล้วตามระยะเวลาอันสมควร
ผู้บังคับบัญชาจะจัดให้มีมหรสพให้ทหารชมเป็นครั้งคราว เช่น คนตรี วิทยุยนตร์ เป็นต้น
นอกจากนี้กองร้อยจะจัดให้มีห้องนั่งเล่น ซึ่งอาจจะมีหนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ และอุปกรณ์กีฬาในร่ม
เป็นต้น

8) การกีฬาหน่วยทหารมีการเสริมให้กำลังพลได้มีการเล่นกีฬา ออก
กำลังกาย เช่น ฟุตบอล, ตะกร้อ, บาสเกตบอล และปิงปอง เป็นต้น ซึ่งนับว่าได้ว่าเป็นการส่งเสริม
สุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้กำลังพลมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

9) การได้รับสิทธิพิเศษ ในการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน
ทหาร

(1) ทหารบก ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ เทียบเท่า อายุไม่เกิน 24 ปีบริบูรณ์ จะได้รับสิทธิสอบคัดเลือกเป็น
นักเรียนนายสิบทหารบก ได้ถึงร้อยละ 40 ของจำนวนที่นั่งนักศึกษา ถ้าหากมีผลการเรียนที่อยู่ใน
ระดับดีเยี่ยม จะได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารตามจำนวนที่กองทัพกจัดสรรให้

(2) ทหารเรือ จะได้รับคะแนนพิเศษในการสอบเข้าเป็นนักเรียน
จ่าทหารเรือ หากผ่านการเป็นทหารกองประจำการ 6 เดือน หรือ 1 ปี หรือ 2 ปี จะได้รับคะแนนเพิ่ม
ร้อยละ 2, 3 หรือ 4 ตามลำดับ

(3) ทหารอากาศ จะมีสิทธิสมัครเข้ารับราชการเป็นนายทหาร
ประทวน ในเหล่าสารวัตรและเหล่าอากาศโยธิน

(4) นอกจากนี้ทหารกองหนุนที่ปลดจากกองประจำการทุกเหล่าทัพ มี
สิทธิสมัครสอบคัดเลือกบรรจุเข้ารับราชการตามส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งมีเกณฑ์คุณสมบัติและการ
ได้รับคะแนนเพิ่มตามส่วนราชการนั้น ๆ กำหนด เช่น นายทหารประทวนสายงานสัสดี หน่วย
ทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ นายทหารประทวนสังกัดหน่วยต่าง ๆ ของกองทัพบก
หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ หรือ ตำรวจ

1.5 การเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

สำหรับทหารกองเกินที่ได้ถูกกำหนดให้เข้ากองประจำการจะต้องเข้ารายงานตัว
ตามหมายนัดของนายอำเภอ เพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ พร้อมทั้งเข้ารับการศึกษาทหาร
ใหม่ ซึ่งเป็นการฝึกพื้นฐานเป็นการฝึกที่มีความสำคัญยิ่งเป็นการเปลี่ยนสภาพจากบุคคลพลเรือน
ธรรมดาเข้ามาเป็นทหารจะต้องให้ทหารใหม่ได้ปรับตัวโดยเริ่มจากการฝึกง่าย ๆ อาจจะนำ
วิทยาศาสตร์การกีฬามาใช้ก็ได้เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ตาม
ภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้ และสามารถปฏิบัติกรบได้ด้วย ทหารกองประจำการยังสามารถนำ
ความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาประเทศเมื่อปลดประจำการออกไป⁵⁵

การฝึกวิชาเบื้องต้นที่ทหารใหม่จะต้องฝึก คือ วิชาทหารทั่วไป เช่น การ
ติดต่อสื่อสาร การอ่านแผนที่ การใช้เข็มทิศ การข่าเบื้องต้น การปฐมพยาบาลสุขอนามัย วิชาการ
ใช้อาวุธ ให้มีความรู้ในเรื่องการใช้อาวุธประจำกาย คาบปลายปืน ลูกกระเบิด การปรนนิบัติบำรุง
อาวุธยุทโธปกรณ์ วิชายุทธวิธีให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการรบเป็นบุคคลและเป็นหน่วย⁵⁶

1.5.1 หลักสูตรการฝึกทหารใหม่เบื้องต้น

เป็นหลักสูตรเริ่มแรกที่ทหารใหม่ทุกคนจะต้องเข้ารับการศึกษา โดยมีกำหนด
7 สัปดาห์ ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ คือ การฝึกบุคคลเบื้องต้น เช่น ท่ามือเปล่า ท่าอาวุธ แลวงขีด การ
ทดสอบความสมบูรณ์แข็งแรงทางร่างกาย เช่น วิ่งระยะ 2 กิโลเมตร การลุดนั้ง ดันพื้น ดึงข้อ การฝึก

⁵⁵ คำสั่งกองทัพบก ที่ 1203/62 ลง 23 ก.ย.62

⁵⁶ วัชระ สุขประยูร. “ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของพล
ทหารสื่อสารสังกัดกองพันทหารสื่อสาร กองบัญชาการกองทัพไทย”. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.กรุงเทพมหานคร. (2553). หน้า 15-18

วิชาทหารทั่วไป เช่น การติดต่อสื่อสาร การข่าวเบื้องต้น การปฐมพยาบาล การฝึกการใช้อาวุธ การฝึกทางยุทธวิธี และการอบรม เช่น อบรมคุณลักษณะของทหาร คุณธรรมทางทหาร มารยาทของทหาร แบบธรรมเนียมของทหาร หน้าที่พลเมือง ความรักและการป้องกันประเทศชาติ

1.5.2 หลักสูตรการฝึกทหารใหม่เฉพาะหน้าที่

เมื่อจบการฝึกหลักสูตรทหารใหม่แล้ว ทหารกองประจำการทุกคน จะต้องได้รับการฝึกต่อในหลักสูตรทหารใหม่เฉพาะหน้าที่ ซึ่งใช้เวลา 1 สัปดาห์ แยกการฝึกในเรื่องต่อไปนี้ คือ พวกอาวุธเบา เช่น การฝึกยิง ปลย.เอ็ม 16 พวกปืนกลและเครื่องยิงจรวดต่อสู้รถถัง เช่น การฝึกยิงปืนพก 86 เครื่องยิงจรวดขนาด 73 มิลลิเมตร ปืนกล เอ็ม 60 พวกเครื่องยิงระเบิดขนาด 60 มิลลิเมตร พวกเครื่องยิงระเบิดขนาด 81 มิลลิเมตร พวกปืนไร้แรงสะท้อนถอยหลังขนาด 106 มิลลิเมตร พวกเครื่องยิงลูกระเบิดขนาด 120 มิลลิเมตร พวกปืนกล 93 พวกสื่อสาร พวกยานยนต์ พวกวางระเบิดศัตรูรถถัง และพวกช่างโยธา

1.5.3 หลักสูตรการฝึกสิบตรีกองประจำการ

ทหารกองประจำการ ปีที่ 2 ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมครบถ้วนจะได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้บรรจุเป็นสิบตรีกองประจำการ โดยจะต้องเข้ารับการฝึกหลักสูตรสิบตรีกองประจำการ ซึ่งใช้เวลา 4 สัปดาห์ โดยฝึกในเรื่องดังนี้คือ วิชาทหารทั่วไป เช่น การอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศผู้นำทหารการติดต่อสื่อสาร วิชาฝ่ายอำนวยการ เช่น การกำลังพล การข่าวกรอง ยุทธการ การส่งกำลังบำรุง กิจการพลเรือน วิชายุทธวิธี เช่น รูปขบวนทำการรบของหมู่และหมวด ปืนเล็ก การลาดตระเวน การปฏิบัติโดยลับ การตีโฉบฉวย วิชาการฝึกงานตามหน้าที่ เช่น การฝึกงานในตำแหน่งที่ทหารกองประจำการได้รับการบรรจุในหน่วยนั้น วิชาการอบรม เช่น การอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบการปกครองและหน้าที่ของพลเมืองไทย

1.5.4 หลักสูตรการฝึกเป็นหน่วยเบื้องต้นหมู่ตอนหมวดกองร้อยและการฝึกเป็นหน่วยระดับกองพัน

ขณะรับราชการทหารกองประจำการ จะได้รับการฝึกเป็นหน่วยเบื้องต้นหมู่ตอนหมวด กองร้อย การฝึกเป็นหน่วยระดับกองพัน ปีละ 1 ครั้ง โดยกำหนดเป็นห้วงการฝึกคือ การฝึกเป็นหน่วยเบื้องต้น หมู่ ตอน หมวด การฝึกเป็นหน่วยระดับกองร้อย การฝึกเป็นหน่วยระดับกองพัน โดยทำการฝึกในวิชาต่าง ๆ เช่น การฝึกบุคคลทำการรบ การฝึกทางยุทธวิธีตามแบบ รุก รับ รั่น ถอย การฝึกทางยุทธวิธีนอกแบบ การชุมนุมโจมตี ตีโฉบฉวย การต่อต้านการชุมนุมโจมตี การปฏิบัติการลับพลัน การหลบหนี

1.5.5 หลักสูตรการฝึกวิชาชีพก่อนปลดจากกองประจำการ

ทหารกองประจำการปีที่ 2 ก่อนปลดจากกองประจำการ จะต้องได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อนำไปประกอบการทำงานอาชีพหลังจากปลดออกจากประจำการ ซึ่งในแต่ละปีจะทำการฝึกวิชาชีพโดยใช้ระยะเวลา 4 เดือน หรือประมาณ 16 สัปดาห์ ซึ่งหลักสูตรที่ใช้ประกอบการฝึกอบรมมี 14 หลักสูตร เช่น ช่างไม้ ช่างตัดผม ช่างปูนและตัดเหล็ก ช่างไฟฟ้าพื้นฐาน ช่างเครื่องทำความเย็น ช่างเชื่อม ช่างกลโรงงาน ช่างซ่อมตั้งถังและพันลีดรถยนต์ ช่างทาสี ช่างเครื่องยนต์ ช่างประปาและสุขภัณฑ์ ช่างเครื่องยนต์เล็กและจักรยานยนต์ ฝึกขับรถ เกษตรเบ็ดเตล็ดผสมผสาน ในการฝึกนี้หากหน่วยทหารที่รับผิดชอบไม่มีขีดความสามารถทำการฝึกได้ให้ขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการต่าง ๆ หรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยทำการฝึกอบรม เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ร้านซ่อมรถ ร้านเชื่อมเหล็ก เป็นต้น.

1.5.6 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกับกระทรวงกลาโหมได้จัดทำโครงการขยายโอกาสให้ทหารกองประจำการให้สามารถยกระดับการศึกษาของทหารกองประจำการที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีการศึกษาสูงขึ้นถึงมัธยมศึกษาตอนต้น หรือทหารกองประจำการที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต้องให้มีการศึกษาสูงขึ้นถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่า ซึ่งสถานที่ในการศึกษาให้ใช้หน่วยทหารเป็นสถานที่ทำการศึกษา

1.6 ภารกิจของทหาร

ทหารบก ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2503 มาตรา 14 กำหนดอำนาจหน้าที่ของกองทัพบกไว้ว่า “กองทัพบกมีหน้าที่เตรียมกำลังทางบกและป้องกันราชอาณาจักรมีผู้บัญชาทหารบกเป็นผู้รับผิดชอบซึ่งกองทัพบกได้แบ่งเหล่าทหารบกออกเป็นดังนี้⁵⁷

เหล่ารบ ได้แก่ เหล่าราบ เหล่าม้า ใช้ปฏิบัติหน้าที่ในสนามรบ

เหล่าสนับสนุนการรบ เป็นหน่วยสนับสนุนการรบปฏิบัติงานควบคู่กับหน่วยรบในสนามรบ คือ เหล่าปืน เหล่าช่าง เหล่าสื่อสาร เหล่าข่าว

เหล่าช่วยรบ เป็นเหล่าส่งกำลังบำรุงหรือสิ่งอุปกรณ์ช่วยเหลือการรบ ซึ่งปฏิบัติงานแนวหลังในสนามรบ คือ เหล่าสรรพาวุธ เหล่าพลาธิการ เหล่าแพทย์ เหล่าขนส่ง

เหล่าสนับสนุนการช่วยรบ เป็นเหล่าที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรบโดยตรง คือ เหล่าสารบรรณ เหล่าการเงิน เหล่าพระธรรมนูญ เหล่าแผนที่ เหล่าการสัตว์ เหล่าดุริยางค์ เหล่าสารวัตร

⁵⁷ [https://www.th.wikipedia.org/wiki/กองทัพบกไทยคั่นเมื่อ 15 ก.พ. 2563](https://www.th.wikipedia.org/wiki/กองทัพบกไทยคั่นเมื่อ_15_ก.พ._2563)

ทหารอากาศมีหน้าที่เตรียมกำลังทางอากาศ การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศ ตามอำนาจหน้าที่ โดยมีส่วนกำลังที่สำคัญ เช่น ส่วนกำลังรบมีทั้งหมด 12 กองบิน มีที่ตั้งของหน่วยต่าง ๆ คือ⁵⁸

กองบิน 1 นครราชสีมา กองบิน 2 ลพบุรี กองบิน 4 นครสวรรค์ กองบิน 5 ประจวบคีรีขันธ์ กองบิน 6 คอนเมือง กองบิน 7 สุราษฎร์ธานี กองบิน 21 อุบลราชธานี กองบิน 23 อุดรธานี กองบิน 46 พิษณุโลก กองบิน 41 เชียงใหม่ กองบิน 56 หาดใหญ่สงขลา และโรงเรียนการบิน กำแพงแสน

ทหารเรือมีหน้าที่เตรียมกำลังป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพเรือตามอำนาจหน้าที่ตลอดจนหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล และกองทัพเรือมีภารกิจและอำนาจดังนี้⁵⁹

- 1) ป้องกันเหตุพายุสถาบันพระมหากษัตริย์
 - 2) การรักษาสีทิว และอธิปไตยของชาติทางทะเล
 - 3) การคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
 - 4) ดำรงการคมนาคมทางทะเลให้ได้อย่างต่อเนื่อง
 - 5) ช่วยเหลือและสนับสนุนการป้องกันอธิปไตยทางบก
 - 6) การสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ
 - 7) การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน
- บทบาทของกองทัพเรือ

1) การปฏิบัติการทางทหาร เป็นการปฏิบัติการทางเรือเพื่อป้องกันประเทศตามสถานการณ์ที่กระทบต่ออำนาจอธิปไตยและเอกราชของประเทศ

2) การรักษากฎหมายและช่วยเหลือ เป็นการรักษากฎหมายผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ รักษากฎหมายตามที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ

3) การสนับสนุนกิจการระหว่างประเทศ เป็นการสนับสนุนการดำเนินนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ใช้แสดงกำลังเพื่อสนับสนุนการเจรจาต่อรอง เมื่อมีการขัดกันผลประโยชน์ของชาติหรือเหตุการณ์วิกฤติที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติโดยตรง

นอกจากในยามประเทศชาติเกิดภาวะสงครามทหารต้องทำการรบเพื่อป้องกันประเทศชาติแล้ว ยามปกติก็ช่วยเหลือพัฒนาประเทศ⁶⁰ ไม่ว่าจะด้านภัยแล้งขาดน้ำขาดแคลนหรือ

⁵⁸ <https://www.th.wikipedia.org/wiki/กองทัพอากาศไทย> ค้นเมื่อ 15 ก.พ. 2563

⁵⁹ <https://www.th.wikipedia.org/wiki/กองทัพเรือ> ค้นเมื่อ 15 ก.พ. 2563

แจกจ่ายน้ำหรือสร้างถนนช่วยเหลือประชาชน เช่น ในพื้นที่กองทัพภาคที่ 1 (ภาคกลาง) ได้เกิดภัยแล้ง ภัยหนาว อุทกภัย ในหลายพื้นที่การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัตินับเป็นภารกิจที่สำคัญของทหารหรือกองทัพ เพราะกองทัพเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมรวมถึงมีศักยภาพในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ สามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันที และมีประสิทธิภาพ โดยกองทัพได้ร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ที่ประสบปัญหา จัดตั้งศูนย์ติดตามสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ และการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบแต่ละแห่งซึ่งมีมณฑลทหารบกเป็นพื้นที่รับผิดชอบหรือในกรณีเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือช่วงเดือน ส.ค. 62 - ต.ค.62 ที่ผ่านมา ทหารก็เข้าไปช่วยงานส่วนอื่น ๆ ของทางราชการและเอกชนเพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากน้ำท่วมดังกล่าว ดังคำขวัญของทางทหารที่ว่า “ยามศึกเรารบ ยามสงบเราพัฒนา”

2. การรับราชการทหารกองประจำการของต่างประเทศ

2.1 ประเทศเกาหลีใต้⁶¹

ประเทศเกาหลีใต้ใช้กฎหมายการรับราชการทหาร (Military Service Act) ตามฉบับที่ 3696 ลง 31 ธ.ค. 1983 ซึ่งแก้ไขโดยกฎหมายฉบับที่ 3778 ลง 31 ธ.ค. 1984

หน่วยรับผิดชอบในการเกณฑ์ทหาร

กระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐเกาหลี กำหนดให้ Office of Military Manpower Administration (OMMA) เป็นหน่วยที่รับผิดชอบในการเกณฑ์ทหาร, การเรียกพล และระดมพลในยามสงคราม ซึ่ง OMMA นี้มีการจัดหน่วยรองลงไปดังนี้

- 1) สำนักงาน OMMA ประจำภาค (Regional OMMA)
- 2) สำนักงานสาขา OMMA (OMMA Branch Officer)

ระบบการรับราชการทหารของกองทัพสาธารณรัฐเกาหลี กำหนดให้บุคคลทั่วไปจะเข้าเป็นทหารประจำการได้ 2 ระบบ คือ

ระบบเกณฑ์ทหาร : สำหรับการเข้าประจำการในกองทัพบกและนาวิกโยธิน

⁶⁰ นิตยสารเสนาสาร กองทัพบก ประจำเดือน ตุลาคม 2560 - มกราคม 2561. หน้า 14-15

⁶¹ ปุณณะ แก้วกระจ่าง. “พาไปดูงานเกณฑ์ทหารของเกาหลีใต้”. *วารสารศักดิ์*, ปีที่ 38 ฉบับที่ 472. หน้า

ระบบอาสาสมัคร : สำหรับการเข้าประจำการในกองทัพเรือ, กองทัพอากาศ และในกองทัพบกเฉพาะเหล่าเทคนิค

การจดทะเบียนเป็นทหารกองเกิน (First Militia Service) ในทุก ๆ ปีหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่น เช่น Up (Town เมือง), Myon(Township เมืองเล็ก ๆ), Dong (ตำบล) จะทำการตรวจสอบทางเอกสารจากทะเบียนบ้าน (Family Record) กับทะเบียนประจำที่อยู่ (Residential registration) เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนชายสัญชาติเกาหลีที่มีอายุ 17 ปี และรายงานตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงาน OMMA ประจำภาค เพื่อเก็บข้อมูลไว้ใน Computer และข้อมูลทั้งหมดจะถูกประมวลผลและส่งไปเก็บยังสำนักงานใหญ่ OMMA เพื่อประมวลผลรวมทั้งประเทศ

การจดทะเบียนเป็นทหารกองเกิน (First Militia Service) ในทุก ๆ ปีหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่น เช่น Up (Town เมือง), Myon(Township เมืองเล็ก ๆ), Dong (ตำบล) จะทำการตรวจสอบทางเอกสารจากทะเบียนบ้าน (Family Record) กับทะเบียนประจำที่อยู่ (Residential Registration) เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนชายสัญชาติเกาหลีที่มีอายุ 17 ปี และรายงานตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงาน OMMA ประจำภาค เพื่อเก็บข้อมูลไว้ใน Computer และข้อมูลทั้งหมดจะถูกประมวลผลและส่งไปเก็บยังสำนักงานใหญ่ OMMA เพื่อประมวลผลรวมทั้งประเทศ

ครั้นเมื่อมีอายุย่าง 18 ปี ต้องไปแสดงตนเพื่อจดทะเบียนเป็น First Militia Service (ทหารกองเกิน) ต่อหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่นซึ่งบุคคลผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ เมื่อถึงอายุ 19 ปี จะมีหนังสือแจ้งให้ไปทดสอบ (คัดเลือกฯ) ตามวัน เวลาและสถานที่ ที่กำหนด

กรรมวิธีดำเนินการตรวจเลือกฯ (Examination for Conscripton)

สถานที่ตรวจเลือกฯ (Regional OMMA) เป็นลักษณะประจำที่มีอยู่ 13 แห่งทั่วประเทศ ทำการตรวจเลือกฯ วันละ 200 คน ตลอดปี และมีหน่วยตรวจเลือกฯ เคลื่อนที่สำหรับพวกที่อยู่ห่างไกลตัวเมือง การดำเนินการมี 3 ขั้นตอน คือ

1) การทดสอบบุคลิกลักษณะภายใน (Personality Inventory Test or Personality Test) เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ผิดปกติ โดยทำการทดสอบทางจิตแพทย์

2) การตรวจร่างกาย (Physical Examination)

(1) ตรวจโดยการเอ็กซเรย์, วัดความสูง, น้ำหนัก และวัดรอบตัว

(2) ตรวจทางการแพทย์เกี่ยวกับฟัน, ตา, หู และตรวจภายใน

(3) หัวหน้าสัลยกรรมแพทย์ทหารจะเป็นผู้กำหนด Grade (จำพวก) ของ

ร่างกายออกเป็น 7 เกรด

- เกรด 1-4 เข้ารับราชการทหาร

- เกรด 5 ไม่ผ่านการทดสอบ กำหนดเป็น Second Militia Service

- เกรด 6 พันราชการทหาร (คล้ายคนจำพวกที่ 4)

- เกรด 7 ต้องกลับมาทดสอบใหม่ภายในระยะเวลา 1 ปี (คล้ายคนจำพวกที่ 3)

3) การทดสอบความถนัด (Aptitude Test) คือ

(1) พิจารณาจากร่างกาย, การศึกษา, งาน, คุณวุฒิ, บัตรอนุญาต, ความชำนาญพิเศษ, อาชีพ ซึ่งจะใช้ผลการพิจารณาแยกประเภทผู้ผ่านการทดสอบไปบรรจุตามเหล่าต่าง ๆ

(2) การทดสอบความถนัดจะพิจารณาจากอาชีพ หรือการทำงานในห้วงระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

การตัดสินใจของคณะกรรมการตรวจเลือกฯ

ประธานกรรมการตรวจเลือกฯ (Conscription Officer) จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าผู้ใดผ่านหรือไม่ผ่านการตรวจเลือก โดยใช้ข้อมูลจากผลการตรวจร่างกายแบ่งเป็นเกรดต่าง ๆ กับการศึกษา เช่น

1) ผู้ที่มีผลการตรวจร่างกายเกรด 1, 2 และสำเร็จการศึกษาตั้งแต่มัธยมกลางขึ้นไปจะกำหนดให้เป็นทหารประจำการ (Active Service)

2) ผู้ที่มีผลการตรวจร่างกายเกรด 3, 4 และสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาขึ้นไปจะกำหนดเป็น Recruit Service ประเภทที่ใช้สำหรับเรียกพลเพื่อป้องกันประเทศ แต่ถ้าเป็นเกรด 3, 4 แต่ไม่สำเร็จประถมศึกษา จะกำหนดให้เป็น Recruit Service ประเภทที่พ้นจากการเรียกพลเพื่อป้องกันประเทศ

3) กำหนดวันที่จะแจ้งให้ผู้ผ่านการตรวจ ต้องเข้ารับราชการเป็นทหารประจำการ (Active Service)

4) ถ้าบุคคลใดมีความเห็นว่า คณะกรรมการทดสอบหรือประธานกรรมการตัดสินใจไม่ถูกต้องหรือไม่ยุติธรรม สามารถร้องเรียนได้โดยยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่รับคำร้อง ซึ่งอยู่ ณ สถานที่ทดสอบ

กำหนดการคัดเลือกเข้าเป็นทหารประจำการหัวหน้า OMMA ประจำภาคของ First Militia Service ที่มีภูมิลำเนาเดียวกันซึ่งผ่านการทดสอบสำหรับการเกณฑ์ทหาร และคณะกรรมการทดสอบกำหนดให้เป็น Active Service จะเป็นผู้ตกลงใจกำหนดวันที่แน่นอนในการเป็นทหารกองประจำการ ตามข้อเสนอของหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่น (Ku, Shi and Un) โดยยึดถือเปอร์เซ็นต์ตามลำดับจำนวนเฉลี่ยยอดแต่ละวันหลังจากประกาศผลแล้ว จะพิมพ์บัตรประจำตัวผู้ผ่านการตรวจเลือกฯ พร้อมกำหนดรายละเอียดด้วยข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ ให้ไปรายงานตัวเพื่อเข้ารับการศึกษาเบื้องต้นตามวันเวลาที่หน่วยกำหนด

2.2 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน⁶² กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนมีการแบ่งประเภทกำลังพลออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1. **ทหารประจำการ:** ได้แก่ทหารที่รับราชการ อยู่ในกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน เป็นกำลังหลักที่ใช้ในการป้องกันประเทศจากการรุกรานของข้าศึก เช่น พลทหารประจำกรมายทหารประทวน และนายทหารชั้นสัญญาบัตร

2.2.2. **กำลังสำรอง:** เป็นกำลังที่ใช้สนับสนุนกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนในยามสงครามซึ่งต้องการขยายกำลังและทดแทนความสูญเสีย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่มาของกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคนิคให้กับกองทัพอีกด้วย กำลังประเภทนี้ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ทหารกองหนุน ได้แก่ ทหารที่ปลดออกจากประจำการ (พลทหารกองหนุน, นายทหารประทวนกองหนุน และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน) กำลังประเภทนี้ยามปกติมีการจัดตั้งไว้ในรูปแบบที่แน่นอน ปกติจะมีหน้าที่ในด้านการเกณฑ์ทหาร และปกครองหน่วยทหาร (ประเภทกำลังสำรอง) ในพื้นที่ เช่น หน่วยกำลังอาวุธประชาชนเขตปกครองพื้นที่ และเขตปกครองมณฑล

2) ทหารบ้าน เป็นสมาคมอย่างหนึ่งที่รวมตัวกันขึ้นจากราษฎรในท้องถิ่น มีระยะเวลาการรับราชการสั้น เป็นแหล่งที่มาของกำลังพลของกองทัพในยามสงคราม ใช้ทดแทนทหารกองหนุนเมื่อทหารกองหนุนมีไม่เพียงพอ กำลังประเภทนี้มีหน้าที่หลักในการรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น, ช่วยเหลือสนับสนุนด้านการทหาร มีการจัดตั้งเหมือนหน่วยทหาร (1 กองพัน : อำเภอ มีนายอำเภอเป็น ผบ.พัน, 1 กองร้อย : ตำบล)

2.2.3 **การเกณฑ์ทหารสาธารณรัฐประชาชนจีน** มีระบบการเกณฑ์ทหารที่คล้ายกับของประเทศไทย มีหลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่า “บุคคลที่มีสัญชาติจีนทุกคน (ทุกเชื้อชาติ) มีหน้าที่รับราชการทหาร” ดังนั้นจึงมีการกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติ ดังนี้

1) การลงทะเบียน (เป็นทหารกองเกิน) บุคคลที่มีสัญชาติจีนทุกคน เมื่อจะมีอายุครบ 18 ปี ใน พ.ศ.ใด จะต้องไปแสดงตนเพื่อลงทะเบียน ณ สถานที่ทำงาน, รัฐวิสาหกิจ, ตำบล, ถนนโดยทั่วไปในเขตท้องที่

2) ผู้ที่จะต้องเข้ารับราชการทหารสาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดให้ชาย – หญิง สามารถเข้ารับราชการทหารในกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน ดังนี้

⁶² ปุณณะ แก้วกระจ่าง. “พาไปดูงานเกณฑ์ทหารของสาธารณรัฐประชาชนจีน”. *วารสารสังคม*, ปีที่ 38 ฉบับที่ 473. หน้า 70-77

(1) ชาย : อายุ 18 – 22 ปี

(2) หญิง : ตามความต้องการของกองทัพ

3) ระยะเวลาการรับราชการ

(1) ทบ. : มีกำหนด 3 ปี

(2) ทร., ทอ. : มีกำหนด 4 ปี (ตามความต้องการของกองทัพและความ

สมัครใจ)

4) การดำเนินการเกณฑ์ทหาร เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีน มีประชากรมากกว่า 1,000 ล้านคน ดังนั้นการดำเนินการเกณฑ์ทหารจำเป็นต้องมีรายละเอียดและการปฏิบัติที่ใช้เวลามากจึงมีการแบ่งการปฏิบัติออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

(1) ขั้นที่ 1 การนำและการจัดตั้งสำนักงานการเรียกเกณฑ์ก่อนการเรียกเกณฑ์ คณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการทหารกลาง จะเป็นผู้กำหนดการเรียกเกณฑ์ขึ้นในแต่ละมณฑลและมหานคร โดยมีกระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยรับผิดชอบในการปฏิบัติ ซึ่งจะมีการจัดตั้งสำนักงานการเรียกเกณฑ์ขึ้นในแต่ละเขตการปกครองมณฑล, เขตปกครองพื้นที่และหน่วยกำลังอาวุธประชาชน ตามที่กระทรวงกลาโหมสั่งจัดตั้งขึ้น

(2) ขั้นที่ 2 การลงทะเบียน (1 ม.ค. – 30 ก.ย. ทุกปี) ในแต่ละปี บุคคลที่มีสัญชาติจีนทุกคนเมื่อมีอายุครบ 18 ปี ใน พ.ศ.ใด จะต้องไปแสดงตนเพื่อลงทะเบียน ณ สถานีทะเบียนที่แต่ละหน่วยกำลังอาวุธประชาชนจัดตั้งขึ้นนี้ โดยจะไปจัดตั้งสถานีทะเบียน ณ สถานที่ทำงาน, รัฐวิสาหกิจ, ตำบล, ถนนโดยทั่วไปในเขตพื้นที่ของตน ทั้งนี้ภายใน 30 ก.ย. ของ พ.ศ. นั้น การปฏิบัติในขั้นนี้ นับว่าสำคัญมาก เพราะเป็นการจัดกำลังพล, ผู้ที่ยกเว้น, ผ่อนผัน หรือไม่มีคุณสมบัติในการเข้ารับราชการทหารในขั้นต้นออกไป การปฏิบัติของสถานีทะเบียน มีดังนี้

ก. ก่อนการลงทะเบียน เจ้าหน้าที่ของสถานีลงทะเบียนจะตรวจสอบบุคคลที่มีอายุครบ 18 ปี และสถานที่ที่อยู่อาศัยในพื้นที่โดยผ่านทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ข. ส่งใบแจ้งให้บุคคลที่มีอายุครบ 18 ปี ให้ทราบกำหนดเวลาและสถานที่ที่จะไปลงทะเบียน

ค. บุคคลที่มีอายุครบ 18 ปี ไปแสดงตนที่สถานีลงทะเบียนโดยจะแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ, ที่อยู่อาศัย, คุณสมบัติให้แก่เจ้าหน้าที่ทราบ

ง. เจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบสภาพร่างกาย (ด้วยตา) และตรวจสอบด้านการเมือง (ข้อมูลจากตำรวจ)

จ. คัดบุคคลที่มีสิทธิยกเว้น ผ่อนผัน และผู้ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม (ร่างกาย), สภาพการเมืองออกไป เพื่อลดจำนวนคนไปเข้าตรวจสอบขั้นต่อไปให้ลดลง

จ. แจกบัตรให้กับบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ที่จะรับราชการทหารเพื่อจะรายงานตัวเข้าปฏิบัติในขั้นต่อไป (หลังจากนั้นจะปล่อยกลับบ้าน)

(3) ขั้นที่ 3 การโฆษณาให้เข้ารับการเกณฑ์ทหาร

ก. ห้วงระยะเวลาการปฏิบัติระหว่างขั้นที่ 2 การลงทะเบียนและขั้นที่ 4 การตรวจสอบด้านการเมืองและสุขภาพ มีระยะห่างกันมาก (ประมาณ 30 วัน)

ข. ใช้การโฆษณา, ประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความรักชาติ และกระตือรือร้นในการเป็นทหารในห้วงระยะเวลาใกล้การเกณฑ์ทหาร (ประเพณีจีนผูกพันกับการป้องกันประเทศ แต่ก็มีบางคนหนีการเกณฑ์ทหาร)

ค. เรื่องที่ทำการโฆษณาและประชาสัมพันธ์

- ให้การศึกษาลัทธิรักชาติ
- ให้การศึกษาเกี่ยวกับวีรชนในอดีตของชาติ
- ให้ทราบเกี่ยวกับกฎหมายในการเรียกเกณฑ์
- หากมีผู้หลบหนี ขั้นแรก จะให้การส่งสอนอบรมหากไม่

แก้ไขจะใช้บทลงโทษทางกฎหมายที่รุนแรง

(4) ขั้นที่ 4 การตรวจสอบด้านการเมืองและคุณภาพ (พ.ย. - ธ.ค.)

ก. แต่ละสำนักงานการเกณฑ์ (ตำบล/อำเภอ/เมือง) จะเป็นผู้ปฏิบัติการในการดำเนินการตรวจสอบทั้ง 2 อย่างนี้

ข. การตรวจสอบด้านการเมือง เจ้าหน้าที่หลักในการปฏิบัติ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยใช้ข้อมูลจากโรงเรียนและเขตปกครองที่ประชาชนผู้นั้นอาศัยอยู่ รวมทั้งของตำรวจด้วย ไม่รับผู้ที่อยู่ระหว่างดำเนินคดี กับผู้ที่มีแนวความคิดทางการเมืองที่ไม่ดี (ตำรวจในท้องถิ่น ปฏิบัติด้านการเมือง)

ค. การตรวจสอบด้านสุขภาพ โดยสำนักงานสาธารณสุขท้องถิ่น (ประจำท้องที่ที่ทำการเกณฑ์) โดยจะตรวจเพื่อคัดคนที่เป็นโรคที่ขัดกับการรับราชการทหารกับตรวจความสมบูรณ์ของร่างกาย (สาธารณสุข ปฏิบัติด้านสุขภาพ)

(5) ขั้นที่ 5 อนุมัติให้เข้ากองประจำการ (พ.ย.-ธ.ค.)

ก. สำนักงานการเกณฑ์ จะใช้แนวทางการพิจารณาในการอนุมัติตามที่หน่วยเหนือกำหนด (สถิติจะถือหลักการตามหน่วยเหนือ)

ข. การพิจารณา ให้ดูจากผลการตรวจสอบสภาพ และพิจารณา คัดเลือก ผู้ที่มีเงื่อนไขที่ดีกว่า โดยจัดเป็นลำดับคะแนน เกี่ยวกับการศึกษาความสามารถพิเศษ

ค. สำนักงานการเกณฑ์ อนุมัติให้เข้าประจำการ

ง. แจ้างผลการอนุมัติไปให้ถึงที่อยู่แต่ละคน (ถ้าไม่เห็นด้วยร้องทุกข์ได้ที่สำนักงาน)

จ. ขึ้นทะเบียนกองประจำการ

ฉ. บุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้ แต่ไม่ถูกส่งเข้ากองประจำการ เช่น ไม่ประสงค์จะรับราชการ, กลุ่มที่เกินจำนวนที่ต้องการ คนจำพวกนี้จะต้องเสียเงินชดเชยให้กับทางการ (พวกที่อยู่ในกำหนดที่จะต้องเข้ากองประจำการ แต่ไม่ประสงค์จะเข้ารับราชการทหาร ต้องเสียเงินชดเชยในอัตราที่สูงกว่า)

(6) ชั้นที่ 6 การรับมอบทหารเกณฑ์ (ให้เสร็จสิ้นก่อนวันสิ้นปีเก่า)

ก. แต่ละช่วงที่มีการเรียกเกณฑ์ หน่วยที่จะรับทหารจะต้องจัดนายทหารไปประสาน ณ สำนักงานการเกณฑ์ เพื่อให้การเกณฑ์ทหารเป็นไปตามความต้องการของกองทัพ (ประสานการรับอย่างแน่นแฟ้น)

ข. หน่วยที่รับทหารจะจัดรถไปรับทหารใหม่ ณ ที่ที่ประสานไว้กับทางอำเภอ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบการรับมอบทหารใหม่ และปฏิบัติตามแผนการขนส่งเข้าหน่วย

ค. แบ่งแยกทหารและแจกจ่ายเครื่องแบบ

ง. สำนักงานการเรียกเกณฑ์ จัดพิธีส่งทหารที่สถานี บขส., สถานีรถไฟ, สนามบิน

(7) ชั้นที่ 7 การตรวจสอบซ้ำ (เมื่อทหารถึงหน่วยแล้ว)

ก. หน่วยที่รับตัวทหารทำการตรวจสอบร่างกายซ้ำ โดยใช้แพทย์ทหาร

ข. เมื่อพบคนที่ไม่เหมาะสมดำเนินการส่งตัวกลับ (ไปยังสำนักงานการเรียกเกณฑ์) ภายใน 45 วัน

ค. หน่วยที่พบบุคคลที่ไม่เหมาะสมเก็บเครื่องแบบ และทำการสอนอบรมก่อนปลดออกจากกองทัพ

ง. สำนักงานการเรียกเกณฑ์ ที่ถูกพบคนไม่เหมาะสมรับผิดชอบในการดำเนินการส่งตัวกลับจนถึงภูมิลำเนา (องค์กรที่เรียกมาต้องยอมรับบุคคลที่ส่งกลับ)

2.2.4 สิทธิที่จะได้รับ

1) ขณะรับราชการ

(1) ไม่ต้องจ่ายค่าไปรษณีย์ (ส่งจดหมายฟรี)

(2) ได้รับสิทธิในการครอบครองที่ดิน

(3) ครอบครัวได้รับสวัสดิการและการประกันภัย เช่นเดียวกับกำลัง
ประจำการ

(4) หากมีถิ่นที่อยู่อาศัยในเมือง จะได้รับสิทธิในการได้รับที่อยู่อาศัย
ก่อนบุคคลอื่น ๆ

(5) ครอบครัวที่อยู่ในชนบท จะได้รับเงินชดเชยจากผู้ที่ไม่เข้ารับ
ราชการทหารในท้องถิ่นเดียวกัน

(6) ครอบครัวผู้ที่อาศัยในเมืองจะได้รับเงินชดเชยจาก โรงงาน
รัฐวิสาหกิจ และจากผู้ที่ไม่เข้ารับราชการ

(7) ครอบครัวจะได้รับความช่วยเหลือด้านความเป็นอยู่ เช่น ส่งคนไป
ช่วยทำนา, ช่วยงานที่บ้าน, การดำรงชีพ โดยหน่วยกำลังอาวุธประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ

(8) ครอบครัวได้รับสิทธิลดค่าใช้จ่ายสถานที่ของรัฐบาล

2) เมื่อออกจากราชการ

(1) กรณีที่ออกจากราชการเนื่องจากพิการ หรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติ
หน้าที่ และพิการหรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านธุรการ ตลอดจนด้าน โรคภัยไข้เจ็บจะ
ได้รับเงินชดเชยตามลำดับความพิการ และครอบครัวได้รับสิทธิลดค่ารักษาพยาบาล

(2) รัฐบาลจะจ่ายเงินชดเชยให้เมื่อออกจากกองประจำการ

(3) รับผิดชอบการส่งทหารที่ออกจากประจำการกลับภูมิลำเนาเดิม

(4) ผู้ที่มาจากชนบท, กรรมกร, รัฐวิสาหกิจ จะสามารถกลับเข้าทำงาน
ตามเดิม หรือหางานที่เหมาะสมให้

(5) ผู้ที่ปลดจากประจำการ หากอยู่อาศัยในเมืองและไม่มีงานทำ จะ
จัดหางานให้

3) สิทธิอื่น ๆ

(1) สิทธิในการสอบเข้าศึกษาในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เช่น หากได้
คะแนนเท่ากัน ผู้ที่ผ่านการเกณฑ์ทหารจะได้รับสิทธิเข้าศึกษาก่อน

(2) ทหารที่พิการเมื่อปลดจากประจำการ รัฐบาลในท้องถิ่นจะจัดหางาน
และดูแลความเป็นอยู่ให้

(3) ได้รับสิทธิซื้อตั๋วโดยสารเครื่องบินและไม่ต้องรอคิว

(4) ได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพแก่ทหารที่ปลดจากประจำการ

(5) ให้รางวัลแก่ทหารที่ปลดจากประจำการ ที่ได้รับรางวัลชั้นที่ 3 ขึ้น

ไป คือ

- จัดงานฉลองชมเชย

- แจกรางวัล

(6) ผู้ที่ประกอบอาชีพส่วนตัวได้รับเงินกู้, ลด หรือยกเว้นภาษี และช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพอื่น ๆ

นอกจากนี้ ระยะเวลาประจำการของทหารเกณฑ์ยังขึ้นกับความ ต้องการของกองทัพและความสมัครใจด้วย กล่าวคือ เมื่อเป็นทหารบกครบ 3 ปี ทหารเรือ และ ทหารอากาศ 4 ปี เมื่อครบกำหนดปลดแล้วสามารถเข้ารับราชการกองประจำการต่อไปได้ โดยเป็น ทหารบกได้อีก 2 ปี, ทหารเรือ และทหารอากาศได้อีก 1 ปี ทั้งนี้รวมไม่เกิน 5 ปี สำหรับอาสาสมัคร เรียกจากกองประจำการ 5 ปี ในช่วงเทคนิคพิเศษหรือมีความสามารถพิเศษดีเด่น รวมเวลา ประจำการ 8-12 ปี แต่อายุต้องไม่เกิน 35 ปี (เมื่อปลดออกจากประจำการแล้วจะทำให้ง่ายในการหา งานทำ) ถ้ากองทัพต้องการเป็นกรณีพิเศษและเจ้าตัวสมัครใจก็ต่อเวลาเป็นกรณีพิเศษได้

2.3 ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นประเทศที่ ได้รับเอกราชและตั้งเป็นสาธารณรัฐเมื่อปี ค.ศ.1965 (พ.ศ.2508) เป็นประเทศที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ดินแดนของประเทศประกอบด้วยเกาะหลักรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียก ปูน และเกาะเล็กอีกกว่า 60 เกาะ ประเทศขยายอย่างต่อเนื่องโดยการแปรสภาพที่ดิน ช่วงที่ประเทศ ได้รับเอกราชใหม่ ๆ ประเทศสิงคโปร์ไม่มีขีดความสามารถด้านการทหาร จึงมีความวิตกกังวลเป็น อย่างมากในเรื่องความมั่นคงที่เกิดจากปัญหาภายในประเทศ เช่น ปัญหาภัยคุกคามจากการขยาย สิทธิและบ่อนทำลายของกลุ่มคอมมิวนิสต์ ความสงบเรียบร้อยและความสามัคคีระหว่างคนหลาย เชื้อชาติภายในประเทศ ประเทศสิงคโปร์ได้มองเห็นความจำเป็นที่จะพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองให้ได้ ทั้งทางเศรษฐกิจและการป้องกันประเทศ จึงขอความช่วยเหลือจาก ต่างประเทศ ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือดีที่สุด คือ ประเทศอิสราเอล ประเทศอิสราเอล จึงส่งผู้ที่มี ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการทหารมาเป็นที่ปรึกษา

นายอึ้ง เอ็ง เฮ็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์⁶³กล่าวว่า การเกณฑ์ ทหารเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับประเทศขนาดเล็กอย่างสิงคโปร์ท่ามกลางสถานการณ์ด้านความมั่นคง บนโลกที่ไม่แน่นอนพร้อมทั้งยกตัวอย่างกรณีลิทัวเนียซึ่งเป็นประเทศขนาดเล็กเช่นกัน ว่าได้ยกเลิก กฎหมายการเกณฑ์ทหารหลังสิ้นสุดสงครามเย็น แต่อีก 20 ปี ต่อมา กลับต้องมาเผชิญกับภัยคุกคาม

⁶³ <https://www.dailynews.co.th> ค้นเมื่อ 5 ก.ค. 2562

ด้านความมั่นคงจากภายนอก ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์ความไม่สงบในยูเครนและไครเมีย ซึ่งเป็นดินแดนที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพโซเวียต เช่นกัน หรือประเทศคูเวต

ได้ยกเลิกกฎหมายการเกณฑ์ทหาร และต้องพึ่งพาจากสหรัฐอเมริกาเมื่อถูกอิรักรุกรานในสงครามอ่าวเปอร์เซีย สิงคโปร์ได้ตรากฎหมายการเกณฑ์ทหารเมื่อปี 2510 หรือ 2 ปีหลังจากแยกเอกราชออกจากมาเลเซีย

ประเทศสิงคโปร์มีขนาดเล็ก⁶⁴ อาจถูกคุกคามได้ง่ายจำเป็นต้องรักษาความมั่นคงของรัฐให้ได้มากที่สุด จึงต้องมีการเกณฑ์ทหารเพื่อปกป้องอธิปไตยของประเทศมากกว่าการคำนึงถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนของคนในประเทศประกอบกับสิงคโปร์มิได้ออกเสียงรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จึงไม่จำเป็นต้องผูกพันที่จะคำนึงถึงเรื่องการขจัดอุปปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด

1) ระบบการเกณฑ์ทหาร ใช้กฎหมายบังคับโดยให้ผู้ชายทุกคนต้องเป็นทหารและผู้หญิงสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ ดังนั้นชายที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ต้องเข้ารับใช้ชาติแบบใดแบบหนึ่ง เช่นการเข้าเป็นทหารประจำการ การเป็นสมาชิกกองกำลังป้องกันประชาชน หรือการเป็นสมาชิกหน่วยระวังเหตุ หรือการเป็นตำรวจพิเศษ การเข้ารับราชการทหาร หมายถึง ผู้ที่ถูกเกณฑ์เข้ารับราชการทหาร 2 ปี แล้วปลดเป็นกำลังพลทหารกองหนุนจนมาอายุครบ 34 ปี นายทหารประทวนกองหนุนจะเข้ารับราชการทหาร 2 ปี 6 เดือน จากนั้นหน่วยงานจะปลดเป็นทหารกองหนุนจนกระทั่งมีอายุครบ 34 ปี ในส่วนผู้ที่ไม่ถูกเรียกเกณฑ์เป็นทหารประจำการจะต้องปฏิบัติงานในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เช่น เข้าเป็นกองกำลังป้องกันประเทศหน่วยระวังเหตุหรือเป็นฝ่ายตำรวจพิเศษ โดยไม่ต้องอยู่ที่หน่วยเต็มเวลานายทหารสัญญาบัตรกองหนุนคัดเลือกจากนายทหารประทวนกองหนุน

2) ระบบควบคุมกำลังสำรอง หน่วยได้บรรจุกำลังพลเข้าเป็นผู้ควบคุมกำลังพลสำรองในบัญชีบรรจุกำลัง เตรียมหมายเรียกพลพร้อมที่จะส่งได้ทันทีแล้วก็ใส่หีบเก็บไว้ โดยแบ่งพื้นที่ควบคุมออกเป็น 23 พื้นที่ (ประเทศมีพื้นที่เล็กประมาณ 542 ตารางกิโลเมตร) ในพื้นที่ควบคุมมีศูนย์รวบรวมประมาณ 10 - 20 หน่วย มีเจ้าหน้าที่ประจำการ 15 - 20 คน เพื่อเตรียมการในด้านงานธุรการให้เรียบร้อย และควบคุมลงไปถึงตำบลทุกตำบล โดยมีหัวหน้ากลุ่มรับผิดชอบกำลังพลสำรองประมาณ 20 - 30 คน

⁶⁴ ชวัชชัย ผลสะอาด. "สมรรถนะกำลังพลสำรองกองร้อยที่ 1 กองพันทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ ค่ายพรหมโยธิน อำเภอเมืองจังหวัดปราจีนบุรี : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระบบการเกณฑ์ทหารและการรับราชการทหาร โดยสมัครใจ". (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

3) ระบบการระดมพลหรือการเรียกมีความมุ่งหมายเพื่อให้กำลังพลสำรองพร้อมรบ ณ ที่ตั้งหน่วยภายใน 30 ชั่วโมง วิธีระดมพลมี 2 วิธี คือ แบบไม่เปิดเผย และแบบเปิดเผย

4) ระบบการฝึกศึกษากำลังสำรอง เข้ารับการฝึกทบทวนปีละไม่น้อยกว่า 21 วัน ในช่วงปีแรกจะเข้ารับการฝึก 14 – 21 วัน 1 ครั้ง และเรียกพลเพื่อตรวจสอบ 1 ครั้ง ในระยะเวลาที่เป็นกำลังสำรองหน่วย 13 ปี จะแบ่งการฝึกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ฝึกตามตำแหน่งหน้าที่ 4 ปี หรือฝึกระดับบุคคลเบื้องต้น การฝึกเป็นหน่วยมีระยะเวลา 9 ปี และฝึกระดับสูง ผู้บัญชาการหน่วยตั้งแต่ยศ.พันขึ้นไปและฝ่ายอำนวยการ ถูกเรียกฝึกเพิ่มเติมไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง กำลังพลสำรองเมื่อครบวาระ 13 ปี จะไม่ถูกเรียกอีก แต่เป็นกำลังพลเสริมให้กับหน่วยที่ขาดอัตราได้ทันทีการฝึกระดับกองพันมีความมุ่งหมายในเรื่องผู้นำหน่วยให้สามารถควบคุมยุทธการอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกระดับกรมและกองพันในที่ตั้งปกติ 3 วัน ภาคสนาม 5 วัน โดยให้ทำการฝึกพร้อมกันทั้ง 2 กองพัน โครง และ 1 กองพันหนุน

5) ระบบการใช้กำลังสำรองและการบรรจุ เนื่องจากเป็นประเทศขนาดเล็กมีประชากรประมาณ 3 ล้านคน ฐานะเศรษฐกิจดี จึงมีนโยบายป้องกันตนเอง โดยห้วงเวลาเข้าศึกษาให้มากที่สุดจนกว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกประเทศ (เครือจักรภพ) มีกำลัง 3 กองพลเป็นกำลังสำรอง 2 กองพล และกำลังประจำการ 1 กองพล ซึ่ง 1 กองพลเป็นกองพลยานเกราะเป็นกำลังประจำการ หน่วยที่ให้การสนับสนุนการรบต่าง ๆ มี 17 กองพัน เป็นกำลังสำรอง การบรรจุนั้นจะอยู่ในระบบกำลังสำรองพลทหารและนายประทวนกองหนุน อายุประมาณ 34 ปี เมื่อฝึกครบวาระ 13 ปี หลังจากนั้นเป็นกำลังสำรองเสริมให้กับหน่วยที่ขาดอัตรานายทหารสัญญาบัตรกองหนุนอายุประมาณ 40 – 50 ปี ตามแต่ละชั้นยศ

6) สิทธิและผลประโยชน์กำลังพลสำรองที่มีชื่อบรรจุในหน่วยและถูกเรียกเข้ารับการฝึกประจำปี ถ้าหากถูกเรียกเข้ารับการฝึกประจำปีให้ได้รับสิทธิพิเศษในการทำงานของหน่วยงานพลเรือนในตำแหน่งก่อนบุคคลอื่น ในระหว่างเข้ารับการฝึกหรือถูกเรียกพลทางรัฐบาลออกจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการฝึกงานให้นายจ้างหรือเจ้าของกิจการของกำลังพลสำรองเป็นเวลา 2 ปี โดยให้ได้รับเบี้ยเลี้ยงระหว่างการเข้ารับการฝึกหรือถูกเรียกพลด้วย

2.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีกำลังทหารอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยเป็นกองทัพขนาดใหญ่ที่สุดของโลกในแง่ยอดกำลังพล กำลังพลได้มาจากอาสาสมัครจำนวนมากซึ่งได้รับค่าตอบแทน แม้ในอดีตจะมีการเกณฑ์ทหารทั้งในยามสงครามและยามสงบแต่

ไม่มีการเกณฑ์ทหารนับแต่ ค.ศ.1972⁶⁵ มีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับการสงครามและการทหารมา โดยตลอด⁶⁶ เริ่มด้วยสงครามปฏิวัติขอแยกตัวออกจากการเป็นรัฐอาณานิคมของประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งได้มีการรับสมัครชายหนุ่มและแรงงานมากมาย ตลอดจนทาสผิวสีมาร่วมเป็นทหาร โดยแลกกับการ ได้มาซึ่งสิทธิพลเมืองและสงครามกลางเมือง เกิดจากปัญหาเรื่องทาสเป็นสาเหตุให้เกิดสงครามกลางเมือง ขณะนั้นการเกณฑ์ทหารเกิดขึ้นในช่วงสงครามกลางเมืองสหรัฐอเมริกาโดย ฝ่าย Union Army ตามพระราชบัญญัติ Enrollment Act ปี ค.ศ.1863 ได้อนุญาตให้มีการจ้างบุคคลอื่นเข้ารับราชการทหารแทนได้ จึงเกิดความไม่พอใจในหมู่สาธารณชนและเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายมหาสงครามทั้งสองนี้ได้มีการอาสาสมัครชายหนุ่มพลเมืองอเมริกันไปรบทั้งในยุโรปและสมรภูมิแปซิฟิก

ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้แนวคิดมาจากกฎหมายอังกฤษในลักษณะรูปแบบ Common Law โดยมีกฎหมายใน 2 ระดับ คือ ระดับพันธรัฐซึ่งเป็นกฎหมายกลางของประเทศและกฎหมายระดับมลรัฐเป็นกฎหมายที่แต่ละรัฐภายใต้พันธรัฐจะออกกฎหมายบังคับใช้ด้วยตนเองในเรื่องการจัดการกำลังสำรองของสหรัฐอเมริกาก็จะอยู่ในการกำกับโดยพันธรัฐ ซึ่งในเรื่องสิทธิมนุษยชนกับการเกณฑ์ทหารและการจัดการกำลังสำรองของประเทศอเมริกาให้ความเคารพในสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลอย่างมาก เนื่องจากผลพวงในทางประวัติศาสตร์การต่อตั้งชาติ สวัสดิการที่ให้แก่ทหารอาชีพสูงมากจึงทำให้เมื่อประเทศมิได้เข้าสู่สงครามสหรัฐอเมริกาจึงลดงบประมาณทางทหารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกำลังพลดังจะเห็นได้จากก่อนมีสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่สหรัฐอเมริกามีทหารประจำการน้อยมากแต่มีนายพลทหาร (สัญญาบัตร) ที่พร้อมจะสร้างกองทัพให้เข้าสู่สงครามได้อย่างเช่น นายพลแพคตัน เป็นต้น ตลอดจนอาวุธสงครามที่ใช้ในการรบความปลอดภัยของทหารผู้ใช้อาวุธเป็นปัจจัยหนึ่งของกองทัพอเมริกัน ซึ่งจะต่างจากญี่ปุ่นที่เป็นประเทศคู่สงครามกับอเมริกาในแปซิฟิก ที่ไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของทหารเท่าที่ควร ดังนั้นในเรื่องสิทธิมนุษยชนการเกณฑ์ทหารของอเมริกันเป็นเรื่องหากไม่จำเป็นต่อความมั่นคงของประเทศสหรัฐอเมริกาจะหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารและตั้งแต่ปี ค.ศ. 1937 ได้มีการเสนอร่างกฎหมายเรื่องการเกณฑ์ทหารขึ้นมาใหม่แต่ประธานาธิบดีนิกสันไม่เห็นด้วยจึงยุติไป ประเทศสหรัฐอเมริกายกเลิกการเกณฑ์ทหารนับแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติพอมาสงครามเวียดนาม

⁶⁵ https://th.wikipedia.org/wiki/กองทัพสหรัฐคืนเมื่อ_5_ก.ค._2562

⁶⁶ ชวิชัย ผลสะอาด .“สมรรถนะกำลังพลสำรองกองร้อยที่ 1 กองพันทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ ค่ายพรหมโยธิน อำเภอเมืองจังหวัดปราจีนบุรี : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระบบการเกณฑ์ทหารและการรับราชการทหารโดยสมัครใจ”. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. (2559). หน้า 38-42

ที่ใช้วิธีการอาสาสมัครมาเป็นทหารแทน คือใช้ระบบกำลังสำรองแต่ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดให้ประชาชนอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ต้องไปขึ้นทะเบียนไว้

1) กำลังรบหลักของสหรัฐอเมริกา (TOTAL FORCE) ประกอบด้วยกำลัง 2 ส่วน คือ กำลังประจำการและกำลังสำรอง ซึ่งยังแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท อีก คือ RESERVE และ NATIONAL GUARD) โดยพลทหารกองหนุนรับจากชายหรือหญิงซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วน เข้ารับการฝึกขั้นต้น (ชาย 12 สัปดาห์, หญิง 8 สัปดาห์) เมื่อสำเร็จการฝึกจะได้รับการแต่งตั้งเป็นพลทหาร นายทหารประทวนกองหนุน ได้จากพลทหารกองหนุนซึ่งเติบโตขึ้นไปตามแนวทางรับราชการที่กำหนด จนถึงยศ จ่าสิบเอก สำหรับนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนได้จากแหล่งผลิต 2 แห่งด้วยกัน คือ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตร OFFICER CANDIDATE SCHOOL (OCS) ซึ่งมีการสอนในทุกรัฐใช้เวลาศึกษา 2 ปี และหลักสูตร RESERVE OFFICERS TRAINING CORPS (ROTC) ใช้เวลาศึกษา 2-4 ปี

ถ้าใช้เกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของกำลังพลสำรองจะแยกบทบาทได้เป็น 3 กองพล คือ กำลังพลสำรองพร้อมรบซึ่งจะรับจากกำลังพลสำรองอาสาสมัคร โดยมีระยะเวลาเป็นกำลังพลสำรองประเภทนี้ 8 ปี กำลังพลสำรองประเภทนี้บรรจุอยู่ในหน่วยทหารกองหนุน (Reserve) และหน่วยรักษาดินแดน (National Guard) สามารถเรียกเข้าปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีแบ่งเป็นกำลังพลสำรองประจำหน่วยและกำลังพลสำรองพร้อมรบ

ประเภทบุคคลกำลังพลสำรองเตรียมพร้อม ได้แก่ กำลังพลสำรองพร้อมรบที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ครบ 8 ปี มีปัญหาส่วนตัวไม่สามารถเข้ารับการฝึกตามแบบแผนได้ขอเปลี่ยนประเภทเป็นกำลังพลสำรองประเภทนี้ หากจะใช้ต้องเรียกเข้ามารับการฝึกทบทวนระยะหนึ่ง จึงจะออกปฏิบัติหน้าที่ได้ และสุดท้ายกำลังพลสำรองนอกประจำการ ได้แก่ กำลังพลสำรองที่ปฏิบัติหน้าที่ครบตามสัญญา ขอลาออกแต่ยังมีความรู้ความสามารถบางอย่างที่เป็นประโยชน์ ซึ่งได้ควบคุมระยะเวลาเป็น 3 ชั้นจนถึงอายุ 60 ปี

2) การควบคุม หน่วยจะติดต่อกับกำลังพลของหน่วยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเน้นหนักไปที่กำลังพลสำรองพร้อมรบประเภทประจำหน่วยและได้นำเครื่องคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีมาใช้อย่างกว้างขวาง

3) ระบบการเรียกพลหรือระดมพล ในยามปกติเป็นการเรียกพลเข้ารับการฝึกตามตารางกำหนดเวลา ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา เพราะใช้การอาสาสมัครและทำสัญญา หน่วยเป็นผู้เรียกเข้ารับการฝึกตามเวลาอย่างไรก็ตาม หากกำลังพลสำรองไม่มารายงานตัว จะมีมาตรการดำเนินการจากเขาไปหาพนักงานถึงชั้นลงโทษตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นประเทศใหญ่ห่างไกลจากภัยสงคราม และนโยบายป้องกันประเทศโดยรอบนอกประเทศเป็นหลักมีเวลาในการเตรียม

การนานพอสมควร จึงไม่ได้กำหนดเวลาระดมพลไว้แน่นอน การระดมพลจะกระทำในยามฉุกเฉิน ออกเป็นกฎหมายบังคับ โดยรัฐสภา หรือประธานาธิบดีเป็นผู้มีอำนาจสั่งการ โดยมีระดับของการระดมพลและห้วงเวลาต่างกัน จากการระดมพลโดยประธานาธิบดี, การระดมพลเป็นส่วน, การระดมพลตามอัตราเต็มจนถึงการระดมพลเต็มขนาดในที่สุด

4) ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง กำลังพลสำรองจะได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งการฝึกออกเป็น การฝึกขั้นต้น สำหรับบุคคลที่ไม่เคยเป็นทหารมาก่อน ชาย 12 สัปดาห์ หญิง 8 สัปดาห์ เมื่อจบการฝึกจึงเริ่มปฏิบัติงานที่หน่วย การฝึกประจำหน่วยในวงรอบ 1 ปี กำลังพลสำรองต้องฝึกกับหน่วยโดยฝึกรวม 48 ครั้ง ครั้งละ 4 ชั่วโมง เฉพาะวันเสาร์ - อาทิตย์ (วันละ 2 ชั่วโมง) เท่ากับปีละ 24 วัน และฝึกประจำปี 2 สัปดาห์ โดยเป็นการฝึกภาคสนาม

กล่าวโดยสรุปกำลังพลสำรองประจำหน่วยทุกคนจะเข้ารับการฝึกปีละ 38 วัน หรือมีเวลาฝึกเป็น 1 ใน 6 ของกำลังประจำการ

5) สิทธิและผลประโยชน์ของกำลังพลสำรอง ประเทศสหรัฐอเมริกา สิทธิและผลประโยชน์จะได้มาจาก 2 แห่ง คือ ซึ่งได้มาจากมลรัฐและรัฐบาลกลาง สิทธิและผลประโยชน์ซึ่งได้มาจากรัฐบาลกลาง กำลังพลสำรองสามารถเลื่อนยศได้ถึง พลโท (ตำแหน่ง ผบ.พล หรือ เทียบเท่า), สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการของ ROTC และ OCS จะให้ได้รับทุนการศึกษาพร้อมทั้งได้คัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย หรือได้สิทธิการรักษาพยาบาล, ได้รับเบี้ยเลี้ยง การใช้ร้านสวัสดิการของตัวเองและครอบครัว, ถูกราชการครบตามสัญญาได้รับโบนัส (1,500 เหรียญขึ้นไป), รับราชการครบ 20 ปี ได้รับบำนาญ, ผู้บรรจุในตำแหน่งพิเศษ เช่น แพทย์ นักบิน จะได้รับค่าตอบแทนพิเศษ, ได้รับการแจกจ่ายเครื่องแต่งกายเช่นเดียวกับกำลังประจำการสำหรับสิทธิและผลประโยชน์ที่จะได้จากหน่วยมลรัฐจะไม่เหมือนกันทุกมลรัฐ ได้รับยกเว้นภาษีต่อใบอนุญาตขับขี่รถยนต์, ทุนการศึกษาเพิ่มเติม, การประกันชีวิตตามวงเงินที่กำหนด, การลดหย่อนภาษี, ในระหว่างการถูกระดมพลพร้อมทั้งได้ออกปฏิบัติหน้าที่ กฎหมายได้กำหนดให้หน่วยงานเดิมไม่ว่าภาคเอกชนหรือภาครัฐบาลต้องสงวนหรือกันตำแหน่งไว้ให้

6) สำหรับบุคคลที่มาสมัครเป็นทหารเพื่อใช้ทุนการศึกษาและสวัสดิการเป็นแรงจูงใจ เช่น นักศึกษาวิทยาลัยการทหารเวสปอยต์เรียนฟรีด้วยภาษี ส่วนวิทยาลัยทหารกองหนุนให้ทุนการศึกษาแล้วจึงส่งไปเรียนต่อภาควิชาการที่มหาลัยพลเรือน เมื่อเรียนจบการศึกษาจะต้องกลับมาทำงานใช้ทุน 8 ปี จึงจะสามารถลาออกมาทำงานให้บริษัทเอกชนได้ ส่วนคนจบวิศวกรรมไปทำงานเป็นวิศวกรเหมือนวิศวกรทั่วไปก็ได้ ใครชอบเป็นทหารก็อยู่ในกองทัพต่อไปได้

ถ้าอยู่ในกองทัพต่อก็มีสวัสดิการสารพัด เช่น สวัสดิการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อซื้อบ้าน สวัสดิการรักษาพยาบาล สวัสดิการบำนาญ หากบางคนออกไปทำงานวิสาหกรรบริษัทเอกชนไม่กี่ปีถ้าเห็นว่าไม่ชอบเท่าตอนเป็นทหารก็มาสมัครเข้ากองทัพใหม่ได้⁶⁷

⁶⁷ <https://www.th.news.mthai.com> ค้นเมื่อ 5 ก.ค. 2562

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ

ปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศได้มีการปรับปรุงพัฒนาด้านการทหารให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติของตน ซึ่งหลาย ๆ ประเทศได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้มีการฝึกร่วมกันเพื่อพัฒนาด้านความมั่นคงในการแก้ไขสถานการณ์ความขัดแย้ง เสริมความพร้อมรบด้านกำลังทหาร หรือแม้กระทั่งระบบการคัดเลือกทหารที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใดนั้นซึ่งได้ทำการศึกษาระบบการคัดเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการมาพอสมควรแล้วในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประเทศไทยเพื่อจะได้นำมาปรับใช้กับระบบกฎหมายของประเทศไทยให้เกิดความเหมาะสมต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการลงบัญชีทหารกองเกิน

ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ของประเทศไทยได้กำหนดให้ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน แต่ก่อนที่จะเข้ารับราชการทหารกองประจำการจะต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน โดยกำหนดให้ชายที่มีอายุย่างเข้า 18 ปี (อายุ 17 ปีบริบูรณ์) จะต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินที่เป็นภูมิลำเนาทหารของตน ภูมิลำเนาทหารที่จะต้องลงบัญชีทหารกองเกินตามกฎหมายได้กำหนดไว้ คือ

1.1 ผู้ซึ่งบิดายังมีชีวิตอยู่ หรือหากบิดาได้เสียชีวิตแล้ว มารดายังมีชีวิตอยู่หรือถ้าทั้งบิดาและมารดา ได้เสียชีวิตแล้วมีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารที่อำเภอบิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

1.2 ผู้ซึ่งเกิดนอกสมรสและบิดามีได้จดทะเบียนรับรองบุตรหรือหากมารดาได้เสียชีวิตแต่มีผู้ปกครองให้ลงบัญชีทหารที่อำเภอมารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

1.3 นอกจากที่กล่าวใน 1.1 และ 1.2 หรือผู้ซึ่งที่ไม่อาจลงบัญชีทหารตาม 1.1 และ 1.2 ได้ไม่ว่ากรณีใดก็ตามให้ลงบัญชีทหารที่อำเภอซึ่งผู้นั้นมีภูมิลำเนา ถ้าหากไม่ปรากฏภูมิลำเนา ก็ให้ลงที่ที่พบตัวผู้นั้น

ถ้าได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้แล้วให้ถือว่าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่
อำเภอนั้น

การปฏิบัติเกี่ยวกับลงบัญชีทหารกองเกินของต่างประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีใต้
ได้กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการประจำท้องถิ่นทำการตรวจสอบเอกสารจากทะเบียนบ้านกับ
ทะเบียนประจำที่อยู่เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนชายสัญชาติเกาหลีใต้ที่มีอายุ 17 ปี และแจ้ง
ให้ไปลงบัญชีทหารกองเกินต่อหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่นซึ่งบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาอยู่

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีระบบการคัดเลือกทหารคล้ายกับประเทศไทย
ของเรา ซึ่งกำหนดให้บุคคลที่มีสัญชาติจีนทุกคนไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายมีหน้าที่เข้ารับราชการ
ทหาร เมื่ออายุครบ 18 ปี จะต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินที่สถานที่ทำงาน, รัฐวิสาหกิจ
, ตำบลในเขตท้องที่

ประเทศสิงคโปร์ ไม่ได้กำหนดวิธีการลงบัญชีทหารกองเกินไว้แต่ได้บังคับให้
ผู้ชายทุกคนต้องเป็นทหาร เมื่อมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์จะต้องเข้าปฏิบัติงานรับใช้ประเทศชาติอย่าง
ใดอย่างหนึ่ง เช่น การเข้าเป็นทหารประจำการ การเข้าเป็นสมาชิกกองกำลังเพื่อป้องกันประชาชน
หรือการเข้าเป็นสมาชิกหน่วยระวังเหตุหรือการเข้าเป็นตำรวจพิเศษ ส่วนผู้หญิงสามารถเข้าไปมี
ส่วนในการป้องกันประเทศได้

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ยกเลิกการคัดเลือกทหารตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้
ใช้วิธีการอาสาสมัครมาเป็นทหารแทน คือใช้ระบบกำลังสำรอง แต่ได้กำหนดให้ประชาชนอายุครบ
18 ปีบริบูรณ์ ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินไว้

2. ปัญหาเกี่ยวกับการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ของประเทศไทยได้กำหนดการสมัคร
เข้ารับราชการทหารกองประจำการสมัครได้เฉพาะในท้องที่ที่ตนไปลงบัญชีทหารกองเกินหรือที่
เป็นภูมิลำเนาทหารของตนเท่านั้น ไม่สามารถไปสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการท้องที่อื่น
ได้ ทำให้ในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการในการตรวจเลือกแต่ละปีมีจำนวนน้อย
หรือบางท้องที่ไม่มีค่ายทหารอยู่ในพื้นที่เลย ทำให้ทหารกองเกินสมัครน้อยมากหรือบางที่ไม่สมัคร
เลย เช่น จังหวัดมุกดาหาร กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ซึ่งจังหวัดเหล่านี้ไม่มีค่ายทหารอยู่ในพื้นที่เมื่อ
ทหารกองเกินบางคนประสงค์ที่จะสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการเพื่อเข้ารับใช้ชาติ
จะต้องไปเป็นทหารอยู่ต่างจังหวัด เช่น จังหวัดมุกดาหารจะต้องไปเป็นทหารอยู่ในจังหวัดนครพนม
จังหวัดกาฬสินธุ์ไปเป็นทหารอยู่จังหวัดขอนแก่น หรือจังหวัดมหาสารคามจะต้องไปเป็นทหารอยู่

ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์อย่างนี้เป็นต้น ซึ่งจะตรงกันข้ามกับจังหวัดที่มีหน่วยทหารอยู่ในพื้นที่ที่ทหารกองเกินที่มีอายุอยู่ในกำหนดก็จะสมัครมากกว่ากัน เช่น จังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งมีหน่วยรับทหารหรือค่ายทหารในพื้นที่จำนวน 2 ค่าย หน่วยทหารประมาณ 20 หน่วย ทหารกองเกินที่ประสงค์จะสมัครก็จะมากพอสมควร

ประเทศเกาหลีใต้ไม่ได้กล่าวถึงการสมัครเข้ารับราชการทหารแต่ได้กำหนดให้บุคคลที่ลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว เมื่อมีอายุ 19 ปี จะมีหนังสือแจ้งให้ไปทดสอบ (คัดเลือก) ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดสถานที่ตรวจเลือกฯ (Regional OMMA) เป็นลักษณะประจำที่มีอยู่ 13 แห่งทั่วประเทศ ทำการตรวจเลือกฯ วันละ 200 คน ตลอดปี และมีหน่วยตรวจเลือกฯ เคลื่อนที่สำหรับพวกที่อยู่ห่างไกลตัวเมือง การดำเนินการมี 3 ขั้นตอน คือ

1) การทดสอบบุคลิกลักษณะภายใน (Personality Inventory Test or Personality Test) เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ผิดปกติ โดยทำการทดสอบทางจิตแพทย์

2) การตรวจร่างกาย (Physical Examination)

(1) ตรวจโดยการเอ็กซเรย์, วัดความสูง, น้ำหนัก และวัดรอบตัว

(2) ตรวจทางการแพทย์เกี่ยวกับฟัน, ตา, หู และตรวจภายใน

(3) หัวหน้าศัลยกรรมแพทย์ทหารจะเป็นผู้กำหนด Grade (จำพวก) ของร่างกาย

ออกเป็น 7 เกรด

- เกรด 1-4 เข้ารับราชการทหาร

- เกรด 5 ไม่ผ่านการทดสอบ กำหนดเป็น Second Militia Service

- เกรด 6 พันราชการทหาร (คล้ายคนจำพวกที่ 4)

- เกรด 7 ต้องกลับมาทดสอบใหม่ภายในระยะเวลา 1 ปี (คล้ายคนจำพวกที่ 3)

3) การทดสอบความถนัด (Aptitude test) คือ

(1) พิจารณาจากร่างกาย, การศึกษา, งาน, คุณวุฒิ, บัตรอนุญาต, ความชำนาญพิเศษ, อาชีพ ซึ่งจะใช้ผลการพิจารณาแยกประเภทผู้ผ่านการทดสอบไปบรรจุตามเหล่าต่าง ๆ

(2) การทดสอบความถนัดจะพิจารณาจากอาชีพ หรือการทำงานในห้วงระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

ประธานกรรมการตรวจเลือกฯ (Conscription Officer) จะเป็นผู้ตัดสินว่าผู้ใดผ่านหรือไม่ผ่านการตรวจเลือก โดยใช้ข้อมูลจากผลการตรวจร่างกายแบ่งเป็นเกรดต่าง ๆ กับการศึกษา เช่น

1) ผู้ที่มีผลการตรวจร่างกายเกรด 1, 2 และสำเร็จการศึกษาตั้งแต่มัธยมกลางขึ้นไป จะกำหนดให้เป็นทหารประจำการ (Active Service)

2) ผู้ที่มีผลการตรวจร่างกายเกรด 3, 4 และสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาขึ้นไปจะกำหนดเป็น Recruit Service ประเภทที่ใช้สำหรับเรียกพลเพื่อป้องกันประเทศ แต่ถ้าเป็นเกรด 3, 4 แต่ไม่สำเร็จประถมศึกษา จะกำหนดให้เป็น Recruit Service ประเภทที่พ้นจากการเรียกพลเพื่อป้องกันประเทศ

3) กำหนดวันที่จะแจ้งให้ผู้ผ่านการตรวจ ต้องเข้ารับราชการเป็นทหารประจำการ (Active Service)

4) ถ้าบุคคลใดมีความเห็นว่า คณะกรรมการทดสอบหรือประธานกรรมการตัดสินไม่ถูกต้องหรือไม่ยุติธรรม สามารถร้องเรียนได้โดยยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่รับคำร้อง ซึ่งอยู่ ณ สถานที่ทดสอบ

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบทหารอาสาสมัครเข้ามาเป็นทหาร กล่าวคือ หากได้ไปลงบัญชีทหารกองเกินแล้วจะต้องไปลงทะเบียนหรือลงชื่อเพื่อเข้ารับการทดสอบเพื่อที่จะเข้ารับราชการทหาร การทดสอบจะเป็นการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย จิตใจ ตามที่กองทัพสหรัฐได้กำหนดกฎเกณฑ์ ส่วนบุคคลที่ไม่ได้ลงทะเบียนหรือไม่ผ่านการทดสอบ จะต้องดำเนินการเพื่อลงทะเบียนทำการทดสอบใหม่ การลงทะเบียนจะต้องระบุความต้องการด้วยว่าตนเองต้องการจะเข้าเป็นทหารสังกัดกรมกองหรือหน่วยใด เช่น กองทัพบก กองทัพเรือ เหล่าทหารนาวิกโยธิน หรือต้องการเป็นทหารกองกำลังพิทักษ์ชายฝั่งทะเล หรือทหารอากาศ จะเห็นได้ว่าบุคคลที่สมัครเข้ามาเป็นทหารกองประจำการสามารถระบุหน่วยทหารที่ตนต้องการได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับทหารกองเกินที่สมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการบางคนไม่สามารถเข้ารับราชการประจำการต่อไปได้เนื่องจากขาดคุณสมบัติบางประการ

ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ของประเทศไทยกำหนดให้ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน เมื่อทหารกองประจำการเข้ารับราชการแล้วบางคนมีความประสงค์ที่จะสมัครสอบคัดเลือกเข้าเป็นทหารประจำการในส่วนต่างๆ ของกองทัพ เช่น นายทหารประทวน นายทหารสัญญาบัตร แต่ได้มีบางคนไม่สามารถไปต่อได้ เพราะขาดคุณสมบัติ เช่น ความรู้ความสามารถไม่ถึงหลักเกณฑ์ที่กำหนด หรือแม้กระทั่งในการสอบคัดเลือกแล้วบางคนสอบไม่ผ่านก็มี แต่กลุ่มคนเหล่านี้ยังมีความรักในกองทัพอยู่น่าจะส่งเสริมให้เข้าสามารถรับราชการต่อไปได้

ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ทุนการศึกษากับบุคคลที่มาสมัครใจเข้าเป็นทหารและให้สวัสดิการอื่น เช่น นักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยการทหารเวสปอยต์สามารถศึกษาหรือเรียนฟรีด้วยภาษี

วิทยาลัยทหารกองหนุนให้ทุนการศึกษาแล้วก็ส่งไปศึกษาภาควิชาการในมหาลัยพลเรือน หากสำเร็จการศึกษาต้องกลับมาทำงานใช้ทุนเป็นเวลา 8 ปี จึงจะลาออกไปทำงานที่อื่นได้ ผู้ที่จบวิศวกรรมสามารถไปทำงานเป็นวิศวกรเหมือนวิศวกรทั่วไปได้ ถ้าคนที่ชอบเป็นทหารก็เป็นทหารในกองทัพต่อไป หากอยู่ในกองทัพต่อก็มีสวัสดิการให้ เช่น การรักษาพยาบาล ได้รับบำนาญ ถ้ากู้เงินเพื่อซื้อบ้านจะได้ดอกเบี้ยต่ำ หากคนออกไปทำงานเป็นวิศวกรของบริษัทเอกชนแล้วไม่ชอบเท่ากับตอนเป็นทหารให้สามารถสมัครกลับเข้ารับราชการในกองทัพได้

4. ปัญหาเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการรับเฉพาะผู้ชายเท่านั้นไม่รับผู้หญิง

ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ของประเทศไทยกำหนดให้ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน สำหรับผู้หญิงไม่สามารถเข้ารับราชการทหารกองประจำการได้ แต่ผู้หญิงเป็นทหารประจำการได้ คือ นายทหารประทวน และนายทหารสัญญาบัตร ไม่สามารถเป็นพลทหารหญิงได้ ทำให้ผู้หญิงบางคนที่มีความประสงค์จะรับใช้แผ่นดินด้วยการเข้ารับราชการทหารกองประจำการไม่สามารถเข้ารับราชการทหารกองประจำการได้

การรับราชการทหารกองประจำการ เป็นที่ยอมรับว่าเหมาะสมกับเพศชายมากที่สุด เพราะมีร่างกายแข็งแรง อดทน สำหรับเพศหญิงยังมีปัญหาอยู่ว่าสมควรจะรับหรือไม่นั้น แต่ในอดีตเพศหญิงได้มีบทบาทสำคัญในการป้องกันประเทศการสงครามสมัยนี้เป็นสงครามแบบเบ็ดเสร็จประชาชนทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิงจะต้องร่วมมือช่วยเหลือกันในการป้องกันประเทศ การเข้ารับราชการทหารกองประจำการย่อมมีภาระกิจหน้าที่เกี่ยวกับการรบโดยตรงสมควรจะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย สำหรับหน้าที่ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการรบ เช่น การปฐมพยาบาล งานขนส่ง งานธุรการ งานสุทกรรม งานติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ งานเหล่านี้ผู้หญิงสามารถทำได้ การที่ผู้หญิงทำหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวกับการรบโดยตรงย่อมได้ประโยชน์ ผู้หญิงก็สมควรที่จะรับราชการทหารกองประจำการเพื่อสนองคุณของแผ่นดินเช่นเดียวกับผู้ชายแต่ปัจจุบันนี้ได้ยกเลิกไม่รับเพศหญิงเข้าเป็นทหารกองประจำการแล้ว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการรับผู้หญิงมาเป็นทหารกองประจำการอยู่ในวัยสาวเป็นอุปสรรคในการสมรสก่อให้เกิดความยุ่งยากในด้านครอบครัว⁶⁸

⁶⁸ ขรรยงค์ ศรีอุตตะมะโยธิน .“การรับราชการทหาร” .(วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.กรุงเทพมหานคร. (2546). หน้า 50-52

สาเหตุที่รับเฉพาะเพศชายเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ด้วยมาตรฐานทางร่างกายและจิตใจที่กำหนดไว้สำหรับการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ารับราชการทหารกองประจำการย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามความจำเป็น ความเหมาะสมของทางราชการถ้าบุคคลที่มีมาตรฐานทางด้านร่างกายและจิตใจไม่เพียงพอกับความต้องการก็ให้คัดเอามาตรฐานรองลงมาก็ได้ หากเกิดสงครามถ้าต้องการทหารจำนวนมากก็ให้ลดมาตรฐานให้ต่ำกว่าปกติเพื่อให้กองทัพมีสมรรถภาพที่เข้มแข็งและได้บุคคลที่เป็นทหารกองประจำการมีรูปร่างลักษณะที่แข็งแรง สมส่วน สง่าผ่าเผย มีจิตใจที่เหมาะสมกับความต้องการของกองทัพ จึงจำเป็นต้องเอาเฉพาะประชาชนพลเมืองชายเป็นสำคัญ⁶⁹

อย่างไรก็ตามการที่ประเทศไทยของเราเอาเฉพาะเพศชายเท่านั้นมาเป็นทหารกองประจำการไม่รับเพศหญิงเลย เห็นได้ว่าปัจจุบันนี้ได้เอาเพศหญิงมาเข้ารับราชการทหารประจำการหรืออาสาสมัครทหารพรานก็ได้รับเอาเพศหญิงมาเป็นทหารด้วย ไม่ว่าจะเป็นทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือ ตำรวจก็มีตำรวจหญิงแต่หน้าที่ความรับผิดชอบก็จะไม่หนักเหมือนเพศชาย ซึ่งส่วนใหญ่ที่หน่วยงานทางทหารเปิดรับสมัครเพศหญิงก็เพื่อทำงานในส่วนที่ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง เช่น ด้านการศึกษา ด้านการบริการ ด้านงานเอกสาร โดยในแต่ละปีจะเปิดรับสมัครสอบคัดเลือกจากบุคคลภายนอกทั้งเพศชายและหญิง จะมีทั้งสมัครเข้ามาเป็นนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน หากผ่านการคัดเลือกต้องเข้ารับการศึกษาฝึกทักษะเบื้องต้นในการปฏิบัติตนตามแบบธรรมเนียมทหาร เช่น ฝึกบุคคลท่ามือเปล่า ฝึกเบื้องต้น ส่วนใหญ่ตำแหน่งที่เปิดรับ เช่น พยาบาล แพทย์ นักรักษาการเงินและบัญชี อย่างเป็นต้น

ในส่วนของทหารพรานหญิงนั้นได้มีการฝึกทำบุคคลเบื้องต้น การฝึกทำอาวุธ วิชายุทธวิธี อบรมการรักษาพยาบาล งานการเมือง งานการข่าว การช่วยเหลือประชาชน การเคลื่อนที่ทางอากาศ การรวบรวมพยานหลักฐานหลักฐานนิติวิทยาและการยิงปืนด้วยกระสุนจริง การฝึกทหารพรานหญิงจะต้องฝึกวิชาพื้นฐานของทางทหารเหมือนกับการฝึกทหารพรานชาย การจัดตั้งอาสาสมัครทหารพรานหญิงปัจจุบันค่อนข้างประสบความสำเร็จ การทำงานของทหารพรานหญิงจะทำให้กิจกรรมของทางหน่วยที่ได้ไปสัมผัสกับประชาชนในพื้นที่ดีขึ้นเพราะทหารพรานหญิงทำให้เกิดความนุ่มนวลและงานมวลชนค่อนข้างได้ผล สร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านจะทำให้การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ดีขึ้น⁷⁰

⁶⁹ จารุพล พงษ์สุริยา. “มาตรการในการพิจารณาแก้ไขการเกณฑ์ทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497”. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร. (2546). หน้า 60

⁷⁰ กรมทหารพรานที่ 41 กองทัพภาคที่ 4

เช่น กองทัพอากาศที่ 3 ซึ่งปัจจุบันกำลังรับสมัครทหารกองหนุนและบุคคลเรือ่นเข้ามาเป็นอาสาสมัครทหารพราน⁷¹ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติไว้ว่า มีสัญชาติไทย ความรู้ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นผู้ที่มิสุขภาพร่างกายแข็งแรง สามารถตรวจร่างกายปฏิบัติงานในพื้นที่ทุรกันดารได้และไม่ขัดต่อการรับราชการทหาร โดยกำหนดอายุไว้ตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ถึง 30 ปีบริบูรณ์ โดยรับทั้งเพศชายและเพศหญิง ในส่วนของเพศหญิงผู้สมัครต้องเป็นโสดไม่มีพันธะทางครอบครัว โดยรับสมัครตั้งแต่ 4 มีนาคม 2563 ถึง 20 มีนาคม 2563

เห็นได้ว่าบางประเทศเขารับทั้งผู้หญิงทั้งผู้ชายเข้าเป็นทหารกองประจำการ เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือประเทศสหรัฐอเมริกาผู้หญิงสามารถสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการได้ตามความต้องการของกองทัพ เมื่อผ่านการฝึกแล้วสามารถไปทำงานแบบทหารเพศชายได้เลย เช่น รบ หรือ ส่งออกไปร่วมปฏิบัติงานประชาสัมพันธ้อยู่ตามหน่วยทหารของตนในต่างประเทศ หรือปฏิบัติการด้านข่าวกรอง ในส่วนตรงนี้ประเทศไทยของเรายังไม่ได้รับสมัครเพศหญิงหรือรับเพศหญิงเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ แต่ได้ให้เพศหญิงสามารถมาเป็นทหารพรานทหารประจำการคือนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวนได้จากที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นภารกิจหน้าที่ที่เพศหญิงสามารถปฏิบัติและเข้ามาเป็นทหารกองประจำการที่เป็นงานที่สามารถกระทำได้และเหมาะสมสำหรับเพศหญิง เช่น การปฐมพยาบาล งานธุรการ งานสุททกรรม งานติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ งานเหล่านี้ผู้หญิงกระทำได้ดีกว่าเพศชาย ซึ่งจะได้ทำการศึกษาในเชิงลึกอีกต่อไปว่าทำไมไม่รับเพศหญิงเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ

5. ปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการของทหารกองประจำการ

ทหารกองประจำการเมื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการจะได้รับเครื่องแต่งกายเครื่องแบบสนาม และของใช้ส่วนตัวทหารกองประจำการได้รับเครื่องนอนตามสิทธิเหมือนกันทุกคนส่วนการประกอบเลี้ยงหน่วยทหารได้จัดให้มีการประกอบเลี้ยงครบทั้งสามมือเพื่อให้เกิดความสบายในการดำรงชีพอยู่โดยไม่กังวลแต่อย่างใด

ทหารกองประจำการเมื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการจนครบกำหนดปลดแล้วหากมีความประสงค์ที่จะสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการต่อ ทางราชการกำหนดให้สมัครใจเข้ารับราชการทหารกองประจำการได้จนถึงอายุครบ 25 ปีบริบูรณ์ ทหารกองเกินที่ถูกกำหนดเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เมื่อหากจะขอลาเล่าเรียนศึกษาต่อ ทางหน่วยทหารสามารถอนุญาต

⁷¹ กองทัพอากาศที่ 3

ให้ลาไปศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาได้ แต่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนนักเรียนนักศึกษาที่ถูกกำหนดให้เข้ากองประจำการ ผู้ซึ่งมีสิทธิได้รับการผ่อนผันให้ศึกษา คือผู้ที่รอฟังผลการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาเล่าเรียนสถานศึกษาใหม่ แต่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกแล้วถูกกำหนดให้เข้ากองประจำการ สำหรับบุคคลที่ไม่ได้ทำเรื่องขอผ่อนผันหรือยกเว้นการคัดเลือกตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการตามกฎหมายเนื่องจากมีบกพร่องหรือสุจริต เพราะประสบอุบัติเหตุหรือป่วยซึ่งไม่สามารถมาศึกษาได้ในห้วงเวลาที่สถานศึกษาประกาศให้นำหลักฐานมาแสดงเพื่อขอผ่อนผันการตรวจเลือก แต่ต้องไม่เป็นนักศึกษาภาคสมทบ หรือกรณีไม่ใช่ความบกพร่องผิดพลาดของตัวนักเรียนนักศึกษา แต่ทำให้นักเรียนนักศึกษาไม่รับการผ่อนผันหรือยกเว้น เช่น เจ้าหน้าที่ทางสถานศึกษาส่งรายชื่อขอผ่อนผันหรือยกเว้นผิดพลาดตกหล่นซึ่งได้ทำเรื่องส่งไปจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้นแล้วหายหรือส่งเอกสารไม่ทันห้วงเวลาที่กำหนดให้สามารถลาศึกษาต่อได้เฉพาะหลักสูตรสาขาวิชาและในสถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่เท่านั้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยของเรายังไม่มีการสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องการศึกษาแก่ทหารกองประจำการเท่าที่ควรและถ้าจะทำการศึกษาจะต้องใช้ทุนส่วนตัว เช่น เมื่อทหารกองประจำการคนใดที่ถูกเข้ากองประจำการน่าจะมีการส่งเสริมให้เรียนหนังสือจนถึงระดับปริญญาตรี หรือ ปริญญาโท ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาให้สิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการและผลประโยชน์แก่ทหารกองประจำการและกำลังพลสำรอง ในส่วนผู้เข้าร่วมโครงการของ ROTC และ OCS จะได้รับทุนการศึกษาพร้อมทั้งได้คัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย หรือประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ให้สิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการของทหารกองประจำการที่ปลดจากประจำการมีสิทธิในการสอบเข้าศึกษาในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เช่น หากได้คะแนนเท่ากัน ผู้ที่ผ่านการเกณฑ์ทหารจะได้รับสิทธิเข้าศึกษาก่อน หรือสิทธิอย่างอื่นที่ประเทศไทยน่าจะมีการเพิ่มเติมเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ทหารกองเกินมาสมัครเป็นทหารกองประจำการ เช่นที่ต่างประเทศต่าง ๆ ได้กล่าวไว้เช่น

ประเทศสหรัฐอเมริกาให้สิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการและผลประโยชน์แก่ทหารกองประจำการและกำลังพลสำรอง คือ สิทธิการใช้ร้านสวัสดิการของตัวเองและครอบครัว, ถ้ารับราชการครบตามสัญญาได้รับโบนัส (1,500 เหรียญขึ้นไป) สิทธิและผลประโยชน์ที่จะได้จากหน่วยมลรัฐจะไม่เหมือนกันทุกมลรัฐ ยกเว้นภาษีต่อใบอนุญาตขับขี่รถยนต์, ทุนการศึกษาเพิ่มเติม, การประกันชีวิตตามวงเงินที่กำหนด, การลดหย่อนภาษี, ในระหว่างการถูกระดมพลพร้อมทั้งได้ออกปฏิบัติหน้าที่ กฎหมายได้กำหนดให้หน่วยงานเดิมไม่ว่าภาคเอกชนหรือภาครัฐบาลต้องสงวนหรือกันตำแหน่งไว้ให้ด้วย

ประเทศสิงคโปร์ได้ให้สิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการและผลประโยชน์แก่ทหารกองประจำการและกำลังพลสำรองที่มีชื่ออยู่ในบัญชีบรรจของหน่วยทหาร ถ้าหากถูกเรียกเข้ารับการฝึก

ประจำปีให้ได้รับสิทธิพิเศษในการทำงานของหน่วยงานพลเรือนในตำแหน่งก่อนบุคคลอื่น ในระหว่างเข้ารับการฝึกหรือถูกเรียกพลทางรัฐบาลออกจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการฝึกงานให้นายจ้างหรือเจ้าของกิจการของกำลังพลสำรองเป็นเวลา 2 ปี โดยให้ได้รับเบี้ยเลี้ยงระหว่างการเข้ารับการฝึกหรือถูกเรียกพล

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ให้สิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการของทหารกองประจำการ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี ดังนี้ ในระหว่างรับราชการ ไม่ต้องจ่ายค่าไปรษณีย์ ได้รับสิทธิในการครอบครองที่ดิน ครอบครัวได้รับสวัสดิการและการประกันภัย เช่นเดียวกับกำลังประจำการ หากมีถิ่นที่อยู่อาศัยในเมือง จะได้รับสิทธิในการได้รับที่อยู่อาศัยก่อนบุคคลอื่น ๆ ครอบครัวที่อยู่ในชนบท จะได้รับเงินชดเชยจากผู้ที่ไม่เข้ารับราชการทหารในท้องถิ่นเดียวกัน ครอบครัวที่อยู่ในเมืองจะได้รับเงินชดเชยจากโรงงาน รัฐวิสาหกิจ และจากผู้ที่ไม่เข้ารับราชการ ครอบครัวจะได้รับความช่วยเหลือด้านความเป็นอยู่ เช่น ส่งคนไปช่วยทำนา, ช่วยงานที่บ้าน, การดำรงชีพ โดยหน่วยกำลังอาวุธประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ ครอบครัวได้รับสิทธิลดค่าใช้จ่ายสถานที่ของรัฐบาลเมื่อออกจากราชการจะได้สิทธิต่าง ๆ เช่น กรณีที่ออกจากราชการเนื่องจากพิการ หรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ และพิการหรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านธุรการ ตลอดจนด้านโรคภัยไข้เจ็บจะได้รับเงินชดเชยตามลำดับความพิการ และครอบครัวได้รับสิทธิลดค่ารักษาพยาบาล รัฐบาลจะจ่ายเงินชดเชยให้เมื่อออกจากกองประจำการ รับผิดชอบการส่งทหารที่ออกจากประจำการกลับภูมิลำเนาเดิม ผู้ที่มาจากชนบท กรรมกร รัฐวิสาหกิจ จะสามารถกลับเข้าทำงานตามเดิม หรือหางานที่เหมาะสมให้ผู้ที่ไม่ปลดจากประจำการ หากอยู่อาศัยในเมืองและไม่มีงานทำ จะจัดหางานให้ทหารที่พิการเมื่อปลดจากประจำการ รัฐบาลในท้องถิ่นจะจัดหางานและดูแลความเป็นอยู่ให้ ได้รับสิทธิซื้อตั๋วโดยสารเครื่องบินและไม่ต้องรอคิวได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพแก่ทหารที่ปลดจากประจำการผู้ที่ประกอบอาชีพส่วนตัวได้รับเงินกู้, ลด หรือยกเว้นภาษี และช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพอื่น ๆ

ในส่วนเงินเดือนทหารกองประจำการของประเทศไทยนั้นให้ได้รับโดยเมื่อนำมารวมกับค่าครองชีพแล้วให้ได้รับเดือนละไม่เกิน 10,000 บาทในส่วนเงินเบี้ยเลี้ยงคือเงินที่หน่วยทหารจ่ายให้ทหารกองประจำการเพื่อเป็นค่าอาหารและใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีพประจำวัน แบ่งเป็นเบี้ยเลี้ยงประจำ เช่น ปฏิบัติงานอยู่ในที่ตั้งปกติได้วันละ 96 บาท ไปราชการนอกที่ตั้งปกติได้วันละ 120 บาท การปฏิบัติราชการสนามเพื่อป้องกันประเทศหรือปราบปรามหรือไปราชการสนามเพื่อความมั่นคงของประเทศไทยได้วันละ 240 บาท โดยต่างประเทศก็ได้จ่ายเงินเดือนและเบี้ยลักษณะคล้ายกันขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ค่าตอบแทนพิเศษสำหรับผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษและบรรจุในตำแหน่งพิเศษ เช่น แพทย์ นักบิน ซึ่งถือเป็นตำแหน่งที่หายากและต้องใช้วิชาชีพพิเศษ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ว่าจะเป็นฉบับใดก็ตาม หรือแม้แต่ฉบับปัจจุบัน ซึ่งได้กำหนดหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาประเทศเช่นการทำหน้าที่ป้องกันรักษาประเทศพิทักษ์รักษาเกียรติภูมิผลประโยชน์ของประเทศชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งต้องเข้ารับราชการทหารตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ดังนั้นการป้องกันประเทศถือเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะช่วยกันป้องกันรักษาและพัฒนาให้ประเทศมีความก้าวหน้า พร้อมทั้งให้ประชาชนคนไทยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการรับราชการทหารตามกฎหมายรับราชการทหารเป็นสิ่งสำคัญต่อประชาชน โดยเฉพาะเพศชายทุกคนที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายรับราชการทหาร ซึ่งในแต่ละปีจะมีบุคคลหรือทหารกองเกินได้รับโทษและไม่ได้รับสิทธิพิเศษตามกฎหมายฉบับนี้ โดยไม่ได้มีเจตนาและรู้เท่าไม่ถึงการ ซึ่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 มาตรา 7 ได้กำหนดให้ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน จะให้บุคคลอื่นมารับราชการทหารแทนตนไม่ได้ โดยในแต่ละปีจะมีทหารกองเกินที่มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์ และตั้งแต่ 22 ปีบริบูรณ์ ไปจนถึง 29 ปีบริบูรณ์ ซึ่งยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือกมีหน้าที่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก แต่ก็มีบุคคลบางพวกบางกลุ่มพยายามหลบหนีหาวิธีที่จะไม่เป็นทหารกองประจำการ ซึ่งผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มีความคิดเห็นว่าจะมีการส่งเสริมให้มีการรับราชการทหารกองประจำการ โดยการสมัครใจเหมือนต่างประเทศโดยให้สวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ความเจริญก้าวหน้าในการรับราชการทหารกองประจำการ ค่าตอบแทนพิเศษ

การป้องกันประเทศให้พ้นจากการรุกรานของประเทศวิธีที่ดีที่สุดคือการใช้กำลังซึ่งกำลังที่ได้มาจากประชาชนเข้ารับการฝึกเพื่อต่อสู้ป้องกัน กำลังเหล่านี้เรียกว่า “ทหาร” จะต้องเตรียมไว้ตั้งแต่ยามปกติเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะป้องกันประเทศได้ทันต่อเหตุการณ์ ประเทศในยุโรปได้มีการเปลี่ยนแปลงทางทหาร ประเทศอังกฤษใช้วิธีการจ้างคนมาเป็นทหารไม่มีการคัดเลือกทหารถ้าประชาชนของตนไม่เพียงพอที่จะจ้างประชาชนประเทศอื่นมาเสริม กองทัพสวีเดนได้ใช้วิธีการเรียกคนเข้าเป็นทหารกองประจำการ โดยพระมหากษัตริย์ได้พระราชทานที่ดิน

ให้แก่ชนชาติสวีเดนพร้อมยกเลิกการเก็บภาษีจากประชาชนทั้งหมดในประเทศแต่บุคคลเหล่านี้จะต้องมาเป็นทหาร โดยได้รับการฝึกอย่างดีทำให้กองทัพสวีเดนมีความเข้มแข็งต่อมาประเทศต่าง ๆ ในยุโรปก็ได้เอาเป็นแบบอย่าง การเกณฑ์ทหารของชาวโรมันได้ใช้วิธีการเอาคนร่ำรวยมั่งมีที่เป็นชาวโรมันแท้ ๆ คนที่จะเป็นทหารต้องสามารถจัดหาอาวุธและเครื่องแต่งกายได้ ถ้าเอาคนจนมาเป็นทหารจะลำบาก ภายหลังได้เกิดไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศก็เลยถือเอาการรับสมัครเป็นสำคัญ ชาวโรมันจึงใช้วิธีการให้เงินเดือนแก่ทหารที่ถูกเกณฑ์

การคัดเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการของประเทศไทย ในสมัยโบราณได้มีการบังคับให้ผู้ชายไทยทุกคนต้องเป็นทหารและการมีควบคุมกันเป็นหมู่เป็นพวกตามวงศ์ตระกูล มีหัวหน้าเป็นนายบ้านทั้งยามปกติและเป็นนายกองในยามสงคราม เจ้าหมู่อยู่ในความปกครองของเจ้าเมืองที่เป็นหัวหน้าปกครอง อาจกล่าวได้ว่าการคัดเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการหรือการเกณฑ์ทหารสมัยโบราณได้ให้บรรดาชายไทยที่อยู่ในวัยฉกรรจ์ต้องเป็นทหารทุกคนพร้อมทั้งถือเอาวงศ์ตระกูลเป็นหลักในการควบคุมหัวหน้าสกุลสังกัดทหารหมู่ใดลูกหลานให้สังกัดตามหมู่นั้น จนมาถึงปัจจุบันประเทศไทยของเราได้ตรากฎหมายขึ้นคือพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 ในการเรียกบุคคลเข้ากองประจำการกล่าวไว้ว่าชายสัญชาติไทยอายุ 17 ปีบริบูรณ์ให้ไปลงบัญชีทหารกองเกิน อายุ 20 ปีบริบูรณ์รับหมายเรียก อายุ 21 ปีบริบูรณ์ จะต้องไปทำการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการในอำเภอที่ได้ไปลงบัญชีทหารกองเกินไว้ การรับราชการทหารกองประจำการให้รับราชการไม่น้อยกว่า 2 ปี ยกเว้นผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษหรือเหตุการณ์พิเศษให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่า 2 ปีได้ การรับราชการทหารกองประจำการเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญที่จะต้องปฏิบัติเพื่อป้องกันพิทักษ์รักษาประเทศช่วยกัน

ตามรัฐธรรมนูญของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นฉบับใดก็ตามได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องทำหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร การรับราชการทหารกองประจำการปัจจุบันได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหารคือพระราชบัญญัติรับราชการทหารปีพุทธศักราช 2497 ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายทุกคน มีหน้าที่เข้าต้องรับราชการทหารตนเองหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องนี้คือกระทรวงกลาโหม โดยมอบให้กองทัพเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งได้มีขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ตั้งแต่ การรับลงบัญชีทหารกองเกิน การกำหนดภูมิภาคเกณฑ์ทหาร การเรียกบุคคลเข้ากองประจำการ การยกเว้นหรือผ่อนผัน การตรวจเลือกคัดเลือกบุคคลเข้ากองประจำการการกำหนดตัวบุคคลเข้ากองประจำการ ตลอดจนถึงการปลดทหารกองประจำการ ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นกระบวนการพิจารณาคัดสรรชายที่มีสัญชาติ

เป็นไทยเข้าสู่ระบบการเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งการตรวจเลือกผู้ชายหรือทหารกองเกินเข้ากองประจำการนั้นได้กำหนดไว้ในแต่ละปีกระทำในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงในการคัดเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ โดยจะมีบุคคลที่ประสงค์สมัครใจเข้ารับราชการทหารเป็นจำนวนไม่ใช่น้อยแต่ถึงอย่างไรก็ตามยังถือว่าสมัครไม่มากเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะเหตุเกี่ยวกับสิทธิหรือประโยชน์ของทหารกองประจำการของประเทศไทยยังมีสิ่งที่จะต้องเพิ่มเติม ตลอดจนระบบการฝึก การอยู่ในการกองประจำการ ที่แตกต่างจากต่างประเทศที่สมัครใจเข้ารับราชการทหารกองประจำการเป็นจำนวนมากจนปัจจุบันไม่มีการคัดเลือกทหาร เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือบางประเทศที่ให้สวัสดิการแก่ทหารกองประจำการเป็นอย่างดีรวมทั้งให้ผู้หญิงสามารถสมัครรับราชการทหารได้ เช่น จีน สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์

จากการศึกษาการเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร ฉบับปีพุทธศักราช 2497 ยังพบว่า มีข้อบกพร่องบางอย่างสมควรปรับปรุงแก้ไข เพราะพระราชบัญญัติรับราชการทหารฉบับนี้ได้ใช้มาเป็นระยะเวลานานแล้ว เพื่อให้เกิดความสมดุลเสมอภาค ส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งเมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้ว ได้พบเห็นปัญหาที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข เช่น ปัญหาการลงบัญชีทหารกองเกิน ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้ลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของบิดาเป็นหลักในกรณีบิดามารดาจดทะเบียนสมรส หากบิดาเสียชีวิตให้ลงบัญชีตามภูมิลำเนาของมารดา หรือลงบัญชีทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของผู้ปกครองในกรณีที่บิดามารดาเสียชีวิตมีผู้ปกครอง หรือลงบัญชีตามภูมิลำเนาของตนเองในกรณีที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครอง สำหรับประเทศเกาหลีได้กำหนดให้ลงบัญชีทหารกองเกินต่อหัวหน้าส่วนราชการส่วนท้องถิ่นที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่สถานที่ทำงาน รัฐวิสาหกิจ ตำบลในท้องที่ ปัญหาเกี่ยวกับการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตามกฎหมายได้กำหนดให้การสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการสามารถสมัครได้เฉพาะในท้องที่ที่ตนไปลงบัญชีทหารกองเกินหรือที่เป็นภูมิลำเนาทหารของตนเท่านั้นไม่สามารถสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการท้องที่อื่นได้ หากจะเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อบุคคลที่ไปลงบัญชีทหารกองเกินแล้วจะต้องไปลงชื่อเพื่อเข้ารับการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย จิตใจ ตามที่กองทัพอำหนด การลงทะเบียนจะต้องระบุความต้องการด้วยว่าตนเองต้องการจะเข้าเป็นทหารสังกัดหน่วยใด ปัญหาเกี่ยวกับทหารกองประจำการบางคนไม่สามารถเข้ารับราชการทหารประจำการ เช่น นายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน ได้เนื่องจากขาดคุณสมบัติบางประการ เช่น คุณวุฒิไม่ถึงหลักเกณฑ์ สอบคัดเลือกไม่ผ่าน ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ทุนการศึกษากับบุคคลที่สมัครใจมาเป็นทหารกองประจำการพร้อมทั้งให้สวัสดิการพิเศษเช่น วิทยาลัยทหาร

กองทุนสนับสนุนเรื่องการศึกษาโดยให้ทุนการศึกษาแล้วส่งไปเรียนภาควิชาการในมหาวิทยาลัยพลเรือน ปัญหาเกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการรับเฉพาะเพศชายเท่านั้นไม่รับเพศหญิง ซึ่งกฎหมายรับราชการฉบับนี้ได้กล่าวไว้ให้รับเฉพาะเพศชายเท่านั้นไม่รับเพศหญิง สำหรับเพศหญิงสามารถเป็นทหารประจำการคือเป็นนายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน หรือเป็นอาสาสมัครทหารพรานได้เท่านั้น สาเหตุที่เพศหญิงไม่สามารถเป็นทหารกองประจำการได้ก็ด้วยสาเหตุของร่างกาย จิตใจ ไม่แข็งแรง เหมือนเพศชาย ส่วนต่างประเทศได้กำหนดให้สามารถรับเพศหญิงเข้าเป็นทหารกองประจำการได้ตามความต้องการของกองทัพ เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกาปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการของทหารกองประจำการซึ่งทหารกองประจำการทุกนายเมื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการจะได้รับเครื่องกาย ของใช้ส่วนตัวทุกนาย การศึกษาประเทศไทยได้ให้การศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเท่านั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาให้สวัสดิการการศึกษาในการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนให้สิทธิพิเศษเมื่อปลดออกจากกองประจำการหากต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยถ้าคะแนนเท่ากันสามารถได้รับสิทธิเข้าศึกษาก่อน ส่วนสิทธิอื่น ๆ ที่ประเทศไทยของเรายังไม่ได้ให้มากเท่าไรแต่ต่างประเทศได้ให้แล้ว เช่น เรื่องเงินเดือนทหารกองประจำการของไทยจะได้รับเมื่อรวมกับค่าครองชีพแล้วให้ได้รับเดือนละไม่เกิน 10,000 บาท ซึ่งทุกประเทศก็ได้มีลักษณะการจ่ายเหมือนกันขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มค่าตอบแทนพิเศษให้กับผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษและบรรจุในตำแหน่งพิเศษ เช่น นักบิน แพทย์ ซึ่งเป็นวิชาชีพที่หายาก

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 เสนอปรับแก้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 เพื่อให้เกิดความเหมาะสมรวดเร็ว สมดุล ความเสมอภาคของเพศชายเพศหญิงและความเป็นธรรม ดังนี้

1) การกำหนดควมมีลำนานทหารสมควรยกเลิกข้อความในมาตรา 5 ทั้งหมด โดยให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน“บุคคลที่มีอายุถึงกำหนดตามมาตรา 16 ให้ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ตนเองมีภูมิลำเนาอยู่ตามทะเบียนราษฎรไม่น้อยกว่า 60 วัน”

2) การกำหนดเกี่ยวกับการรับราชการทหารในมาตรา 7 เพราะต้องการให้มีเสมอภาคทั้งชายและหญิงให้มีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยกำหนดให้หญิงสามารถเข้ารับราชการทหารกองประจำการได้เช่นกันซึ่งให้ใช้วิธีการสมัครใจแต่สำหรับผู้ชายยังคงใช้วิธีการเดิม โดยให้ปรับเพิ่มเติมแก้ไขข้อความในมาตรา 7 ทั้งหมด ให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน“ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตาม

กฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน และหากหญิงผู้ใดที่ประสงค์สมัครใจเข้ารับราชการทหารกองประจำการสามารถกระทำได้เช่นเดียวกัน”เหมือนประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่สามารถให้ผู้หญิงเป็นทหารกองประจำการได้หรือแม้แต่ประเทศสิงคโปร์ ที่ให้เพศหญิงสามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศได้

2.2 การสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการสามารถสมัครได้ทุกที่ตามความประสงค์ของผู้สมัครตามยอดที่หน่วยรับสมัครต้องการ เพราะต้องการให้บุคคลที่สมัครใจเข้ารับราชการทหารกองประจำการสามารถอยู่ในหน่วยทหารตามความประสงค์และสมัครใจของผู้สมัคร ถือเป็นความเสมอภาค เป็นธรรม พร้อมทั้งเป็นแรงจูงใจให้ผู้สมัครหรือทหารกองเกินรุ่นต่อไปมีความสำนึกในหน้าที่ของตนตามรัฐธรรมนูญ เช่น สามารถสมัครอยู่ในหน่วยทหารที่ใกล้บ้านของตนเองเพื่อดูแลครอบครัวได้อย่างใกล้ชิด อย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ทหารกองเกินที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว สามารถเลือกหน่วยทหารที่ตนเองต้องการจะอยู่ในหน่วยทหารนั้นได้

2.3 สำหรับทหารกองประจำการผู้ใดที่ประสงค์จะสมัครใจเข้ารับราชการทหารประจำการต่อ ควรให้มีการเพิ่มสิทธิพิเศษเกี่ยวกับเรื่องนี้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ทหารกองประจำการสมัครใจอยู่ต่อ หรือไม่ถ้าหากขาดคุณสมบัติข้อใดควรส่งเสริมหรือหาทางปรับปรุง เช่น เกี่ยวกับการศึกษาก็ให้สามารถศึกษาต่อไปจนถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโทได้ จัดหาทุนการศึกษาและมหาวิทยาลัยให้ศึกษา ถ้าสำเร็จการศึกษาแล้วก็กลับมาทำงานใช้ทุนคืนเหตุผลเพราะต้องการให้ทหารกองประจำการให้มีความเจริญก้าวหน้า หรือเป็นแรงจูงใจให้ทหารกองประจำการผู้นั้นรวมทั้งรุ่นน้องได้เห็นความเจริญก้าวหน้าของรุ่นพี่พากันสมัครใจเข้ามาเป็นทหารกองประจำการด้วย ทำให้เกิดมีความสำนึกในหน้าที่มีความรักชาติตระหนักถึงหน้าที่ของตนตามรัฐธรรมนูญ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ทุนการศึกษากับบุคคลที่มาสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วให้กลับมาทำงานให้รัฐบาลใช้ทุนคืน 8 ปีก่อน แล้วสามารถไปทำงานบริษัทเอกชนได้

2.4 มีการเพิ่มเติมเกี่ยวกับสวัสดิการของทหารกองประจำการ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจเป็นแรงจูงใจ ให้มีความสำนึกในหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เป็นกำลังใจพร้อมสมัครใจเข้ารับใช้ชาติในรูปแบบทหารกองประจำการพร้อมที่จะป้องกันประเทศเช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนให้สวัสดิการทหารกองประจำการโดยให้ได้รับสิทธิในการครอบครองที่ดินเพื่อประโยชน์ในการทำกิน ครอบครัวได้รับสวัสดิการและการประกันภัย ครอบครัวจะได้รับความช่วยเหลือด้านความเป็นอยู่ ได้รับสิทธิลดค่าใช้จ่ายสถานที่ของรัฐบาลหากทหารกองประจำการผู้ใดมีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์เหมาะสมประสงค์ที่จะเข้ารับราชการเป็นนายทหารประทวนหรือนายทหารสัญญาบัตรให้สามารถรับเข้าได้โดยไม่ต้องสอบคัดเลือก หรือกรณีเมื่อปลดจากกอง

ประจำการแล้วเนื่องจากพิการหรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บจะได้รับเงินชดเชยตามลำดับความพิการ พร้อมทั้งจัดหางานให้ทำตามความรู้ความสามารถและดูแลความเป็นอยู่ให้ ครอบครัวจะต้องได้รับสิทธิลดค่ารักษาพยาบาล รัฐบาลจ่ายเงินชดเชยให้เมื่อออกจากกองประจำการ ผู้ที่ปลดจากกองประจำการหากไม่มีงานทำจะต้องจัดหางานให้ หรือถ้าต้องการศึกษาให้สิทธิในการสอบเข้าศึกษาในวิทยาลัย มหาวิทยาลัยผู้ที่ผ่านการเกณฑ์ทหารจะได้รับสิทธิเข้าศึกษา ก่อนพร้อมทั้งให้ทุนการศึกษาในระดับนั้นหรือเมื่อปลดจากกองประจำการแล้วเป็นกำลังพลสำรองให้สามารถเลื่อนยศได้ถึงชั้นนายพลเหมือนประเทศสหรัฐอเมริกา

2.5 มีการเพิ่มเกี่ยวกับค่าตอบแทนพิเศษให้กับทหารกองประจำการที่มีวิชาชีพเฉพาะให้สามารถรับค่าตอบแทนพิเศษได้ เช่น ผู้ที่จบนิติศาสตร์ นักบิน แพทย์ เกษษกร พยาบาล วิศวกรหรือจบวิชาชีพเฉพาะอื่น ๆ พร้อมทั้งให้บรรจุในหน่วยที่ใช้คุณวุฒิวิชาชีพเฉพาะนั้น เช่น ศาล โรงเรียนการบิน โรงพยาบาลทหารหรือหน่วยพยาบาล หน่วยสำนักอุตสาหกรรมทหาร เหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ค่าตอบแทนพิเศษสำหรับผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษและบรรจุในตำแหน่งพิเศษ เช่น แพทย์ นักบิน ซึ่งถือเป็นตำแหน่งที่หายากและต้องใช้วิชาชีพเฉพาะเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจเป็นแรงจูงใจ ให้มีความสำนึกในหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เป็นกำลังใจพร้อมสมัครใจเข้ารับใช้ชาติในรูปแบบทหารกองประจำการ

2.6 ควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เพื่อส่งเสริมการรับราชการทหารกองประจำการออกไปสู่ประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

เอกสารวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะใช้เป็นแนวทางในการเสนอให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง เกี่ยวกับการรับราชการทหารกองประจำการ เพื่อส่งเสริมให้มีการสมัครใจ เข้ารับราชการทหารกองประจำการ พร้อมทั้งมีการศึกษาในเชิงลึกอีกต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองการสัตตติ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2559). *แนวทางการปฏิบัติราชการสายงานสัตตติ*
อรุณการพิมพ์.
- กองวิชาการสัตตติ โรงเรียนการกำลังสำรอง กรมการกำลังสำรอง. (2539). *วิชากฎหมายว่าด้วยการรับ*
ราชการทหาร.
- ภูมิ โชคเหมาะ. (2551). *กฎหมายทหาร*. กรุงเทพฯ; มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2559). *การเรียกพลเพื่อตรวจสอบและฝึกวิชาทหาร ประจำปี 2559*
กรุงเทพฯ; อรุณการพิมพ์.
- หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2562). *คู่มือวิธีปฏิบัติในการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการ*
ทหารกองประจำการ พุทธศักราช 2562. กรุงเทพฯ.
- สมเด็จพระราชดำรงราชานุภาพ. *ตำนานเกณฑ์ทหาร*
สำรวจ หน่อทิม. (2547). *คำอธิบายกฎหมายรับราชการทหาร*. กรุงเทพฯ.
- จารุพล พงษ์สุริยา(พันธ์). (2546). “*มาตรการในการพิจารณาแก้ไขการเกณฑ์ทหารตาม*
พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497”. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.
- ชนภัทร นิยกุล และ กมลพร กัลยาณมิตร. (2558). “*แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การป้องกัน*
ประเทศของกระทรวงกลาโหมเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของประชาคมการเมืองและ
ความมั่นคงอาเซียน”. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, หน้า 22-31
- ธวัชชัย ผลสะอาด. (2559). “*สมรรถนะกำลังพลสำรองกองร้อยที่ 1 กองพันทหารราบที่ 2 รักษา*
พระองค์ค่ายพรหมโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดปราจีน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระบบ
การเกณฑ์ทหารและการรับราชการโดยสมัครใจ”. (ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- พูน ปิยะรัตน์(พันธ์เอก). (2509). “*การสัตตติกับการป้องกันประเทศ*”. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการทัพบก. กรุงเทพฯ.
- เพิ่มศักดิ์ อางหาญสมรภูมิ(พันธ์เอก). (2531). “*แนวทางการรับราชการทหารของกองทัพไทย*”.
(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยการทัพบก. กรุงเทพฯ.

- วิษระสุขประยูร. (2553). “ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับราชการทหารกอง
ประจำการของพลทหารสื่อสารสังกัดกองพันทหารสื่อสารกองบัญชาการกองทัพไทย”
. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
กรุงเทพฯ.
- วิทยา จินตนา นูรัตน์ . (2539). “การใช้พลทหารกองประจำการ(อาสาสมัคร) ทดแทนพลทหารกอง
ประจำการ (เรียกเกณฑ์) ของกองทัพไทยในปี พ.ศ.2530 ศึกษากรณีของกองพลทหาร
ราบที่ 9” .วิทยานิพนธ์ .(รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.กรุงเทพฯ.
- ยรรยงค์ ศรีอุตตมะ โยธิน(พันเอก) . (2498). “การรับราชการทหาร” .(วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- สามารถ อาลอ . (2546). “มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการ
ทหารกองประจำการและการหนีราชการทหาร” . (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.กรุงเทพฯ.
- อนุชิต พรหมศิริ . (2537). “ปัญหาการยกเว้นหน้าที่ในการรับราชการทหารเนื่องด้วยเหตุผลทาง
มโนธรรม” . (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.กรุงเทพฯ.
- หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน . (2517). “การดำเนินการเรียกและตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับ
ราชการทหารกองประจำการ” .สั่ง ณ 24 มกราคม 2517
- หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน . (2529). “ให้ใช้คำแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสัสดี พ.ศ.
2529” .สั่ง ณ 25 ธันวาคม 2528
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525
- พระราชบัญญัติกำลังสำรอง พุทธศักราช 2558
- พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497
- พระราชบัญญัติวินัยทหาร พุทธศักราช 2476
- พระราชบัญญัติสัญชาติ พุทธศักราช 2508
- กฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497

หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน . (2559). *วันกำลังสำรองฉบับพิเศษครบรอบ 12 ปี* .กรุงเทพฯ;

อรุณการพิมพ์

กองทัพบก . (2558). *รายงานผลการประชุมการตรวจโรคก่อนตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับ*

ราชการทหารกองประจำการ ประจำปี 2558 จัดโดย กองทัพบก วันที่ 31 ตุลาคม

2558 กรมแพทย์ทหารบก

[http:// th.wikipedia.org/wiki](http://th.wikipedia.org/wiki)

<http://www.dailynews.co.th>

<http://www.th.news.mthai.com>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	ร้อยโท นิรันดร์ แพงไชสง
วัน เดือน ปีเกิด	22 ธันวาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชปี 2548 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปี 2551
สถานที่ทำงาน	หน่วยสัสดีอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ที่ว่าการอำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่งเดิม	นายทหารประจำแผนกสัสดี กองการสัสดี หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยสัสดีอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

